
**Kiss Attila, Bod Eszter,
Dezsériné dr. Major Mária, Ilyés Mihály, Knáb Magdolna**

**A feldolgozóipari, építőipari, kereskedelmi és szolgáltató
mikrovállalkozások részére indított állami finanszírozású
(felnőtt)képzési pályázati programok tapasztalatainak felmérése
és a továbblépés lehetőségei**

Kutatási zárótanulmány

Budapest, 2006

Sorozatszerkesztő: Lada László
Szerkesztette: Dr. Benke Magdolna

Kiadja: Nemzeti Felnőttképzési Intézet
Felelős kiadó: Zachár László igazgató

A kutatást a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium támogatta
a Munkaerő-piaci Alap felnőttképzési célú keretéből

Kutatási összefoglaló	5
Bevezetés	13
I. A mikrovállalkozások részére indított és megvalósult támogatási pályázati programok irányultságának, a megvalósulásuk eredményességének és a nyújtott képzési szolgáltatásoknak a felmérése, értékelése.....	17
I.1. A mikro-, kis- és középvállalkozások saját munkavállalói képzésének támogatása (VFKP/2003) – OFA pályázati program	18
I.1.1. A pályázat célja, feltételei, a támogatás tartalma, formája és mértéke	18
I.1.2. A pályázat „sikeressége” - értékelés.....	19
I.2. A mikro-, kis- és középvállalkozások tulajdonosai, alkalmazottai és képviselői részére a felnőttképzési intézményekben megvalósuló képzési programok támogatása (VKP/2004) – OFA pályázati program	27
I.2.1. A pályázat célja, feltételei, a támogatás tartalma, formája és mértéke	27
I.2.2. A pályázat „sikeressége” – értékelés.....	29
I.3. A GVOP keretében megpályázott beruházásokhoz és egyéb fejlesztésekhez kapcsolódó képzések megvalósítása (HEFOP/2004/3.4.1) – pályázati program a képzett munkaerőért	43
I.3.1. A pályázat célja, feltételei, a támogatás tartalma, formája és mértéke	43
I.3.2. A pályázat „sikeressége” – értékelés.....	44
I.4. A vállalkozói készségek fejlesztését célzó képzések támogatása (HEFOP/2004/3.4.2) – pályázati program	45
I.4.1. A pályázat célja, feltételei, a támogatás tartalma, formája és mértéke	45
I.4.2. A pályázat „sikeressége” - értékelés.....	46
I.5. Összefoglalás a bemutatott pályázatok eredményességének megítéléséről	47
II. A kutatás tárgyába tartozó mikrovállalkozások körében végzett empirikus vizsgálat eredményei.....	49
II.1 A felmérés alapsokaságának leírása	49
II.2. Az empirikus vizsgálat eredményeinek elemzése	51
II.2.1. A vizsgált mikrovállalati minta elemzése	52
II.2.2. A felnőttképzésben való részvétel fontosságának motivációi, megítélése	57
II.2.3. A képzéseken résztvevők nagyságrendje, képzési idő és képzési területek	63

Tartalomjegyzék

II.2.4. A képzési költségek nagyságrendje, finanszírozásának módja.....	66
II.2.5. A pályázati gyakorlat értékelése	67
II.2.6. Vélemények, kritikák, javaslatok a képzési és támogatási formákról	73
II.3. Összefoglalás az empirikus vizsgálat legfőbb eredményeiről.....	74
III. Két másik releváns felmérés tapasztalatai.....	77
III.1. A KISOSZ felmérés tapasztalatai.....	77
III.2. Vállalkozások helyzetének felmérése - GKM	78
IV. A kutatás keretében végzett szakmai interjúk eredményei	81
IV.1. A mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésbe történő bevonását akadályozó tényezők	82
IV.2. A pályázati programokkal kapcsolatos vélemények.....	89
IV.3. Az interjú partnerek javaslatai	90
V. Javaslatok	93
Irodalomjegyzék	97
Mellékletek	101
1. Melléklet: Kérdőív az empirikus felméréshez	102
2. Melléklet: Interjú tematika.....	114

Kutatási összefoglaló

A Nemzeti Felnőttképzési Intézet (NFI) 2005 augusztusában pályázatot írt ki felnőttképzési tárgyú kutatások támogatására.

A pályázati felhívásban közzétett kutatási célok közül az Ipargazdasági Kutató és Tanácsadó Kft. az e.) jelű témakörben („Kutatás a mikrovállalkozások (külön az agrárvállalkozások) részére indított vagy indítandó képzési pályázati programokkal, képzési szolgáltatásokkal összefüggő támogatási lehetőségek bővítésére”) sikeresen pályázott.

A kutatási célok a következők voltak:

- tárja fel és elemezze a mikrovállalkozások részére indított és megvalósított támogatási pályázati programok irányultságát, megvalósulásának eredményességét,
- elemezze azokat az érdekeltségi, finanszírozási, jogszabályi stb. problémákat, amelyek a mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésbe történő bevonásának akadályait jelentik,
- mérje fel és elemezze a mikrovállalkozások támogatási és információ igényét,
- tegyen javaslatot a mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésének fejlesztése érdekében teendő lehetséges kormányzati intézkedésekre.

A fentiekben megfogalmazott kutatási célok eléréséhez szükséges kutatási feladatok – a feldolgozóipari, építőipari, kereskedelmi és szolgáltató mikrovállalkozásokra vonatkozóan – végrehajtását a következők szerint vállaltuk és végeztük el:

- a VFKP/2003, VKP/2004, HEFOP/2004/3.4.1 és HEFOP/2004/3.4.2 jelű pályázati programok bemutatása és elemzése,
- 1.200 db-os (regionális elhelyezkedés és a tevékenység gazdasági ága szerint) reprezentatív mikrovállalkozói felmérés lebonyolítása, a kapott adatok feldolgozása és elemzése,
- a vállalkozói érdekképviselői szervezeteknél és a felnőttképzéssel foglalkozó szakmai (háttér)intézményeknél összesen kb. 10 szakmai interjú lebonyolítása révén azon érdekeltségi, finanszírozási, jogszabályi, stb. problémák feltárása, melyek gátolják a mikrovállalkozások képzésben való részvételét,
- az előbbi három feladat elvégzése alapján a javaslatok megfogalmazása.

Összegzés a pályázati programok elemzése alapján

Az első és egyik alapvető megállapítás, hogy a bemutatott és értékelt **pályázati lehetőségek mindegyike a teljes mikro-, kis- és középvállalkozói körnek szólt**, tehát óriási

célcsoportot határozott meg. Ennek figyelembe vételével nem csodálkozhatunk – mint az eredmények is bemutatták –, hogy **a nyertesek között alig vannak, vagy jelentősen alulreprezentáltak a mikrovállalkozások.**

Az OFA pályázatokon jól nyomon követhető, hogy mekkora szerepe van a **pályázatok „népszerűségében” az azokról szóló információ** célcsoportok felé történő **hatékony továbbításának**, illetve a pályázati feltételrendszernek.

A 2003-as pályázat(ok) részben a feltételek szigorúsága, részben a nem kielégítő kommunikáció következtében (a pályázati lehetőségről nem kellő mértékben, intenzitásban és nem megfelelő média eszközök használatával történt a célcsoportok informálása) **nem voltak „népszerűek”, a rendelkezésre álló támogatási keret mindössze 20%-át sikerült csak lekötni az adott évben.**

A pályázatok különböző „elérési technikákat” alkalmaztak, mivel az elsőben (2003-ban) maguk a vállalkozások voltak a pályázók, a **2004-esben** viszont már volt egy **„közvetítő kapocs” az érdekvédelmi szervezetek és kamarák személyében.** Ez utóbbiak jobban tudtak informálni a lehetőségről, és könnyebben mozgósítottak vállalkozásokat. Ugyanakkor ez **utóbbi pályázatban jelentősen csorbult a vállalkozások szabad választási lehetősége** – ami a korábbiakban fennállt –, mivel csak az adott nyertes pályázók (érdekvédelmi szervezetek és kamarák) által szervezett képzéseken keresztül juthattak hozzá az állami támogatási lehetőséghez.

Az OFA pályázatok esetében egy másik lényeges változás ment végbe, miszerint a pályázati támogatási intenzitás jelentősen növekedett, 2004-ben a képzésben részt vevő mikrovállalkozások részére (meghatározott mértékig) már ingyenes volt a részvétel, nem volt önrész. Ez a finanszírozásban végbement változás is hozzájárult a pályázat népszerűbbé válásához.

A bemutatott két HEFOP pályázat pedig a mikrovállalkozások szemszögéből nézve teljesen sikertelen. Ennek egyik legvalószínűbb oka, hogy 2004-ben a pályázatok meghirdetésekor nem fordítottak kellő figyelmet és „energiát” a **lehetőségek kommunikációjára**, így ez nem jutott el a mikrovállalkozásokhoz.

A pályázatok nyomon követése, a ténylegesen lezajló képzések hatékonyságának elemzése – a képzésekben részt vettek empirikus felmérésével – **nem történt, történik meg** jelenleg. Ezek az elemzések további jelentős információkkal szolgálhatnak a még mélyebb megismeréshez, a hatások feltárásához.

Összegzés az 1.200 db-os reprezentatív mikrovállalkozói felmérés alapján

Az 1.200-as reprezentatív felmérésünk alapján, a tipikus magyarországi mikrovállalkozást a következő paraméterekkel jellemezhetjük: 20 millió Ft-nál kevesebb árbevételt realizál évente, bt., vagy kft. formájában működik és magyar tulajdonban van.

A megkérdezett mikrovállalkozások többsége (3/4-e) közepesen sikeresnek értékeli vállalkozása működését (3,87-as érték a 7-es skálán).

A **mikrovállalkozások nagyon fontosnak tartják** a folyamatos **tanulást és a képzést** (5-ös skálán, 4,25-ös átlaggal), ezzel szemben 1/6-uk funkcionál csupán gyakorlati képzőhelyként.

A **vállalkozások** túlnyomó többsége (90%-a) szerint a cégeknek valamilyen módon **támogatniuk kell** dolgozóik **képzését, továbbképzését**. Az ezzel egyetértők körében, a támogatás formáját tekintve, a legtöbben (40%) a külső forrásból történő finanszírozást, valamint (20%) a vállalkozás által történő anyagi támogatást, és szintén (20%) a dolgozó munkabeosztásával, munkaidejének rugalmas kezelésével kapcsolatos segítségnyújtást nevezték meg.

A képzésekkel kapcsolatos támogatási hajlandóságot (90%) nem tükrözi vissza a cégek – 2003-2005 években megvalósult – szervezett képzéseken, továbbképzéseken történő részvétele. 50% -uk vett részt ugyanis ilyen jellegű rendezvényeken.

A **képzések időtartamával** kapcsolatosan, a cégek majdnem harmada a legrövidebb, 1-8 órás tanfolyamot látogatta. Szintén jelentős még (20%) a 160 óra feletti, illetve a 9-40 óra közötti hosszúságú képzéseken tanulók aránya.

A **képzés területére** vonatkozóan, a legtöbben (65%) a vállalkozás fő tevékenységéhez kapcsolódó tanulmányokat folytattak az elmúlt 3 évben. Érdemes megemlíteni még a számítógép-kezelési, informatikai képzéseket, amelyeken a részvételi arány több mint 10% volt.

A **képzések finanszírozását** illetően, a tanulmányok költségeit a vállalkozások több mint fele esetében teljes egészében a cég állta, míg negyedüknél a kiadásokat a képzendő egyén fizette. A **képzések költsége** pedig a cégek 2/3-a esetében nem haladta meg a 100 ezer Ft-ot.

A kutatás **megdöbbentő** tapasztalata, **hogy a mikrovállalkozások több mint 3/4-e nem ismeri a** jelenleg rendelkezésre álló állami **felnőttképzési pályázati lehetőségeket**. A lehetőségeket ismerő cégek csaknem fele megfelelőnek, több mint harmada pedig alapvetően megfelelőnek, de átalakításra szorulónak tartja a mikrovállalkozásokat támogató pályázatokat.

Hasonlóan **kedvezőtlen a pályázatokról szóló tájékoztatás hatékonyságának megítélése** is: a mikrovállalkozások 2/3-a szerint nem megfelelő a pályázati lehetőségeket tartalmazó információk vállalkozókhoz történő eljuttatása.

A képzések, továbbképzések támogatásában történő **állami szerepvállalásra** vonatkozó elégedettség kérdésében összességében kb. 80%-os elutasítással találkozunk, ami azt jelenti, hogy a mikrovállalkozások nem elégedettek e tekintetben az állami szerepvállalással.

A közeli **képzési terveiket** illetően, a vállalkozások fele véli úgy, hogy 2005-ben vagy 2006-ban valakit delegál képzésre, továbbképzésre. **A képzési tervek több mint fele a vállalkozás fő tevékenységéhez kapcsolódik.** Fejlődést mutat az idegen nyelvi tanfolyamok aránya (15%), és továbbra is számottevő a számítógép-kezelési, informatikai képzések aránya is (11%).

A legmegfelelőbb képzési támogatási formára vonatkozó kérdésre a felkeresett vállalkozások majdnem egyharmada azt válaszolta, hogy **a képzésben részt vevő egyén alanyi jogon kapjon támogatást.** A **képzési szintek támogatásával** kapcsolatosan, a mikrovállalkozások leginkább (26%) az első szakma melletti további szakmák elsajátítását, ezt követően az érettségi (22%), majd az első szakma megszerzését (18%) támogatnák a felnőttképzés keretében.

A kutatás során sem a mikrovállalkozások szektorális hovatartozása, sem azok regionális elhelyezkedése szerinti, kiemelkedően szignifikáns eltérést nem találtunk egyetlen vizsgált témakör vonatkozásában sem.

A szakmai interjúk – interjú partnerek véleményének – összegzése

A mikrovállalkozói célcsoport elérésében az **érdekképviseleti, szakmai szervezetek és a képzési intézmények azért lehetnek sikeresebbek, mert van egy olyan „holdudvaruk”, adatbázisuk, amely alapján tudják mozgósítani a cégeket.** A képzők a 2004-es OFA pályázatra valószínűleg azért is tudták rászervezni a cégeket, mert nem volt benne önrész. **Valószínűsíthető, hogyha a piaci igényeket ténylegesen tükröző képzések lennének, akkor alacsonyabb támogatási intenzitás mellett is lenne megfelelő érdeklődés.**

Kijelenthető, hogy a **„mikrovállalkozások szakmailag nem tudják kezelni” a pályázatokat.** Nem képesek a pályázatok és különösen az EU társfinanszírozású pályázatok elkészítésére. (De ezért nem is lehet neheztelni rájuk!) Arról nem is beszélve, hogy a vállalkozások nem engedhetik meg maguknak, hogy 1-2 ember 2 hétig pályázatot írjon és utánajárjon a szükséges papíroknak.

A vállalkozói érdekképviseleti szervezetek, szövetségek képviselői egyetértettek abban, hogy a **pályázás egyszerűbbé tétele nagymértékben javítaná a hatékonyságot.** A **mikrovállalkozásoknak szánt pályázatok esetében a formai és adminisztratív kötelezettségeket a szükséges minimumra kellene redukálni,** illetve nem kellene előzetesen túlbiztosítani a rendszert. **Utólagos ellenőrzésekkel és megfelelő szankciók alkalmazásával** ki lehetne szűrni a problémás vállalkozásokat mind a képzők, mind a támogatásokat igénybevevők oldaláról.

Az interjúalanyok egyetértettek abban, hogy **szükség van a mikro- és kisvállalkozások részére további pályázati lehetőségekre.** Megítélésük szerint egy **sikeres pályázathoz a következőket kell figyelembe venni:**

- olyan programot kell indítani, amely nagyon sok vállalkozást, embert elér,
- olyan feltételek kellene, amelyek nem riasztják el a vállalkozásokat és arányban vannak az elnyert összeg nagyságával. A pályázati követelményeknek összhangban kell lennie az adott támogatás nagyságrendjével (400-800 ezer Ft-ért nem vállal egy cég nagy nehézségeket),
- a pályázati procedúrák enyhítésére, az elszámolás-visszaigénylés egyszerűsítésére lenne szükség,
- olyan közreműködő szervezet kell, amely képes a vállalkozások elérésére, a toborzásra, az érdemi tanácsadásra és hálózatszerűen tudja menedzselni a feladatot,
- a pályázati programok tervezésébe az államigazgatás, kormányzat vonja be a szakmai, érdekképviselői szervezeteket,
- a programok kialakításánál vegyék figyelembe a kis cégek képzési igényeit és a szakmacsoportok időkorlátait. Tehát a kkv-k körében szükség van további méret szerinti szegmentációra; más az igénye és a képzési hajlandósága egy pár fős mikrovállalkozásnak, mint egy százfős középvállalkozásnak.

A kutatás eredményeként megfogalmazható javaslatok összegzése

A kutatásunk során (megvalósult pályázati programok elemzése, empirikus mikrovállalkozói felmérés, szakmai interjúk) felhalmozódott adatok, információk elemzése alapján egyértelműen megállapítható, hogy szükség van a mikrovállalkozások részére további képzési pályázati lehetőségek biztosítására is, azonban ez nem lehet kizárólagos, egyedüli, biztos sikereket garantáló megoldás. Véleményünk szerint a **téma sokrétű megközelítése szükséges**, amelyek közül az egyik nagyon jelentős megoldási alternatíva a képzési pályázatok támogatása. Azonban azt **nem szabad elvárni, hogy** minden célcsoport (mikrovállalkozások, kisvállalkozások, középvállalkozások) igényének egyformán megfelelő támogatási feltételeket és módokat **egy pályázat keretében „univerzálisan” és hatékonyan meg lehet oldani.**

A pályázatokkal kapcsolatos javaslataink bemutatása előtt azonban ki kell emelnünk olyan **további területeket** is, melyek szintén igénylik a kormányzati intézkedéseket, és a mikrovállalkozások (dolgozók) képzési hajlandóságára – vélhetően pozitív irányba – hatnak:

- A felnőttképzések formális keretei – különböző képző szervezetek által megvalósított képzések, tanfolyamok, oktatások – mellett nem szabad megfeledkezni az informális úton történő tanulás lehetőségéről sem. Ennek egyik nagyon fontos formája lehet az önképzés. Az állam nemcsak a formálisan megvalósuló képzések támogatásával nyújthat jelentős segítséget – ösztönzést – a vállalkozásoknak, hanem az **önképzés feltételeinek** megteremtésével, az ehhez szükséges feltételek biztosításának **elősegítésével** is. Az önképzéshez ki kell alakítani a szükséges kereteket, fórumokat. Ezek megteremtésében és működtetésében **támaszkodni kellene a szakmai szervezetekre, szövetségekre, érdekképviselői szervezetekre.** Ők kellő állami támogatás

mellett gondoskodhatnak a különböző mikrovállalkozók szakmai önképzéséhez szükséges feltételekről (helyiség, szakmai anyagok, tananyagok, ismertető, egyéb segédeszközök, szakmai konzultációk biztosítása, a szakmán belüli fontosabb technikai, technológiai és egyéb változások követése, erre figyelemfelhívás, külföldi tapasztalatok bemutatása és ismertetése, stb.).

- A vállalkozásoknál a **szakképzési hozzájárulás** jelenlegi mértéke az éves bér-költségek 1,5%-a. Ennek 1/3-a a képzésre visszafordítható, amely a mikrovállalkozások esetében nem jelentős összeg (csak néhány tízezer forint körül van). Így a mikrovállalkozások esetében a szakképzési hozzájárulásból nem gyűlik össze olyan mértékű összeg, hogy az számottevően elősegítse az alkalmazottak képzését. Véleményünk szerint a jelenlegi mérték változtatása (1/3-ról 50%-ra vagy még magasabb szintre emelése) indokolt lehet a mikrovállalkozások esetében, ezáltal hozzájárulhatna ezen vállalkozások képzési, továbbképzési hajlandóságának fokozottabb ösztönzéséhez.
- A szakképzési járulék fenti módosítása mellett elképzelhető lenne – a kettős könyvvitелű mikrovállalkozások esetében – a társasági **adóalap csökkentő tényező**ként figyelembe venni a **dolgozók képzésére fordított kiadásokat** is.
- Joggal vetődik fel az **egyéni képzési számlák** bevezetésének gondolata, mely a szervezetek helyett vagy mellett az egyén támogatását jelenthetné. Ennek azonban Magyarországon még nincsenek meg sem az anyagi, sem a jogszabályi feltételei. Emellett további kérdés, hogy ki legyen a támogatás központjában, hiszen az egyén esetleges támogatásával az élethosszig tartó tanulás modelljéhez igazodnánk, míg a munkáltató/munkavállaló/munkanélküli támogatásban a foglalkoztatási szempontok az elsődlegesen meghatározóak. Hazánkban egyelőre ez utóbbi támogatási forma a jellemző.

A mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésének – **pályázati támogatások** útján történő – **továbbfejlesztése érdekében** a pályázatokkal kapcsolatos következő észrevételeinket, javaslatainkat foglalmazzuk meg:

- A felnőttképzési támogatások esetében is – más állami kkv fejlesztési támogatásokhoz hasonlóan – célszerűbb lenne a **vállalkozások mérete szerinti differenciáltabb megközelítés**. Olyan pályázati konstrukciók kerüljenek kidolgozásra, amelyek a KKV körön belül **csak a mikrovállalkozásoknak** szólnak.
- A munkaadói oldalt, **érdekképviselőket, szakmai szövetségeket** már a **pályázatok előkészítésébe, kidolgozásába is be kellene vonni**.
- A pályáztatás egyszerűsítése, egyszerűbbé tétele nagyban javítaná a hatékonyságot. A **mikrovállalkozások szakmailag „nem tudják kezelni” a pályázatok**. Nem képesek önállóan elkészíteni, nincs rá idejük, nincs rá pénzük, hogy megbízzanak egy pályázatíró, illetve az elérhető támogatás nagysága folytán nem éri meg külön pénzt áldozni a pályázat elkészíttetésére. Amennyiben a pályázói célcsoport közvetlenül a mikrovállalkozások köre marad, akkor a **pályázatok formai és adminisztratív terheit** a minimális szintre kellene **csökkenteni**.

- A kutatásunk keretében elvégzett és a bemutatott többi felmérés eredményei is azt igazolják, hogy a **legnagyobb és leghangsúlyosabb igény a mikrovállalkozások főtevékenységeihez kapcsolódó szakmai képzések, továbbképzések iránt mutatkozik**, majd ezeket követi a nyelv és az informatika. Ezen információkat célszerű figyelembe venni és támogatni a pályázati keretek között.
- A kiscégek, **mikrovállalkozások esetében rövidtávú** (rövid ideig tartó) **célképzésekre van leginkább igény**, tehát ezeket célszerű pályázati úton is támogatni. A képzési, továbbképzési kínálat és a mikrovállalkozások, illetve a gazdaság igényei nincsenek összhangban. A képzéseket inkább az jellemzi (nemcsak az iskolarendszerűt, hanem a többi tanfolyami, stb. képzést is), hogy a képző intézmény, szervezet mire képes, mit tud oktatni. Jelenleg a viszonylag rugalmatlan képzési kínálat találkozik a rugalmatlan kisvállalkozói attitűddel, ami a pályázati támogatási rendszerben is fellelhető.
- A **pályázati támogatás útján megvalósuló képzések finanszírozásában** a vállalkozásoknak (munkavállalóknak) maguknak is részt kellene vállalniuk, a **szükséges önrész** mértéke – szakmai szövetségek, szakértők, érdekvédelmi szervezetek egyöntetű véleménye szerint – 20-30% körül reális. Az önrész létjogosultságát látszik alátámasztani a felmérésünk eredménye is, miszerint azon vállalkozások között, ahol elutasítják a képzésen való részvételt, a képzések finanszírozásának (nincs pénzük rá, túl drága) problémája csak a negyedik a rangsorban, a döntő többség szerint nincs szükség a fő tevékenységhez kapcsolódó képzésekre. Tehát a mikrovállalkozói attitűd sokkal inkább gátló tényező, mint a teljes mértékű állami támogatás hiánya. Emellett az önrész szükségességét támasztja alá az az elfogadott széleskörű vélemény is, hogy az „ingyen dolgoknak nincs becsülete”. Ami a vállalkozás részéről nem kíván némi erőfeszítést, áldozatvállalást, az nem vehető elég komolyan.
- A **pályázati lehetőségekről szóló információk továbbításának**, a mikrovállalkozásokhoz történő **hatékony eljuttatásának kiemelkedő szerepe van** és lesz a jövőbeni **pályázati lehetőségek sikerességében** (A felmérésünk szerint a mikrovállalkozások több, mint $\frac{3}{4}$ -e nem ismeri a lehetőségeket, $\frac{2}{3}$ -uk szerint nem jut el hozzájuk az erről szóló információ). A hatékony információáramlás biztosítása érdekében kiemelt szerepet kapnak azok a szervezetek, személyek, intézmények, akik gyakori (esetleg napi) kapcsolatban vannak a mikrovállalkozásokkal (érdekvédelmi, szakmai szervezetek, bankok, könyvelők, vállalkozásfejlesztési szervezetek és intézmények). Ezek közbeiktatásával sokkal hatékonyabban lehetne „elérni, megszólítani” a célcsoportot. Tehát a „**közvetítő**” **szervezetek, személyek** megfelelő informálása elsőrendű feladat a mikrovállalkozások elérésében.
- Természetesen a közvetítő szervezet funkciója leginkább az információ továbbítására, a figyelem felkeltésére kell hogy szorítkozzon, meghagyva a **mikrovállalkozás szabad választási lehetőségét** az általa szükségesnek ítélt képzések és a képző szervezetek kiválasztásában (ezzel ellentétes volt az OFA 2004-es pályázati programja, ahol a nyertesek az érdekvédelmi szervezetek és a képzéseket megtartó intézmények voltak, és csak az általuk megtartott képzéseken, továbbképzéseken részt vevő mikrovállalkozások juthattak ezáltal képzési támogatáshoz).

Az eddig bemutatott javaslatokon kívül még vannak olyan további nagyon fontos területek, amelyek véleményünk szerint a probléma – mikrovállalkozások hatékony képzési támogatása – még mélyebb megismeréséhez és ezáltal további javaslatok, részintézkedések megalapozásául szolgálhatnak. Ezek a következők:

- Nincs semmilyen lényegi visszajelzés a különböző képzési területek, pályázati programok eredményességéről, a megvalósult képzések hatékonyságáról. Ezáltal arról sincs információ, hogy a pályázati támogatások milyen eredményt értek el, a megvalósított képzések hatékonyak voltak-e. Jelenleg arról vannak információk, adatok, hogy a pályázati kereteket sikerült elkölteni. Szükség lenne a **programok nyomon követésére**. A pályázatok támogatási keretének meghatározásakor figyelembe kellene venni, hogy az utólagos ellenőrzés, mérés, felmérés (részrtvevők empirikus felmérése) költségeire legyen megfelelő forrás. Véleményünk szerint ennek szükséges költsége a pályázati keretek mindössze 2-3%-át tenné ki, és minden pályázati támogatás esetében célszerű lenne a vizsgálatokat elvégezni. Ezáltal fontos és kellő mélységű információ állna rendelkezésre a további pályázatok kiírásához.
- A **felnőttképzésre vonatkozó adatbázis hiányzik**, nincs monitoring, ellenőrzés, nincsenek kellő információk. Nincs egy olyan országos (regionális) adatbázis, amiből egy vállalkozás láthatná, hogy miből választhat, és amiben szerepelnének a képzésre vonatkozó alap paraméterek is (képző szervezet, képzés tematikája, ideje, költsége, stb.) Ez összehasonlításra adna lehetőséget, megkönnyítené a szabad választás jogát és megteremtené annak a lehetőségét.

Végül meg kell jegyezzük, hogy a rendelkezésre álló támogatási keretek nagysága erősen behatárolhatja azt, hogy a sokféle támogatási mód közül melyik a leghatékonyabb, célravezetőbb. A végső cél: a mikrovállalkozásoknál is minél inkább tudatosodjon, illetve a gyakorlatban is megvalósuljon a képzésekben, továbbképzésekben való részvétel, akár közvetlen (pl. pályázati támogatás, adójóváírás stb.) akár közvetett (pl. informálás, felvilágosítás) állami segítség útján.

Bevezetés

A Nemzeti Felnőttképzési Intézet (NFI) 2005 augusztusában pályázatot írt ki felnőttképzési tárgyú kutatások támogatására.

A pályázati felhívásban közzétett kutatási célok közül az Ipargazdasági Kutató és Tanácsadó Kft. az e.) jelű témakörben („Kutatás a mikrovállalkozások (külön az agrárvállalkozások) részére indított vagy indítandó képzési pályázati programokkal, képzési szolgáltatásokkal összefüggő támogatási lehetőségek bővítésére”) pályázott.

Az Ipargazdasági Kft. a meghirdetett lehetőségre eredményesen pályázott (a beérkezett pályázatok elbírálása szeptemberben zajlott le), így októberben támogatási szerződést kötött az NFI-vel a kutatás lebonyolítására.

A kutatási célok a következők voltak:

- tárja fel és elemezze a mikrovállalkozások részére indított és megvalósított támogatási pályázati programok irányultságát, megvalósulásának eredményességét,
- elemezze azokat az érdekeltségi, finanszírozási, jogszabályi stb. problémákat, amelyek a mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésbe történő bevonásának akadályait jelentik,
- mérje fel és elemezze a mikrovállalkozások támogatási és információ igényét,
- tegyen javaslatot a mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésének fejlesztése érdekében teendő lehetséges kormányzati intézkedésekre.

A fentiekben megfogalmazott kutatási célok eléréséhez szükséges kutatási feladatok – a feldolgozóipari, építőipari, kereskedelmi és szolgáltató mikrovállalkozásokra vonatkozóan – végrehajtását a következők szerint vállaltuk és végeztük el:

- a VFKP/2003, VKP/2004, HEFOP/2004/3.4.1 és HEFOP/2004/3.4.2 jelű pályázati programok bemutatása és elemzése,
- 1.200 db-os (regionális elhelyezkedés és a tevékenység gazdasági ága szerint) reprezentatív mikrovállalkozói felmérés lebonyolítása, a kapott adatok feldolgozása és elemzése,
- a vállalkozói érdekképviselői szervezeteknél és a felnőttképzéssel foglalkozó szakmai (háttér)intézményeknél összesen kb. 10 szakmai interjú lebonyolítása révén azon érdekeltségi, finanszírozási, jogszabályi, stb. problémák feltárása, melyek gátolják a mikrovállalkozások képzésben való részvételét,
- az előbbi három feladat elvégzése alapján a javaslatok megfogalmazása.

A fenti kutatási feladatok elvégzése mellett továbbá fontosnak tartjuk bemutatni a kkv-k fejlesztéséért felelős Gazdasági és Közlekedési Minisztériumnak (GKM) a témával releváns elképzeléseit is.

A GKM 2007-2013-as időszakra szóló KKV Fejlesztési Konceptiója a vállalkozások tekintetében az oktatással, képzéssel, továbbképzéssel kapcsolatosan a következőket fogalmazza meg:

Oktatás, képzés, tanácsadás

Vállalkozási ismeretek az iskolarendszerű képzésben

A nemzetközi tapasztalatok szerint hosszú távú fejlődés szempontjából az iskolarendszer keretein belüli képzés a döntő jelentőségű. Az alapfokú, középfokú és felsőfokú oktatási intézmények tananyagába szervesen be kell építeni a vállalkozói készséget fejlesztő oktatási modulokat. Szükség van a hazai viszonyokra szabott középiskolai tananyagok továbbfejlesztésére, és összekapcsolásra a szakképzés megújításával. Fontos továbbá az oktatók rendszeres továbbképzése. A felsőoktatásban a gyakorlati üzleti ismeretek oktatását kell mind mennyiségi, mind minőségi értelemben fejleszteni, és a jelenleginél nagyobb mértékben összekapcsolni a műszaki képzést az üzleti ismeretek célirányos oktatásával.

Ezek az oktatási programok a gyakorlati, üzleti ismeretek, a vállalkozások indításának kezdeti adminisztratív költségeiből és operatív teendőiből, a piaci lehetőségek és kockázatok ismereteiből, valamint a vállalkozás működtetéséből (adózás, számvitel, adatszolgáltatás és munkaügyek), a vállalkozói menedzsment elemi ismereteiből állnának.

A hiányt pótló, és felkészítést szolgáló egységes, több évre előre mutató oktatási csomag I. moduljának kialakítása és bevezetése 2006 évtől válik esedékessé. Ezeket a feladatokat humán erőforrás-fejlesztési programok (HEFOP) keretében, illetve azokkal együttműködve lehet megoldani.

A már piacon levő vállalkozók oktatása és képzése, tanácsadás

A vállalkozói érdekek erősebb, hatékonyabb képviselésének egységes és eredményes kialakítása nemzeti szinten elképzelhetetlen a hazai központi oktatási, képzési programok és kezdeményezések nélkül. A már a piacon levő, fejlődni és kibontakozni kívánó vállalkozásoknak a kezdőkhöz viszonyítva a piac más-más szegmensében kell megfelelniük a kihívásoknak. A vállalkozásnak ismernie kell az adminisztrációs kötelezettségeket, a versenyszabályokat, a környezetvédelmi előírásokat, a piacsabályozást, amely ismeretek megszerzéséhez joggal várhatnak segítséget a kormányzati programoktól. Mindehhez a kezdő vállalkozásoknál magasabb színvonalú és szélesebb skálán mozgó, mélyebb merítésű oktatási, képzési és információs programok kidolgozása és végrehajtására van szükség.

A már működő vállalkozások számára kialakítandó oktatási képzési program a vállalkozások működési feltételein túl a tapasztalatcsere, a hálózati működés, az üzleti fejlődés, a belföldi és határon átnyúló kapcsolatépítés lehetőségeit ötvözné magában. Az oktatási, képzési projektbe bekapcsolódnának az üzleti életben sikeres, annak magasabb horizontját érintő nagyvállalkozások, amely által növekszik a kapcsolatépítés, erősödik a vállalkozók egymás közötti bizalma, napi gyakorlattá válik a korszerű menedzsment fogalma.

A már **piacon levő vállalkozások igénye a képzés és oktatás iránt egyrészt korlátozott, másrészt célirányos**. Elsősorban a **konkrét üzletmenethez** (fő tevékenységükhöz) **kapcsolódó ismeretek** megszerzésében lehet szerepe a vállalkozásfejlesztésnek. Előrelépésre van szükség abban a tekintetben, hogy a **kisvállalkozásoknak információi szolgáltató szervezetek** nagyobb mértékben legyenek motiváltak a **vállalkozások valós igényeinek kielégítésében**. Ezt olyan módon érhetjük el, ha a képzés és a tanácsadás az egyes vállalkozás szintjén összekapcsolódik a finanszírozással, vagyis a technikai segítség fő célja a többletforrások felhasználásának, és a hitel visszafizetésének segítése. A szolgáltatók motivációját elsősorban az fogja javítani, hogy a pénzügyi eredmény javításában közvetlenül érdekelték.

Az oktatási csomag II. moduljának kialakítása és alkalmazása 2006-tól esedékes. A végrehajtásban fontos szerepet szánunk a mikrofinanszírozó szervezeteknek, amelyek pályázhatnak a hitelezett ügyfeleknek nyújtott képzési, tanácsadási szolgáltatások támogatására.

Információ

A vállalkozások sikeres működésének alapvető feltétele az információhoz való hozzájutás lehetősége, valamint az információ hatékony felhasználásának képessége. Az információ hatékony felhasználásnak esélyét növeli az oktatási, képzési rendszerek és az információs szolgáltatás szoros kapcsolata.

A vállalkozók információellátásában két feladatot kell megoldani. Egyrészt a vállalkozásokat érdeklő, működésükhöz közvetlenül kapcsolódó **információkat elérhetővé kell tenni**. Ez alapvetően központi feladat, amit döntően internetes tartalomszolgáltatással lehet megoldani.

Másrészt a vállalkozókat **segíteni kell abban, hogy eljusson hozzájuk az információ**. Ez a vállalkozásokkal közvetlenül kapcsolatban álló vállalkozásfejlesztési szervezetek feladata. Törekedni kell az egyablakos szolgáltatások szerepének növelésére, ezzel csökkentve a vállalkozások információs költségeit.

Az információs szolgáltatást a képzéshez és a tanácsadáshoz hasonlóan a hitelezési és más szolgáltatásokhoz érdemes kapcsolni, mert ez növeli a szolgáltatások hatékonyságát.

Figyelembe kell venni, hogy az információkat és a képzést a vállalkozások egyre nagyobb mértékben piaci szereplőktől szerzik be.

I.

A mikrovállalkozások részére indított és megvalósult támogatási pályázati programok irányultságának, a megvalósulásuk eredményességének és a nyújtott képzési szolgáltatásoknak a felmérése, értékelése

Az OFA pályázatok háttere

Az OFA az OM Alapkezelő Igazgatóságával 2002. decemberében megkötött támogatási szerződésben vállalta, hogy a FMM szakmai irányításával és vele együttműködve megvalósítja a kis-, és középvállalkozások saját munkavállalói képzésének támogatására irányuló programot, amelyet az Országos Szakképzési Tanács 11/2002.12.12. számú állásfoglalásában elfogadott.

A szerződés értelmében a **program lebonyolítására** az OFA részére **500 millió Ft** került átutalásra, amelyből 15 millió Ft volt felhasználható a működtetéssel kapcsolatos kiadásokra.

A támogatási cél megvalósítása érdekében az OFA Kuratóriuma 2003. január 28-ai ülésén elfogadta – a FMM munkatársaival egyeztetett – nyilvános pályázati felhívást: „Pályázat a kis- és középvállalkozások saját munkavállalói képzésének támogatására (FKP/2003).”

A foglalkoztatottak képzésére fordítható vissza nem térítendő támogatási lehetőségből – amely kiegészítette a szakképzési hozzájárulásnak a képzésre fordítható egyharmadként képződő összeget – **a mikrovállalkozások pályázati lehetősége ki volt zárva.**

A pályázatra a vártnál kisebb volt az érdeklődés, aminek legfőbb oka a szigorú pályázati feltételek megfogalmazása volt, amelyek a vállalkozások pályázó kedvét elriasztották, úgy mint:

- a pályázó vállalja, hogy a támogatott képzésben részt vevő munkavállalót, a képzés befejezését követően legalább egy évig továbbfoglalkoztatja, és a továbbfoglalkoztatási kötelezettség nem teljesítése esetén a támogatás teljes összegét visszafizeti,
- a foglalkoztatottak képzésére fordítható támogatás maximális összege bruttó 200 ezer Ft/pályázó nagyságot érhetett el.

A pályázat beadási határideje 2003. április 15. volt. Az OFA-hoz összesen 154 db pályázat érkezett be, amelynek az összes támogatási igénye 34,1 millió Ft volt. Az OFA Kuratóriuma és a Bíráló Bizottság végül is 131 db pályázatot támogatott, összesen 22,6 millió Ft-tal. Ez a megítélt támogatási összeg a célra rendelkezésre álló 500 millió Ft-os keretösszeg mindössze 4,5%-át tette ki.

A pályázattal kapcsolatos tapasztalatok összegzése és megvitatása (ebben részt vettek: FMM, kkv-kat tömörítő szakmai szervezetek, felnőttképzési intézmény, és az OFA munkatársai) alapján a képzési program újbóli, de már módosított meghirdetésére került sor (VFKP/2003).

I.1. A mikro-, kis- és középvállalkozások saját munkavállalói képzésének támogatása (VFKP/2003) – OFA pályázati program

I.1.1. A pályázat célja, feltételei, a támogatás tartalma, formája és mértéke

A pályázat kiírója szerint megfogalmazott **cél** a mikro-, kis és középvállalkozások versenyképességének javítása volt, **a vállalkozásokban foglalkoztatott munkavállalók szakmai és nyelvi tudásának továbbfejlesztésével.**

A **pályázók köre** azon mikro-, kis- és középvállalkozásokra terjedt ki, amelyek a 2001. évi L. trv. alapján szakképzési hozzájárulás fizetésére kötelezettek voltak, és annak 2002. évi összege nem haladta meg a 1,5 millió Ft-ot, továbbá:

- a pályázó a megelőző (2002) évben folyamatosan működött, nyilvántartásba vétele 2002. január 1-e előtt megtörtént,
- nem állt csődeljárás, felszámolási eljárás, végelszámolás alatt, nem volt a pályázat benyújtásának idejében meg nem fizetett köztartozása,
- nyilatkozatban vállalta, hogy a 2003. évi szakképzési hozzájárulási kötelezettségének 1/3-ad részét, valamint e pályázatban elnyert támogatás teljes összegét a saját munkavállalói képzésére fordította,
- nyilatkozatban vállalta, hogy a 2003. évi szakképzési hozzájárulási kötelezettségének saját munkavállalói képzésére fordított 1/3 részéről a 32/2001. OM rendeletnek megfelelően kérelmet/elszámolást nyújtott be,
- nyilatkozott és dokumentálta, hogy a vállalkozásnak a 2002. üzleti évében a szakképzési hozzájárulás – Szht. Alapján számolt – alapját képező bérköltsége nem haladta meg a 100 millió Ft-ot,
- vállalta, hogy ha a munkavállalója a képzésből kimaradt, vagy a vizsgakötelezettségének nem tett eleget, akkor a támogatás (utalvány) értékének 30%-át az OFA részére visszautalja,
- vállalta, hogy a saját munkavállalói képzését legkésőbb a következő év (2004) december 15-ig befejezi.

A pályázó a **támogatást** a vele **munkaviszonyban álló saját munkavállalói képzésére**, a szakképzési hozzájárulásnak a képzésre fordítható 1/3-aként képződő összeg kiegészítésére fordíthatta. A támogatás kizárólag a 91/2002. Korm. rendelet alapján **akkreditált képző intézmény által szervezett** olyan **képzés** megvalósítására volt felhasználható, amely a 32/2001. OM rendeletben foglaltaknak megfelelt.

A foglalkoztatottak képzésére fordítható **támogatás maximális összege pályázónként bruttó 500 ezer Ft** volt, amely összegből **egy munkavállaló képzésére** felhasználható összeg **100 ezer Ft**.

Az OFA a **vissza nem térítendő támogatást utalvány formában** nyújtotta, amelyet a sikeres pályázók a **felnőttképzési intézményekben érvényesíthettek**. Az akkreditált felnőttképzési intézmények listáját az NFI honlapjáról lehetett beszerezni.

A **pályázat** meghirdetésekor a képzési programok támogatására felosztható **keretösszeg 450 millió Ft**-ban volt előirányozva. Ennek **forrásául** a Munkaerő-piaci Alap fejlesztési és képzési alaprész 2002. évi központi keretében az iskolarendszeren kívüli felnőttképzési célú pénzeszköze szolgált.

A **pályázatokat** – kizárólag e támogatási programra készített pályázati dokumentáció formájában – az **OFA-nak kellett benyújtani**.

A **támogatás folyósítása utalvány formájában történt**. Az utalványt az OFA állította ki a nyertesek részére. A támogatott vállalkozás a képzési díjat az utalvány és a szakképzési hozzájárulási kötelezettségének képzési célra felhasználható összege átadásával teljesítette a felnőttképzési intézmény felé. A szolgáltatási, illetve felnőttképzési szerződés megkötését követően az utalványt a felnőttképzési intézmény számla kíséretében nyújtotta be az OFA-nak, aki az utalványon szereplő összeget átutalta a képző szervezetnek.

A **képzések megvalósítását** és pénzügyi vonatkozásait az **OFA** programvezetői és pénzügyi ellenőrei **ellenőrizhették**.

1.1.2. A pályázat „sikeressége” – értékelés

Ez a pályázati felhívás a korábbi (FKP/2003) pályázathoz képest a következő lényegi eltéréseket tartalmazta:

- a program a munkavállalók szakmai képzése mellett már a nyelvi képzést is megfogalmazta támogatási célként,
- a pályázók köre kiegészült a mikrovállalkozásokkal is,
- az elnyerhető támogatás max. összege 500 ezer Ft/pályázó (ezen belül max. 100 ezer Ft/fő) lett a korábbi 200 ezer Ft-os érték helyett, vagyis jelentősen nőtt az igényelhető támogatás nagysága,
- a pályázóknak megszűnt a továbbfoglalkoztatási kötelezettsége,
- a képzések befejezésének időpontja is jóval meghosszabbodott (2004. dec. 15.-re módosult)

A pályázatot meghirdetők várakozásai szerint ezek az eltérések, illetve könnyítések pozitív irányban változtatták meg a vállalkozások pályázati hajlandóságát.

A meghirdetett pályázatra (VFKP/2003) **összesen 445 db pályázat** érkezett be, az **igényelt összes támogatás 118,7 millió Ft** volt. Az OFA Kuratóriuma és a Bíráló Bizottság döntése alapján ezek közül **361 db nyertes pályázót** választottak ki. A nyerteseknek nyújtott **összes támogatás 93,13 millió Ft**-ot ért el, **ami a pályázat meghirdetésekor rendelkezésre álló 450 millió Ft-os keretösszeg mindössze 20,7%-át** tette ki.

Az összes (361 db) nyertes pályázatra vonatkozó releváns adatok feldolgozásával a következők állapíthatók meg:

- a **pályázatok 70,1%-át kft.-k**, 13,3%-át betéti társaságok és további 11,9%-át pedig egyéni vállalkozók nyerték meg (együttesen 95,3%-át tették ki a nyerteseknek),
- a **nyertes pályázatok többsége, 53,1%-a mikrovállalkozásoktól** származott, a kisvállalkozások részesedése 36,1%-ot, a középvállalkozásoké pedig 10,8%-ot tett ki,
- a **legtöbb pályázat** (87 db, 24,1%) **Tolna megyéből** származott, ezt követte (63 db, 17,5%) Budapest, majd Baranya megye (41 db, 11,4%). A három terület együttesen több mint felét adta (53%) az összes pályázatnak. A többi 17 megyéből egyik részesedése sem haladta meg az 5%-os szintet,
- a nyertesek székhelyének **településkategóriánkénti** megoszlása a következő: Budapest 17,5%, megyei jogú város 10,0%, megyeszékhely 15,8%, város 35,5%, község 21,3%,
- a vállalkozások **főtevékenysége** szerinti nemzetgazdasági besorolás a következők szerint alakult:
  - 34,6% kereskedelem, javítás,
  - 27,1% feldolgozóipar és építőipar,
  - 38,2% az összes többi nemzetgazdasági ág együttesen,
- a pályázatok **többsége 54,6%-a OKJ-s képzések** megvalósulását segítette elő,
- a **képzések irányultságát** tekintve legnépszerűbbek a **számítástechnikai jellegű** (számítógépkezelő és használó, számítástechnikai alapismeretek, ECDL tanúsítvány, számítástechnikai szoftverüzemeltető, stb., összesen 114 db) **képzések**, illetve a **nyelvi** (összesen 37 db) képzések voltak. Ez a kétféle képzési irányultság adta az összes nyertes pályázat 42%-át, míg az **összes többi különböző szakmai jellegű képzésnek (58%, pl: kereskedő-boltvezető, vendéglátó üzemvezető, gépkezelők, stb.)** tekinthető,
- a pályázatokban a **képzések megvalósulásának időtartama** (ami nem az adott képzések tényleges hosszát jelenti) az alábbiak szerint alakult:
  - 1 hónapnál rövidebb idő alatt: 8,9%,
  - 1 – 3 hónap alatt: 33,0%,
  - 3 – 6 hónap alatt: 27,7%,
  - 6 hónapon túl: 30,4%,

- a támogatott pályázatok keretében **összesen 1.157 fő képzésben való részvétele** valósult meg, ami pályázatonként **3,2 fős átlagnak** felelt meg. Az egy pályázat keretében szereplő résztvevők számának gyakorisága azt mutatja, hogy a legtöbb pályázat (118 db, 32,7%) 1 fő képzésének támogatására vonatkozott, ezt követték az 5 fős (88 db, 24,4%), majd a 2 fős (64 db, 17,7%) pályázatok. Volt összesen 8 db olyan pályázat is, ahol a képzésben résztvevők száma meghaladta a 10 főt.
- a nyertes pályázatoknak az OFA **összesen 93,13 millió Ft támogatást** ítélt meg, ami pályázatonként **258 ezer Ft-os átlagnak** felelt meg.

Mivel a jelen kutatásunk tárgyába a mikrovállalkozásoknak nyújtott pályázati lehetőségek vizsgálata tartozik, ezért a **következőkben a mikrovállalkozásokra vonatkozó adatokat** mutatjuk be részletesebben.

Vállalkozási forma	A mikrovállalkozások		
	száma (db)	aránya az összes mikrovállalkozásból (%)	aránya az összes nyertes pályázatból (%)
Kft.	111	58,1	30,8
Egyéni vállalkozó	35	18,3	9,7
Bt.	38	19,9	10,6
Rt.	1	0,5	0,3
Kkt.	6	3,1	1,7
Összesen	191	100,0	53,1

1. táblázat

A mikrovállalkozások vállalkozási formájának alakulása a VFKP/2003 nyertes pályázatai között

A nyertes mikrovállalkozások (1. tábla) többsége – 58,1%-a – korlátolt felelősségű társasági formában működik; nagyjából hasonló az egyéni vállalkozók és a betéti társaságok aránya.

Megye	A mikrovállalkozások		
	száma (db)	aránya az összes mikrovállalkozásból (%)	aránya az összes nyertes pályázatból (%)
Baranya	25	13,1	6,9
Bács-Kiskun	8	4,2	2,2
Békés	5	2,6	1,4
Borsod-Abaúj-Zemplén	8	4,2	2,2
Budapest	29	15,2	8,1
Csongrád	4	2,1	1,1
Fejér	7	3,7	1,9
Győr-Moson-Sopron	10	5,2	2,8
Hajdú-Bihar	4	2,1	1,1
Heves	2	1,0	0,6
Jász-Nagykun-Szolnok	4	2,1	1,1
Komárom-Esztergom	3	1,6	0,8
Nógrád	2	1,0	0,6
Pest	4	2,1	1,1
Somogy	4	2,1	1,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	11	5,8	3,1
Tolna	46	24,1	12,8
Vas	4	2,1	1,1
Veszprém	2	1,0	0,6
Zala	9	4,7	2,5
Összesen	191	100,0	53,1

2. táblázat

A mikrovállalkozások számának alakulása megyei bontásban a VFKP/2003 nyertes pályázatai között

A támogatott mikrovállalkozások (2. tábla) közel $\frac{1}{4}$ -e Tolna megyei, majd ezeket követik a budapesti, a Baranya megyei vállalkozások. Ez a sorrendiség megegyezik az összes nyertes pályázó közötti területi megoszlással.

Hasonló a helyzet a településkategóriák szerinti csoportosításban (3. tábla) is, mivel a legtöbb mikrovállalkozás székhelye az egyéb város kategóriában, majd pedig a községekben található. A harmadik a rangsorban a megyeszékhelyeken bejegyzett mikrovállalkozások száma, ami az egész sokaságot (összes nyertes) tekintve csak a negyedik volt, mivel ott megelőzte Budapest.

Település kategória	A mikrovállalkozások		
	száma (db)	aránya az összes mikrovállalkozásból (%)	aránya az összes nyertes pályázatból (%)
Budapest	29	15,2	8,1
Megyei jogú város	14	7,3	3,9
Megyeszékhely	40	20,9	11,1
Város	57	29,8	15,8
Község	51	26,7	14,2
Összesen	191	100,0	53,1

3. táblázat

A mikrovállalkozások számának alakulása településkategóriák szerint
a VFKP/2003 nyertes pályázatai között

Nemzetgazdasági ág	A mikrovállalkozások		
	száma (db)	aránya az összes mikrovállalkozásból (%)	aránya az összes nyertes pályázatból (%)
Feldolgozóipar, építőipar	36	18,8	10,0
Kereskedelem, javítás	64	33,5	17,8
Többi nemzetgazdasági ág együttesen	91	47,7	25,3
Összesen	191	100,0	53,1

4. táblázat

A mikrovállalkozások számának alakulása főtevékenységük szerint
a VFKP/2003 nyertes pályázatai között

A támogatott mikrovállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti sorrendje is megegyezik az összes nyertes esetében tapasztaltakkal, viszont a mikrók esetén jóval nagyobbak a különbségek az egyes ágak közötti megoszlásban. Ezek szerint a mikrovállalkozások esetében közel kétszer annyi kereskedelmi, javítási tevékenységet végző cég volt, mint amennyi feldolgozóipari és építőipari együttvéve.

Képzési forma	A mikrovállalkozások		
	száma (db)	aránya az összes mikrovállalkozásból (%)	aránya az összes nyertes pályázatból (%)
OKJ-s képzés	102	53,4	28,4
Egyéb képzés	89	46,6	24,7
Összesen	191	100,0	53,1

5. tábla

A mikrovállalkozások képzési formájának alakulása a VFKP/2003 nyertes pályázatai között

A mikrovállalkozások esetében is (5. tábla) az OKJ-s képzések adták a támogatott képzések nagyobb hányadát.

Képzés megvalósulásának tervezett időtartama	A mikrovállalkozások		
	száma (db)	aránya az összes mikrovállalkozásból (%)	aránya az összes nyertes pályázatból (%)
1 hónapnál rövidebb	16	8,4	4,5
1 – 3 hónap alatt	68	35,6	18,9
3 – 6 hónap alatt	52	27,2	14,4
6 hónapon túl	55	28,8	15,3
Összesen	191	100,0	53,1

6. tábla

A mikrovállalkozások száma a képzések időtartamának tervezett alakulása szerint a VFKP/2003 nyertes pályázatai között

A nyertesek közül a legtöbb vállalkozás (68 db) 1-3 hónap alatt megtartandó képzésen vett részt (6. tábla). Ez nem az adott képzés hosszát jelenti, hanem csak a képzés lebonyolításának idejét.

A **mikrovállalkozások** esetében **összesen 437 fő** vett részt a támogatott képzésekben, ennek aránya az összes résztvevőhöz (1.157 fő) viszonyítva 37,8%, ami jelentős eltérést mutat a mikrovállalkozásoknak a pályázatokban elért súlyához (53,1%) képest.

Az **átlagos létszám** pedig esetükben, **2,3 fő** ami szintén jelentősen alacsonyabb az összes pályázó átlagánál (3,2 fő).

Ez is tükröződik az alábbi (7.) tábla számaiban. Látható, hogy a nyertes mikroállalkozások közül a legtöbb esetben csak 1 fő (43,6%) vagy 2 fő (24,2%) vett részt a képzéseken.

Egy pályázatban szereplő képzésben résztevők száma	A mikroállalkozások		
	száma (db)	aránya az összes mikroállalkozásból (%)	aránya az összes nyertes pályázatból (%)
1 fő	83	43,6	23,2
2 fő	46	24,2	12,9
3 fő	17	8,9	4,7
4 fő	15	7,9	4,2
5 fő	27	14,2	7,5
7 fő	1	0,6	0,3
9 fő	1	0,6	0,3
Összesen	191	100,0	53,1

7. tábla

A mikroállalkozások számának alakulása a képzésben résztvevők
létszáma szerint a VFKP/2003 nyertes pályázatai között

A **191 db mikroállalkozás összesen 39,889 millió Ft támogatást kapott**, így az **egy vállalkozásra jutó átlagos támogatás nagysága 208 ezer Ft**, ami 20%-kal alacsonyabb az összes nyertes (258 ezer Ft-os) átlagánál.

Figyelembe véve a mikroállalkozások esetében a pályázatonkénti 2,3 fős átlagléttszámot, megállapíthatjuk, hogy **a mikroállalkozások esetében az 1 főre jutó átlagos támogatás nagysága 90 ezer Ft**-ot ért el, ami a pályázatban 100 ezer Ft-ban volt maximálva.

A támogatások nagyságcsoportjai szerint (8. tábla) vizsgálva a 191 db mikroállalkozást nem meglepő, hogy a 100 ezer Ft-os, vagy az alatti támogatásban részesült vállalkozások száma közel felét (48,3%) adja az összes mikroállalkozásnak.

Egy pályázatra megítélt támogatás nagyságcsoporthai	A mikrovállalkozások		
	száma (db)	aránya az összes mikrovállalkozásból (%)	aránya az összes nyertes pályázatból (%)
100 ezer Ft alatt	42	22,0	11,6
100 ezer Ft	50	26,3	13,9
101 – 199 ezer Ft	24	12,5	6,6
200 ezer Ft	17	8,7	4,7
201 – 299 ezer Ft	10	5,3	2,9
300 ezer Ft	8	4,2	2,2
301 – 399 ezer Ft	6	3,1	1,7
400 ezer Ft	7	3,7	1,9
401 – 499 ezer Ft	10	5,3	2,9
500 ezer Ft	17	8,9	4,7
Összesen	191	100,0	53,1

8. tábla

A mikrovállalkozások számának alakulása a támogatások nagyságcsoporthai szerint a VFKP/2003 nyertes pályázatai között

A pályázatra vonatkozó adatok eddigi részletes bemutatásán és elemzésén túl a következő általánosabb szintű, a pályázat egészére vonatkozó – **átfogóbb** – **értékelést** tehetjük meg:

- Az adott évben nem fogyott el a rendelkezésre álló pályázati keret (mindössze 20%-át sikerült csak lekötni), összesen csak 445 pályázat érkezett be, melyekből 361 db-ot támogattak. A pályázat kiírók várakozásaihoz képest jóval **alacsonyabb** volt az **érdeklődés**, ami véleményünk szerint alapvetően a **vállalkozások „nehéz elérhetőségével”**, a pályázati lehetőségekkel kapcsolatos **alulinformáltságával** magyarázható. Minél kisebbek a vállalkozások, annál nehezebb eljuttatni hozzájuk a szükséges információkat.
- A nyerteseknek csak alig több mint fele volt **mikrovállalkozás**, ez jelentős **alulreprezentáltságot** mutat az egész nemzetgazdaságbeli számukhoz, arányukhoz képest. Ebben jelentős szerepe lehet az előbbieken taglalt alulinformáltságnak is.
- Nincs semmilyen információ maguknak a képzéseknek a „minőségéről” és hatékonyságáról, vagyis arról, hogy az elköltött állami támogatás miként hasznosult. A megvalósított képzéseken keresztül tényleg megvalósult az eredeti cél, azaz a mikro-, kis és középvállalkozások versenyképességének javítása a vállalkozásokban foglalkoztatott munkavállalók szakmai és nyelvi tudásának továbbfejlesztésével?

Tisztában vagyunk ennek az utólagos ellenőrzésnek, értékelésnek a nehézségeivel, de úgy véljük, hogy ha a pályázati programok teljesülésének „minőségi **nyomon követése**”, ellenőrzése és utólagos értékelése **nem történik meg**, akkor a pályázati támogatásokat finanszírozó államigazgatásnak nem lesz valós képe az elköltött állami támogatások hatékonyságáról. A jelenlegi kutatásnak nem volt tárgya és nem is vállalkozhatott a képzéseken résztvevők ez irányú megkeresésére, az értékelés ilyen irányú elvégzésére.

- Összefoglalóan megállapíthatjuk, hogy ez a **pályázat** ebben a konkrét formájában, ilyen támogatási konstrukcióval, feltételekkel és mértékkel **nem érte el és nem ösztönözte pályázásra kellő számban a vállalkozásokat**, vagyis nem töltötte be azt a szerepet, amit a pályázatkírók szántak neki.

1.2. A mikro-, kis- és középvállalkozások tulajdonosai, alkalmazottai és képviselői részére a felnőttképzési intézményekben megvalósuló képzési programok támogatása (VKP/2004) – OFA pályázati program

1.2.1. A pályázat célja, feltételei, a támogatás tartalma, formája és mértéke

A pályázati program **célja** volt a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása azok **tulajdonosai, alkalmazottai és képviselői alkalmazkodó képességét fejlesztő képzések támogatásával**.

A pályázati program keretében a következő **képzési irányok** voltak támogathatók:

- az EU csatlakozással kapcsolatos szabályozásokhoz, pályázatokhoz kapcsolódó,
- a vállalkozásfejlesztéshez, a vállalkozások megújulásához szükséges,
- a foglalkoztatást elősegítő szakmai kompetenciák megszerzésére, erősítésére vonatkozó ismeretek.

A képzések **megvalósításra kizárólag akkreditált felnőttképzési intézményekben** kerülhetett sor. Az igényelt támogatás **vissza nem térítendő támogatás** formájában valósult meg. A képzésben résztvevő vállalkozások számára a támogatások **de minimis** (csekély összegű) **támogatásnak** minősültek. A képzési programok támogatására **összesen fennálló keret 400 millió Ft-ot** tett ki.

A támogatás elnyerésére **pályázatot adhatott be:**

- a mikro-, kis- és középvállalkozások országos/területi munkáltatói érdekképviselői, illetve a gazdasági kamarák, valamint ezek területi szervei által létrehozott, önálló jogi személyiséggel rendelkező, akkreditált felnőttképzési intézménye, amely célmegállapodást kötött az intézményt létrehozó érdekképviselői szervezettel az oktatásszervezési feladatok ellátására, vagy
- olyan akkreditált felnőttképzési intézmény, amely valamelyik a mikro-, kis- és középvállalkozások országos/területi munkáltatói érdekképviselői, illetve a gazdasági

kamarák, valamint ezek területi szerveivel az oktatásszervezési feladatok ellátására célmegállapodást kötött, vagy

- azon a mikro-, kis- és középvállalkozások önálló jogi személyiséggel rendelkező országos/területi munkáltató érdekképviselői, illetve a gazdasági kamarák, valamint ezek területi szervei, amelyek ellátják az oktatásszervezési feladatokat, és az általuk beszerezett felnőttek számára szervezett képzés lebonyolítására cégmegállapodást kötöttek valamelyik akkreditált felnőttképzési intézménnyel.

Ez a **pályázói kör** a célok megvalósításához – beleértve a képzési programok fejlesztését is – a meghatározott **költségek 100%-át igényelhette képzési támogatásként**. A **képzést igénybe vevő egy-egy vállalkozásra jutó támogatás nem haladhatta meg a 600 ezer Ft-ot**.

A képzéseket lebonyolító felnőttképzési intézményeknek többek között felnőttképzési – a 2001. évi C1. Törvényben meghatározott – szerződést kellett kötniük a képzési programban résztvevő személyekkel, illetve szolgáltatási szerződést kellett kötniük a képzésbe bevont kkv-kal.

A **pályázatok elbírálásánál előnyt** élveztek azok a pályázatok, ahol a képzések a Dél-alföldi, vagy Észak-alföldi, vagy Észak-magyarországi, vagy Dél-dunántúli régiókban (gazdaságilag hátrányosabb helyzetű területeken) valósultak meg.

A pályázók több képzési irány és egy-egy képzési irányon belül több tanfolyam lebonyolítását is vállalhatták, de **egy-egy tanfolyamon minimum 10 fő képzését** kellett biztosítania.

A **képzési programok lehettek moduláris felépítésűek**, támogatható volt az elektronikus alapú távoktatás (**e-learning**) is. Egy-egy tervezett **képzés** – a tematikától függően – **ajánlott időtartama: 18 – 60 óra** (egy tanóra 40-45 perc) volt, amelytől el lehetett térni a nagyobb óraszám irányába.

A képzések megvalósítását és azok pénzügyi vonatkozásait az OFA programvezetői és pénzügyi szakértői ellenőriz(het)ték.

A pályázat konkrétan megnevezte – a potenciális pályázói kört – a **kkv-k országos érdekképviselői szervezeteit** is, amelyek a következők voltak:

- Általános Fogyasztási Szövetkezetek Országos Szövetsége (ÁFEOSZ)
- Ipartestületek Országos Szövetsége (IPOSZ)
- Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviselői Szövetsége (KISOSZ)
- Magyar Iparszövetség (OKISZ)
- Agrár Munkaadói Szövetség (AMSZ)
- Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége (MOSZ)
- Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége (MGYOSZ)

- Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége (VOSZ)
- Stratégiai és Közszolgáltató Társaságok Országos Szövetsége (STRATOSZ)
- Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK)
- Magyar Agrárkamara

Természetesen e megjelölt szervezetek mellett, ezek területi szervezetei is beletartoztak a potenciális pályázói körbe.

A képzési programokat legkésőbb 2005. szeptember 30-ig kellett megvalósítani, a pályázatok beadási határideje 2004. október 15-e, illetve október 29-e volt.

1.2.2. A pályázat „sikeressége” – értékelés

A VKP/2004 pályázati forrásául az előző évben fel nem használt támogatási keret (369 millió Ft), a visszavont támogatások összege, valamint a lekötésből származó kamatbevételek szolgáltak, így alakult ki a 400 millió Ft-os összeg.

A pályázati program – előzőekben bemutatott – új stratégiáját és céljait egy ad-hoc bizottság javaslatainak a figyelembe vételével az FMM és az OFA munkatársai készítették el. A 2004. évi pályázati program a következő új elemeket és elvárásokat fogalmazta meg a 2003. évi (VFKP/2003) programhoz képest:

- a pályázati program célja a kkv-k versenyképességének javítása azok tulajdonosai, alkalmazottai és képviselői alkalmazkodó képességét fejlesztő képzések támogatására módosult,
- a program keretében nem a képzésben részt vevő vállalkozások, hanem a kkv-k országos/területi munkáltatói érdekképviselői, illetve a gazdasági kamarák, vagy akkreditált felnőttképzési intézmények nyújthatták be a pályázatot,
- a pályázók a képzések költségei mellett az oktatásszervezési kiadásaikhoz – meghatározott mértékben – is igényelhettek támogatást,
- a **konkrét képzési irányok kidolgozása a pályázók feladata** volt,
- a pályázóknak egy-egy tanfolyamon legalább 10 fő képzését kellett vállalniuk,
- egy-egy képzésben részt vevő vállalkozásra jutó támogatás maximális összege 600 ezer Ft-ra emelkedett a 2003. évi 500 ezer Ft-os mértékről.

A pályázati programra (VKP/2004) **összesen 71 db pályázat érkezett be** az OFA-hoz.

Ebben a 71 db pályázatban összesen **1.385 tanfolyam** megtartását tervezték, **18.325 fő részvételével**. A 71 pályázatra összesen **869,6 millió Ft támogatást igényeltek**. Ez a **felhasználható keretösszeg több mint kétszeresét** tette ki, a képzési programok átlagos fajlagos költsége 66 ezer Ft/fő volt. A benyújtott programok (tanfolyamok) támogatási igénye 1,4 – 76 millió Ft között változott.

A tanfolyamokat az ország 121 településén tervezték megtartani, a tervezett képzési helyszínek az ország összes megyéjét lefedték.

A Bíráló Bizottság tagjai a döntés-előkészítés során azt az álláspontot alakították ki, hogy egy-egy képzési program támogatása maximum 20 millió Ft legyen.

A Bíráló Bizottság **végül is 51 program támogatását** (a beérkezett pályázatok 71,8%-a) javasolta, **400,3 millió Ft összegben**, amelyet az OFA Kuratóriuma is elfogadott.

A nyertes pályázatokra vonatkozó rendelkezésre álló információkat a következő 9. táblában közöljük.

A 9. táblázatban közölt szervezetek közül 7 módosította az eredeti tanfolyami és hallgatói létszámát, mivel jóval kevesebb támogatást kaptak az eredetileg igényeltnél (20 millió Ft-ban maximálták az egy nyertesre jutó legnagyobb támogatási mértéket).

Ennek megfelelően végül is **51 db támogatott pályázat keretében** összesen **575 db tanfolyami** képzés lebonyolítására szerződtek a nyertesek, amelyeken összesen **11.291 fő vesz részt**. Arról nincs részletes információ, hogy – a program keretében a kkv-k országos/területi munkáltatói érdekképviselői, illetve a gazdasági kamarák, vagy akkreditált felnőttképzési intézmények által megszervezett képzéseken – ebből a több mint 10 ezer résztvevőből mekkora létszámot képviselnek a mikrovállalkozások tulajdonosai, alkalmazottai.

A 9. tábla (a nyertes pályázatokkal kapcsolatosan rendelkezésre álló adatok és információk) alapján a következő részletesebb megállapításokat tehetjük:

- összesen 15 megye + Budapest pályázói részesültek támogatásban. Nem volt nyertes a következő megyékből: Győr-Moson-Sopron, Vas, Komárom-Esztergom, Jász-Nagykun-Szolnok,
- az országban legsikeresebben Budapest (13 db), majd Heves megye (7 db) és Borsod-Abaúj-Zemplén megye (6 db) szervezetei pályáztak,
- a **képzési tematikák között a leggyakrabban előfordulók: az informatikai jellegű; a szakmai-nyelvi képzések; az EU-s pályázatokkal és az EU-val kapcsolatos képzések**; vállalkozásfejlesztéssel kapcsolatos ismeretek oktatása,
- nagyon jelentős különbségek mutatkoznak az egyes pályázatok „hatókörében” (mennyi tanfolyam, mennyi résztvevővel) és az ezekhez rendelt támogatási igényekben.

A 35 ezer Ft/fő átlagos, fajlagos költség (a 400 millió Ft támogatással 11.291 fő képzése) jelentős szélső értékeket takar (11-147 ezer Ft/fő) a támogatott pályázatok között. Természetesen a különböző képzési programok költségigénye is erősen változó. A nyelvi és számítástechnikai képzések például szinte mindig a magasabb költségű kép-

zések közé tartoznak a képzések technikai igénye és hosszabb időtartama miatt. Ennek ellenére a **fajlagos költségek közötti nagyon jelentős különbségek a képzések színvonalának, hatékonyságának esetleges lényegi különbségeire engednek következtetni.**

Ennek a pályázati programnak az értékelésekor is elmondjuk, hogy nagyon **fontos lenne** a programok megvalósulásának „**nyomon követése**”, színvonaluk értékelése, ezáltal az egész képzési **program hatékonyságának** valamiféle **értékelése**.

A pályázat bizonyos értelemben „sikeresnek” minősíthető az előző év próbálkozásával szemben, mivel:

- a rendelkezésre álló támogatási keret több mint kétszeresére érkezett be igény, így minden nehézség nélkül sikerült lekötni a pályázati keretet (tapasztalataink alapján kijelenthetjük, hogy nemcsak a képzési pályázatok esetén, hanem az EU-s és más pályázatok esetében is az államigazgatás egyik legfontosabb szempontja – a sikeresség záloga – a rendelkezésre álló pénz elköltése),
- az érdekképviseltek, kamarák jobban tudták mozgósítani, „elérni” a célcsoportot,
- a 2004-es pályázat támogatott képzései keretében több mint 10 ezer fő vett/vesz részt valamilyen képzésen, továbbképzésen,
- a 35 ezer Ft/fő átlagos, fajlagos költség jóval alacsonyabb a 2003. évi szintnél.

A felsorolt pozitívumok mellett azonban nagyon fontos megemlíteni azt a problémát, miszerint a mikrovállalkozások csak az adott – tehát ezáltal előre kijelölt és meghatározott képző szervezet által megtartandó, adott tematikájú – képzéseken vehettek részt, ha az „ingyenes” állami támogatáshoz hozzá akartak jutni. Ez a **pályázati konstrukció kizárta a vállalkozások szabad** – a képző szervezetre és a képzés tematikájára is vonatkozó – **választási lehetőségét** (ami az előző évi pályázati lehetőségben adott volt). Emellett ez a pályázati forma egy időre „fix és biztos piacot” biztosított az ebben résztvevő képző szervezeteknek.

Egy további probléma is felvetődik a pályázattal kapcsolatban, miszerint a **szakmai szövetségeket kizárták a pályázók közül**, csak az érdekképviseltek és kamarák – illetve a velük megállapodást kötött akkreditált felnőttképzési intézmények – voltak jogosultak pályázni.

Pályázó (Oktatásszervezést ellátó szervezet)	Képzést lebonyolító szervezet	Képzés helyszínei	Képzési területek	Igényelt támogatás (ezer Ft)	Megítélt támogatás (ezer Ft)	Az igényelt támogatásokhoz		
						Tanfolyamok száma (db)	Hallgatók száma összesen (fő)	Fajlagos költség (ezer Ft/fő)
Baranya megye:								
Siklós és Környéke Ipartestület (Siklós)	Pécs-Baranya Keres- ked. és Iparkamara (Pécs)	Pécs	Marketing és vállalkozási, módszertani ismeretek; e- business; számítógépközelő	4.112	4.112	8	180	23
Pécs-Baranya Kereske- delmi és Iparkamara (Pécs)	Pécsi Regionális és Képző Központ (Pécs)	Balatonboglár, Barcs, Bonyhád, Dalmád, Dombóvár, Gyöng, Kaposvár, Marcali, Nagyatád, Mohács, Pécs, Siklós	Kommunikációs és ért. techn.; ECDL; munkabizt. jogszabályok vált. az EU- ban; hegesztéstechnológia; a tanulófoglalkoztatás felté- telei; pályázati lehetőségek az EU-ban; közbeszerzési ism.; üzleti tervezés; pénz- táros;	32.375	20.000	74	460	43
Pécs-Baranya Kereske- delmi és Iparkamara (Pécs)	MIOK (Budapest)	Pécs	Uszodamester; vízviszaför- gató ber.közelő; munkavéd. kockázatértékelő;	2.836	2.836	3	80	36

Pályázó (Oktatásszervezet) ellátó szervezet)	Képzést lebonyolító szervezet	Képzés helyszínei	Képzési területek	Igenyelt támogatás (ezer Ft)	Megtílt támogatás (ezer Ft)	Az igényelt támogatásokhoz		
						Tanfolyamok száma (db)	Hallgatók száma összesen (fő)	Fajlagos költség (ezer Ft/fő)
Baranya Megyei Ipar szövetség (Pécs)	Simonvi Károly Szakközépiskola (Pécs)	Szekszárd, Pécs	Környezetkímélő energiaforrások, épületgépészettel kapcs. képzések; szaknyelvi képzések; vállalatgazd.tan; minőségir.	6.132	5.693	6	160	38
Bács-Kiskun megye:								
Bács-Kiskun Megyei Agrárkamara (Kecskemét)	Kecskeméti Regionális Képző Központ	Kecskemét, Jakabszállás	Vezetőképzés;váll.komm.; számítógépkézelő; EU ism.; váll.ismeretek; méhészeti ism.; tűzvédelem; mg.ism.	9.124	6.766	25	465	20
Békés megye:								
Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara –BMKIK (Békéscsaba)	Békéscsabai Regionális Munkaerőfej. és Képző Központ	Békéscsaba, Szeged	Számítógépkézelő; ECDL; EU-váll.; Business Computer; internet- marketing; e-projekt menedzsment	6.754	6.689	12	176	38
Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara –BMKIK (Békéscsaba)	BMKIK Szolgáltató Kht. (Békéscsaba)	Békéscsaba	Pék; ács-állványozó; szakács; villanyszer.; gázvez.- szerelő mesterkép.; pedagógiai ism.; mentálhig. ism.	12.265	11.000	9	191	64

Pályázó (Oktatásszervezést ellátó szervezet)	Képzést lebonyolító szervezet	Képzés helyszínei	Képzési területek	Igényelt támogatás (ezer Ft)	Megítélt támogatás (ezer Ft)	Az igényelt támogatásokhoz		
						Tanfolyamok száma (db)	Hallgatók száma összesen (fő)	Fajlagos költség (ezer Ft/fő)
Békéscsabai Ipartestület	Kereskedők és Vállalkozók Békés Megyei Szervezete	Békéscsaba, Mezőkovácsháza, Oroszló, Szarvas, Szeghalom	Vonalkódos-számitógépes áruforg. rendszer felhaszn.; uniós higiénia; környezetvédelmi ism.; pályázati ism.	14.550	12.463	10	200	73
Borsod-Abaúj-Zemplén megye:								
B-A-Z Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	BOKIK Kht. (Miskolc)	Miskolc, Tokaj	Nyelvi képzések; inform.- számtech.; pályázati; EU- s ismeretek; közbeszerzés; falusi turizmus	32.575	20.000	54	782	26
OMÉSZ (Ózd), BOKIK (Miskolc)	ÉRÁK (Miskolc)	Ózd	ECDL; pályázati forrásfelhasználás és hasznosítás; partnerség az EU-ban	2.867	2.867	5	68	42
VOSZ B-A-Z Megyei Szervezete (Miskolc)	KISOSZ (Miskolc)	Edelény, Miskolc, Ózd, Sajószentpéter, Sárospatak, Tiszaújváros	Üzleti terv és pályázati; munkahely keresés technikái; HACCP; adózási ism.; nyelvi képzés; informatikai képzés	16.687	15.042	31	850	20
VOSZ B-A-Z Megyei Szerv. (Miskolc)	Miskolci Egyetem Továbbképző Központ	Miskolc	Kisvállalati rendszergazda; EU pályázati	6.036	5.416	12	240	25

Pályázó (Oktatásszervezet) ellátó szervezet)	Képzést lebonyolító szervezet	Képzés helyszínei	Képzési területek	Igenyelt támogatás (ezer Ft)	Megítélt támogatás (ezer Ft)	Az igényelt támogatásokhoz		
						Tanfolyamok száma (db)	Hallgatók száma összesen (fő)	Fajlagos költség (ezer Ft/fő)
Észak-Magyarországi Gyárnp. Szövetsége (Miskolc)	Oktatási Stúdió '90 Kft. (Miskolc)	Miskolc, Sárospatak, Szerencs, Ózd, Kazincbarcika, Tiszaújváros	Számítástechnikai képzés; nyelvi képzés	11.852	9.843	12	156	76
Heves Megyei Keres- kedelmi és Iparkamara (HKIK-Eger)	ÉRÁK (Miskolc)	Heves megye	Nyelvi képzés; ECDL; pályázatrás	2.050	2.050	3	45	46
Budapest:								
MGYOSZ	Soter-Line Kft. (Budapest)	Békéscsaba, Mis- kolt, Esztergom, Pécs, Szolnok, Zalaegerszeg	ECDL	11.088	6.628	6	120	92
Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége (Budapest)	ÉRÁK (Miskolc)	Bicske, Buda-pest, Dunaúj-város, Kecské-mét, Szeged, Székesfehérvár, Szolnok	Értékesítés és prezentáció; nyelvi képzések; kommunikáció; logisztikai és vezetői képzés; ECDL; EU ismeretek	65.195	20.000	58	1.055	62
Pécs-Baranya Kereskedelmi és Iparkamara (Pécs)	Perfékt Gazd. Tan. Oktató Rt. (Budapest)	Pécs, Szekszárd	Adózási ismeretek; számítógépezés; vállalati és üzleti ismeretek	7.563	7.463	10	329	23

Pályázó (Oktatásszervező ellátó szervezet)	Képzést lebonyolító szervezet	Képzés helyszínei	Képzési területek	Igényelt támogatás (ezer Ft)	Megírt támogatás (ezer Ft)	Az igényelt támogatásokhoz		
						Tanfolyamok száma (db)	Hallgatók száma összesen (fő)	Fajlagos költség (ezer Ft/fő)
Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara	BKIK Oktatási Kht. (Budapest)	Budapest	Vállal.ismeretek (magyar+angol nyelven); EBDL; ECDL; EU vállalkozó és tanácsadó képzés	20.636	19.808	25	499	41
Pest Megyei Ker. és Vendéglátók Szövetsége (Budapest)	KISOSZ (Budapest)	Budapest	Vállalkozóképzés; OKJ vizsga; kieg. modul képzés	12.093	10.443	4	90	134
IPOSZ (Budapest)	Dunagáz Rt. (Dorog)	Békéscsaba, Budapest, Dorog, Dunakeszi, Dunaújváros, Érd, Hatvan, Győr, Makó, Monor, Miskolc, Nyíregyháza, Pécs, Salgótarján, Szekszárd, Szolnok, Vác, Szombathely	Szerelők képzése; számítógépkészítő; mestervizsga előkészítő; hegesztő; feldolgozó; vállalkozási ismeretek; ügyfélszolgálati munkatárs	28.810	20.000	55	660	44
OKISZ (Budapest)	Magyar Iparszövetség Oktatási Központ Kft. (Budapest)	Budapest, Debrecen, Miskolc, Nyíregyháza, Pécs, Szeged	ECDL; vállalkozói akadémia	22.659	16.379	20	488	46

Pályázó (Oktatásszervezet) ellátó szervezet)	Képzést lebonyolító szervezet	Képzés helyszínei	Képzési területek	Igényelt támogatás (ezer Ft)	Megítélt támogatás (ezer Ft)	Az igényelt támogatásokhoz		
						Tanfolyamok száma (db)	Hallgatók száma összesen (fő)	Fajlagos költség (ezer Ft/fő)
Országos Ruházati Ipartestület (Budapest)	Belvárosi Képző Központ (Budapest)	Budapest	Szakmai nyelvi képzések	2.772	2.393	2	50	55
Magyar Könnyűipari Szövetség (Budapest)	Textilipari Műszaki és Tud. Egyesület (Budapest)	Budapest	Textiltisztító, kötőipari ismeretek; minőségügyi viták; marketing	1.338	1.338	4	65	21
VOSZ KMRSZ (Budapest)	Önkormányzati Oktató Központ Kht. (Budapest)	Budapest, „kihelyezett képzések”	Szaknyelvi képzések; EU-s képzések; szervezet/váll. fejlesztés	59.117	20.000	210	3.780	16
KISOSZ (Budapest)	Seed Vállalkozás- fejlesztési Alapítvány (Budapest) ⁹	Budapest	EU; pályázatírás; vám és ker.pol.; versenyjog és fogy. véd.; bevezetés az EU-s alternatív fogl. módszerekbe	2.288	2.288	4	100	23
BOKIK (Miskolc)	Perfekt Rt. (Budapest)	Miskolc	Számítástechn.; EU-s pályázatírás;	1.769	1.585	2	60	29
BOKIK (Miskolc)	Progressio Bt. (Budapest)	Kazincbarcika, Mezőkövesd, Tiszaújváros	Kommunikációs tanfo- lyamok; inform./szám.tech. képzések	3.858	3.858	14	215	18

Pályázó (Okatásszervezést ellátó szervezet)	Képzési lebonyolító szervezet	Képzés helyszínei	Képzési területek	Igényelt támogatás (ezer Ft)	Megírt támogatás (ezer Ft)	Az igényelt támogatásokhoz		
						Tanfolyamok száma (db)	Hallgatók száma összesen (fő)	Fajlagos költség (ezer Ft/fő)
Csongrád megye:								
Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (Szeged)	Csongrád Megyei Kereskedők Egyesülete (Szeged)	Szeged	Vendéglátó-üzletvezető; gyorsítkeztetési eladók; EU-s ismeretek	6.138	6.023	4	110	56
Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (Szeged)	Dél-magyarországi Gazdaságfejlesztő Kht. (Szeged)	Szeged	Szakmai nyelvi és üzleti kommunikációs képzések	12.128	9.425	7	98	124
Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (Szeged)	Hansági Ferenc Vendéglátóip. Szakiskola és Szakközépiskola	Szeged	Vendégátási ismeretek	3.466	2.965	4	60	58
Fejér megye:								
KISOSZ	KISOSZ	Székesfehérvár	Kisvállalkozók számítástechnikai képzése	772	772	1	26	30
Hajdú-Bihar megye:								
Hajdú-Bihar Megyei Ker. és Iparkamara (Debrecen)	Pedellus '98 Kft. (Berettyóújfalú)	Berettyóújfalú	ECDL	2.804	2.804	2	40	70
VMOSZ (Debrecen)	Debreceni Stúdium Egyesület	Berettyóújfalú, Debrecen, Tiszacsege	EU-s pályázatok készítése	7.741	7.741	3	69	112

Pályázó (Oktatásszervezet)	Képzést lebonyolító szervezet	Képzés helyszínei	Képzési területek	Igényelt támogatás (ezer Ft)	Megtérített támogatás (ezer Ft)	Az igényelt támogatásokhoz		
						Tanfolyamok száma (db)	Hallgatók száma összesen (fő)	Fajlagos költség (ezer Ft/fő)
Heves megye:								
Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (Eger)	Langwest Nyelviskola Bt. (Eger)	Eger	Nyelvi képzések	4.469	3.093	4	44	102
Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (Eger)	Eszterházy Károly Főiskola (Eger)	Eger	Gyógyturizmus, wellness- turizmus	3.090	2.396	2	60	51
Eger és Vidéke Ipartestület (Eger)	Heves Megyei KIOSZ (Eger)	Eger	Marketing; váll.fejl.; számítéi és adózási ism.; HACCP; környezetvéd. termékdíjjal kapcs. ism.	1.995	1.995	6	180	11
Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (Eger)	Eszterházy Károly Főiskola (Eger)	Eger	E-business oktatás, e- learning módszerrel	1.620	1.620	2	30	54
Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (Eger)	Talentum '99 Oktatási Centrum Kft. (Eger)	Gyöngyös, Eger, Hatvan, Miskolc, Salgótarján	Vállalk.ism.; üzleti terv és hitelkérelem az EU-ban; keresk.-i techn. az EU-ban; közbeszerzés és EU	32.728	20.000	50	1.250	26
Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (Eger)	Trívium Alapítványi Szakközépiskola (Gyöngyös)	Gyöngyös	Jövedéki ügyintéző; kkv webfejlesztő; kkv közbeszerzési ügykezelő	6.269	6.269	3	90	70

Pályázó (Oktatásszervezést ellátó szervezet)	Képzést lebonyolító szervezet	Képzés helyszínei	Képzési területek	Igényelt támogatás (ezer Ft)	Megtérített támogatás (ezer Ft)	Az igényelt támogatásokhoz		
						Tanfolyamok száma (db)	Hallgatók száma összesen (fő)	Fajlagos költség (ezer Ft/fő)
Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (Eger)	sPRINTER Stúdió Kft. (Eger)	Eger	Számítógépkpező; ECDL; informatikai képzés; menedzsmentképzések	24.427	17.510	10	250	98
Nógrád megye:								
Ipartestületek Nógrád Megyei Szövetsége (Salgótarján)	KISOSZ Nógrád Megyei Szervezete	Salgótarján, Balassagyarmat	Pénztárgépkpez. és elsz. rendszer; számvitel és adózási ism.; HACCP; angol	3.578	3.578	10	190	19
Nógrád Megyei Keresk és I.p.kamara (Salgótarján)	Nógrádi Gazdaságfejlesztő Kht. (Salgótarján)	Bátonyterenye, Salgótarján	Közbesz.ism.; korszerű dizelmotorok vizsg.; nyelv; pályázati ismeretek;	2.064	2.064	5	66	31
Pest megye:								
Pest Megyei Agrárkamara	Agroconsult Kft. (Gödöllő)	Gödöllő	EU pályázatró és projekt menedzserképzés	8.400	8.400	1	100	84
Somogy megye:								
Kaposvári Ipartestület (Kaposvár)	Somogy Megyei Vállalkozói Központ Közalapítvány	Balatonboglár, Barcs, Csurgó, Kapos-vár, Marcali, Siófok, Nagyatád	Vállalkozásfejlesztés; EU pályázatrás	3.238	3.238	8	120	27

Pályázó (Oktatásszervezet)	Képzést lebonyolító szervezet	Képzés helyszínei	Képzési területek	Igenyelt támogatás (ezer Ft)	Megítélt támogatás (ezer Ft)	Az igényelt támogatásokhoz		
						Tanfolyamok száma (db)	Hallgatók száma összesen (fő)	Fajlagos költség (ezer Ft/fő)
Somogyi Kereske- delmi és Iparkamara (Kaposvár)	SKIK Oktatási Kht. (Kaposvár)	Siófok, Balatonlelle, Balatonboglár, Nagy- csepely, Szőlőgyőrök, Ka- posvár	Borpincér; vállalkozási ismeretek; min.biztosítás; EU-marketing; nyelvi képzés	4.656	4.618	7	140	33
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye:								
Szabolcs-Szatmár-Be- reg Megyei Kereske- delmi és Iparkamara (Nyíregyháza)	New York Nyelvisko- la (Nyíregyháza)	Kisvárd, Mátészalka, Nyírbátor, Nyíregy- háza	Szakmai nyelvi képzések	76.374	20.000	359	520	147
Szabolcs-Szatmár-Be- reg Megyei Kereske- delmi és Iparkamara (Nyíregyháza)	Rutinsoft Számí- tástechnikai Kft. (Nyíregyháza)	Nyíregyháza	Informatikai képzés	9.983	7.136	5	112	89
Tolna megye:								
Tolna Megyei Agrárka- mara (Szekszárd)	Csapó Dániel Kö- zepiskola (Szekszárd)	Szekszárd	Élelmiszerhigiénia; minőség- biztosítás	2.646	1.831	3	30	88

Pályázó (Oktatásszervezést ellátó szervezet)	Képzést lebonyolító szervezet	Képzés helyszínei	Képzési területek	Igényelt támogatás (ezer Ft)	Megítélt támogatás (ezer Ft)	Az igényelt támogatásokhoz		
						Tanfolyamok száma (db)	Hallgatók száma összesen (fő)	Fajlagos költség (ezer Ft/fő)
Veszprém megye:								
KISOSZ Veszprém Megyei Képvisellete (Veszprém)	KISOSZ Vesz-prém Megyei Képvisellete (Veszprém)	Balatonfüred, Veszprém	EU ismeretek	3.148	3.025	10	250	13
Pápa és Vidéke Ipartestület (Pápa)	GE-GE Comp Kft. (Pápa)	Pápa	ECDL	3.960	3.960	4	72	55
Zala megye:								
Keszthelyi Ipartestület (Keszthely)	Keszthelyi Akadémia Alapítvány	Lenti, Letenye, Keszthely, Nagykanizsa, Zalaegerszeg, Zalaszentgrót	Projekttervezés; pályázatrás; mikro- és kisvállalkozások kommunikációs módszerei; ECDL	3.440	2.911	13	195	18

9. táblázat
A VKP/2004. pályázati program nyertesei és a képzésekről rendelkezésre álló információk

I.3. A GVOP keretében megpályázott beruházásokhoz és egyéb fejlesztésekhez kapcsolódó képzések megvalósítása (HEFOP/2004/3.4.1) – pályázati program a képzett munkaerőért

I.3.1. A pályázat célja, feltételei, a támogatás tartalma, formája és mértéke

A **pályázat célja** az volt, hogy a GVOP intézkedéseiben szereplő, az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) támogatásával megvalósuló projektekhez kapcsolódóan a vállalkozások igényeinek leginkább megfelelő olyan képzési projektek valósuljanak meg, amelyek hozzájárulnak a nagy hozzáadott értékű és versenyképes feldolgozóipari termékek előállításához, illetve magas színvonalú szolgáltatások megvalósításához szükséges emberi erőforrás háttér megteremtéséhez.

Ennek a pályázatnak a keretében kizárólag csak a kapcsolódó GVOP pályázatok nyertesek kaphattak támogatást kiegészítő humánerőforrás-fejlesztési tevékenységeikhez.

A kapcsolódó GVOP pályázatok a következők voltak:

- GVOP-2004-1.1.1,
- GVOP-2004-1.1.2,
- GVOP-2004-1.1.3,
- GVOP-2004-1.2.1,
- GVOP-2004-1.2.2,
- GVOP-2004-2.1.1,
- GVOP-2004-2.3.2,
- GVOP-2004-3.1.1,
- GVOP-2004-3.3.1,
- GVOP-2004-3.3.2,
- GVOP-2004-3.3.3,
- GVOP-2004-4.1.1,
- GVOP-2004-4.1.2,
- GVOP-2004-4.2.1,
- GVOP-2004-4.2.2.

A pályázat keretében általános vagy speciális képzés megvalósítására lehetett pályázni:

- **Általános képzés:** általános képzési támogatásnak minősült a munkavállalók munkakörében közvetlenül nem alkalmazható tudás megszerzését célzó elméleti és gyakorlati oktatás támogatása, amely olyan képesítés megszerzését célozta, amely más munkaterületen és más vállalkozásoknál is széles körben felhasználható,
- **Speciális képzés:** speciális képzési támogatásnak minősült a munkavállaló munkakörében közvetlenül alkalmazható tudás megszerzését célzó elméleti és gyakorlati oktatás támogatása. Az így megszerzett tudás más területeken és más vállalkozásoknál történő hasznosíthatósága korlátozott.

A képzéseken kívül, azok mellett – számla ellenében – támogathatók voltak a képzésekkel kapcsolatosan igénybe vett következő szolgáltatások (szaktanácsadás) is:

- a helyi munkaerő-kereslet és – kínálat felmérése,
- a képzési szükségletek meghatározása,
- a célcsoportból a projekt résztvevőinek kiválasztása és motiválása.

Továbbá támogathatók voltak az oktatók és a képzésben részesülők személyi jellegű ráfordításai és utazási költségei is. A képzési **projektek maximális időtartama két év** volt, vagyis valamennyi projektnek be kell fejeződnie a támogatási szerződés aláírásától számított 2 éven belül. A támogatás formája: **vissza nem térítendő támogatás**. A **támogatási keret nagysága** – a meghirdetés időpontjában – **2004-2006 közötti időszakra összesen 12 milliárd Ft**.

A **pályázók köre** a következő, Magyarországon székhellyel vagy telephellyel rendelkező szervezetekre terjedt ki:

- egyéni vállalkozók,
- jogi személyiségű gazdasági társaságok,
- jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok,
- szövetkezetek.

Az **egy pályázatra igényelhető támogatás összege: minimum 1,05 millió Ft, maximum 18 millió Ft**.

Az általános képzések esetén a pályázó legfeljebb az elszámolható költségek maximum 90%-os (általános esetben 60%-os) támogatására, a speciális képzések esetén pedig (általános esetben 35%-os) legfeljebb 55%-os támogatására pályázhatott. Ebből következően a saját forrás arányának az összes elszámolható költség legalább 10%-ának kellett lennie.

A **pályázatkiíró várakozásai szerint 2004-ben a támogatható pályázatok száma kb. 350**. A pályázatokat az ESZA Kht.-hoz kellett benyújtani, legkésőbb 2004. november 15-ig.

I.3.2. A pályázat „sikeressége” – értékelés

A pályázat keretében 2004-ben összesen **16 vállalkozás** képzési projektje került **támogatásra**, mindösszesen **115,5 millió Ft** értékben.

A rendelkezésre álló adatok alapján a következő megállapítások tehetők a nyertesekre vonatkozóan:

- a 16 nyertes pályázó közül **mindössze egy** cég volt **mikrovállalkozás**, többségük (9 db) középvállalkozás,
- a legkisebb támogatási összeg 1,472 millió Ft, a legnagyobb 15,224 millió Ft volt,

- az egy nyertesre jutó **átlagos támogatás nagysága 7,218 millió Ft**-ot tett ki,
- a 16 nyertes projekt közül 4 db Budapesten, másik 6 db pedig Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében valósul(t) meg,
- a támogatott projektek fele általános jellegűnek, másik fele speciálisabb (az adott munkahelyhez jobban köthetőnek) jellegűnek minősíthető.

A támogatott mikrovállalkozás betéti társasági formában, Budapesten, az ipari híradástechnikai termék gyártási alágazatban működik. A 7,11 millió Ft-os támogatást az alkalmazottai részére biztosítandó speciális képzések megvalósításához kérte és kapta meg. Figyelembe véve a pályázatkíró várakozásait, az érdeklődést, a nyertes projektek számát, nagyságát, a **pályázat 2004. évi megvalósulása** mindenképp **sikertelennek ítéltető**.

I.4. A vállalkozói készségek fejlesztését célzó képzések támogatása (HEFOP/2004/3.4.2) – pályázati program

I.4.1. A pályázat célja, feltételei, a támogatás tartalma, formája és mértéke

A pályázat **célja** az alkalmazottak és vállalkozások versenyképességének fokozása érdekében olyan képzési programok támogatása, melyek fejlesztik a vállalkozások alkalmazkodó képességét.

A pályázat keretében általános, vagy speciális képzés megvalósítására lehetett pályázni:

- **Általános képzés:** általános képzési támogatásnak minősült a munkavállalók munkakörében közvetlenül nem alkalmazható tudás megszerzését célzó elméleti és gyakorlati oktatás támogatása, amely olyan képesítés megszerzését célozta, amely más munkaterületen és más vállalkozásoknál is széles körben felhasználható,
- **Speciális képzés:** speciális képzési támogatásnak minősült a munkavállaló munkakörében közvetlenül alkalmazható tudás megszerzését célzó elméleti és gyakorlati oktatás támogatása. Az így megszerzett tudás más területeken és más vállalkozásoknál történő hasznosíthatósága korlátozott.

A képzéseken kívül, azok mellett – számla ellenében – támogatathatók voltak a képzésekkel kapcsolatosan igénybe vett következő szolgáltatások (szaktanácsadás) is:

- a helyi munkaerő-kereslet és – kínálat felmérése,
- a képzési szükségletek meghatározása,
- a célcsoportból a projekt résztvevőinek kiválasztása és motiválása.

Továbbá támogatathatók voltak az oktatók és a képzésben részesülők személyi jellegű ráfordításai és utazási költségei is.

A képzési **projektek maximális időtartama két év** volt, vagyis valamennyi projektnek be kell fejeződnie a támogatási szerződés aláírásától számított 2 éven belül.

A támogatás formája: **vissza nem térítendő támogatás**. A **támogatási keret nagysága** – a meghirdetés időpontjában – **2004-2006 között összesen 5,196 milliárd Ft**.

A **pályázók köre** a következő, Magyarországon székhellyel vagy telephellyel rendelkező szervezetekre terjedt ki:

- egyéni vállalkozók,
- jogi személyiségű gazdasági társaságok,
- jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok,
- szövetkezetek.

Az **egy pályázatra igényelhető támogatás összege: minimum 1,05 millió Ft, maximum 18 millió Ft**.

Az általános képzések esetén a pályázó legfeljebb az elszámolható költségek maximum 90%-os támogatására (általános esetben 60%-ára), a speciális képzések esetén pedig legfeljebb 55%-os (általános esetben 35%-os) támogatására pályázhatott. Ebből következően a saját forrás arányának az összes elszámolható költség legalább 10%-ának kellett lennie.

A pályázatkíró **várakozásai szerint a támogatható pályázatok maximális száma 2004-2006 között összesen 5000 db**.

A pályázatokat az ESZA Kht.-hoz kellett benyújtani, eredetileg meghirdetett határideje 2004. május 26 volt.

1.4.2. A pályázat „sikeressége” – értékelés

A **2004-ben** beérkezett pályázatok közül összesen **73 db**-ot hirdettek ki **nyertesként** (ezek köthettek támogatási szerződést). A rendelkezésre álló információk alapján a következő megállapítások tehetők a támogatott pályázatokra vonatkozóan:

- a pályázók nagytöbbsége kis- és középvállalkozás volt, a **mikrovállalkozások aránya mindössze 12%-os** (összesen 9 db),
- a 73 nyertesnek **összesen 597 millió Ft támogatást** ítéltek meg,
- **8,17 millió Ft** az **átlagos** támogatás összege (min. 1,05 Mft – max. 18 Mft),
- a legkisebb támogatási összeg 1,5 millió Ft, a legnagyobb 18 millió Ft volt,
- a projektek **többsége** (40 db, a nyertesek 55%-a) **Budapesten** valósul meg,
- a támogatott képzések nagyon sokfélék, általánosabb csoportosításuknak nincs értelme.

Mivel a kutatásunk témája a mikrovállalkozásokra terjed ki, ezért az alábbiakban **a 9 db** nyertes **mikrovállalkozásra** vonatkozó összevont adatokat külön ismertetjük:

- közülük 2 cég működik betéti társasági formában, a többi hét kft-ként,
- **2/3-uk** (6 db) **budapesti** vállalkozás,

- összesen **44,127 millió Ft támogatásban** részesültek,
- az **átlagos támogatás** nagysága esetükben **4,9 millió Ft**,
- a legkisebb támogatási összeg 1,65 millió Ft, a legnagyobb 13,9 millió Ft volt,
- a képzések irányultsága pl.: kommunikációs készség fejlesztése; vállalkozói készség fejlesztése; vezetői készségek fejlesztése; nyelvi képzés; EU projektmenedzsment képzés, stb.

A 2004-ben **nyertes pályázatok** (73 db összesen) **száma messze elmarad a pályázatkírók eredeti elvárásaitól**. Amennyiben a legkisebb támogatási összeggel (1,05 millió Ft) számoljuk a rendelkezésre álló támogatási keretet, akkor 2004-2006 között összesen 5 ezer pályázat támogatására nyílna lehetőség. Ha a maximális támogatási nagyságot (18 millió Ft/ pályázat) vesszük figyelembe, akkor összesen csak 288 pályázat kerülhetne támogatásra ugyanezen időszak alatt. Realisabb alternatíva, ha az átlagos támogatási nagysággal (2004-ben 8,1 millió Ft) kalkulálunk, ebben az esetben maximum 649 db pályázó támogatása lehetséges. Ehhez képest a 2004. évi 73 db mindössze 11%-ot képvisel, vagyis ha a 3 évre vonatkozóan egyenletes „lekötési ütemekkel” számolunk, akkor is nagyon kevés a támogatottak száma 2004-ben.

A 2004-ben megítélt összes támogatás (597 millió Ft) alig több mint 10%-a csak a 2004-2006 közötti időszakban rendelkezésre álló keretnek.

Figyelembe véve a 2004. évi pályázati eredményeket (darabszám, lekötött pályázati keret nagysága) megállapíthatjuk, hogy a HEFOP/2004/3.4.2. – az elvárásokhoz képest – **viszonylag sikertelennek** minősíthető. Ráadásul a **mikrovállalkozások** részvétele a pályázati programban jelentős **alulreprezentáltságot** mutat.

1.5. Összefoglalás a bemutatott pályázatok eredményességének megítéléséről

Az első és egyik alapvető megállapítás, hogy a bemutatott és értékelt **pályázati lehetőségek mindegyike a teljes mikro-, kis- és középvállalkozói körnek szólt**, tehát óriási célcsoportot határozott meg. A nyertesek között vagy alig találhatók, vagy **jelen-tősen alulreprezentáltak a mikrovállalkozások**.

Az OFA pályázatokon jól nyomon követhető, hogy mekkora szerepe van a **pályázatok „népszerűségében” az azokról szóló információ hatékony továbbításának** a célcsoportok felé, illetve a feltételrendszernek.

A 2003-as pályázat(ok) részben a feltételek szigorúsága, részben a nem kielégítő kommunikáció (a pályázati lehetőségről nem kellő mértékben, intenzitásban és nem megfelelő média eszközök használatával történt meg a célcsoportok informálása) következtében nem voltak „népszerűek”, a rendelkezésre álló támogatási keret mindössze 20%-át sikerült csak lekötni az adott évben.

A pályázatok különböző „elérési technikákat” alkalmaztak, mivel az elsőben (2003-ban) **maguk a vállalkozások voltak a pályázók**, a 2004-esben viszont már volt egy **„közvetítő kapocs” az érdekvédelmi szervezetek és kamarák személyében**. Ez utóbbiak jobban tudtak informálni a lehetőségről és könnyebben mozgósítottak vállalkozásokat. Ugyanakkor ez utóbbi pályázatban jelentősen csorbult a vállalkozások szabad választási lehetősége – ami a korábbiakban fennállt –, mivel csak az adott nyertes pályázók (érdekvédelmi szervezetek és kamarák) által szervezett képzéseken keresztül juthattak csak hozzá az állami támogatási lehetőséghez. Emellett feltételezhetjük azt is, hogy a 2004-ben megvalósuló konkrét képzések tartalmát, körét elsősorban az határozta meg, hogy a pályázók milyen „képzési kínálattal” rendelkeztek az adott pillanatban, hiszen ezekhez gyűjtötték össze a jelentkezőket.

Az OFA pályázatok esetében egy másik lényeges változás ment végbe, miszerint a pályázati támogatási intenzitás jelentősen növekedett, 2004-ben a képzésben részt vevő mikrovállalkozások részére (meghatározott mértékig) már ingyenes volt a részvétel, nem volt önrész. Ez a finanszírozás beli változás is hozzájárult a pályázat népszerűbbé válásához.

Lényeges azt a körülményt is figyelembe venni az OFA pályázatok esetében, hogy az eredetileg rendelkezésre álló (500 millió Ft-os) keretösszeg lekötése után 2005-ben semmilyen formában nem folytatódott – hazai támogatási keretből finanszírozásra kerülő – a képzési pályázati programok támogatása.

A bemutatott két HEFOP pályázat pedig a mikrovállalkozások szemszögéből nézve teljesen sikertelen. Ennek egyik legvalószínűbb oka, hogy 2004-ben a pályázatok meghirdetésekor nem fordítottak kellő figyelmet és „energiát” a **lehetőségek kommunikációjára**, így ez nem jutott el a mikrovállalkozásokhoz.

A pályázatok **nyomon követése**, a ténylegesen lezajló képzések hatékonyságának elemzése – a képzésekben részt vettek empirikus felmérésével – nem történt, történnik meg jelenleg. Ezek az elemzések további jelentős információkkal szolgálhatnak a még mélyebb megismeréshez, a megvalósításra kerülő képzések hatékonyságának értékeléséhez, illetve a további hatások feltárásához.

II.

A kutatás tárgyába tartozó mikrovállalkozások körében végzett empirikus vizsgálat eredményei

II.1 A felmérés alapsokaságának leírása

A KSH adatai alapján 2003-ban összesen 429.003 db mikro-vállalkozás működött Magyarországon a megadott gazdasági ágakban. Ezt a 429.003 céget tekintjük a kutatás alapsokaságának. Miután a kutatás földrajzi elhelyezkedésre és tevékenységre vonatkozóan reprezentatív volt, az elemzés megállapításai is erre a vállalati körre érvényesek. Ahol csak a kutatásban résztvevő vállalkozásokról beszélünk, ott ezt külön ki fogjuk emelni.

Felmérésünkben mikrovállalkozások közé soroltuk nemcsak az 1-9 fő alkalmazottal rendelkező vállalkozásokat, hanem az alkalmazottak nélkül (0 fős) működő vállalkozásokat is. A mikrovállalkozások képzési igényeinek felmérésére vonatkozó teljes alapsokaságunk leírását gazdasági ágazatok és méret alapján a következőkben foglalkozunk össze:

Az alapsokaság megoszlása a kiválasztott ágazatokban a 0 fős és az 1-9 fős vállalkozások között a következőképpen alakult:

- A 0 fős vállalkozás összesen 244.164 db (57%),
- 1-9 fős vállalkozás pedig 184.839 db (43%).

A **kutatási alapsokaságot** (a fenti mintegy 429 ezer vállalkozást) **reprezentáló** 1.200 db-os mintán végeztük el az empirikus felmérést. Az **1200-as kutatási minta** kialakítása úgy történt, hogy az reprezentálja az alapsokaságot

- a mikrovállalkozások regionális elhelyezkedése és
- a vállalkozások gazdasági ága szerint.

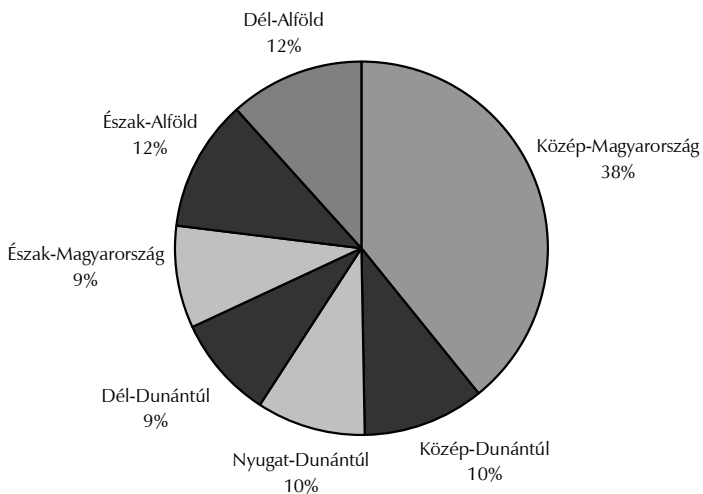
Ezeket belül véletlenszerű mintavétellel dolgoztunk.

A mintában a mikrovállalkozások regionális és gazdálkodási megoszlását a következő (10.) táblázatban és az 1. és 2. számú ábrában mutatjuk be.

Régió	(D) Feldolgozó- ipar	(F) Építőipar	(G) Keresk., javítás	(H) Szállásh.- szolg. és vendégl.	(O) Egyéb közösségi, szem.szolg.	Összesen
Közép-Magyarország	75 db	83 db	203 db	44 db	66 db	39,3% 471 db
Közép-Dunántúl	20 db	22 db	54 db	11 db	17 db	10,3% 124 db
Nyugat-Dunántúl	18 db	21 db	50 db	11 db	16 db	9,7% 116 db
Dél-Dunántúl	17 db	18 db	45 db	10 db	14 db	8,7% 104 db
Észak-Magyarország	17 db	18 db	48 db	10 db	14 db	8,9% 107 db
Észak-Alföld	23 db	25 db	59 db	13 db	19 db	11,6% 139 db
Dél-Alföld	23 db	25 db	59 db	13 db	19 db	11,5% 139 db
Összesen	16,1% 193 db	17,7% 212 db	43,2% 518 db	9,3% 112 db	13,7% 165 db	100,0% 1.200 db

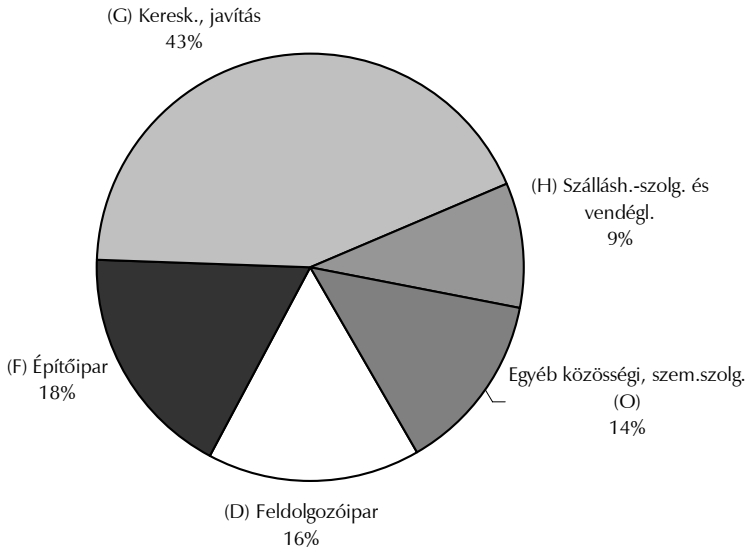
10. táblázat

Az 1200 darabos reprezentatív mikrovállalkozási minta elemszámai régióként és gazdasági ágazatonként (Forrás: saját összeállítás a KSH adatai alapján)

1. ábra

A mikro-vállalkozások regionális megoszlása

2. ábra

A mikro-vállalkozások megoszláságazatsági ágazatok szerint

A kutatáshoz telefonon kérdeztük meg az interjúalanyokat, a Megbízóval előre egyeztetett kérdőívek alapján.

A kérdőív segítségével – amelyet az 1. mellékletben ismertetünk – a következő területeket vizsgáltuk:

- a mikro-vállalkozás jellemzése (általános adatai),
- felnőttképzésben való részvételi hajlandóság,
- képzési területek, képzési igények meghatározása,
- a képzések finanszírozásának kérdése,
- igényelt támogatási formák, lehetőségek,
- elégedettség,
- vélemény, kritikák a jelenlegi helyzetről,
- a mikro-vállalkozások által megfogalmazott javaslatok stb.

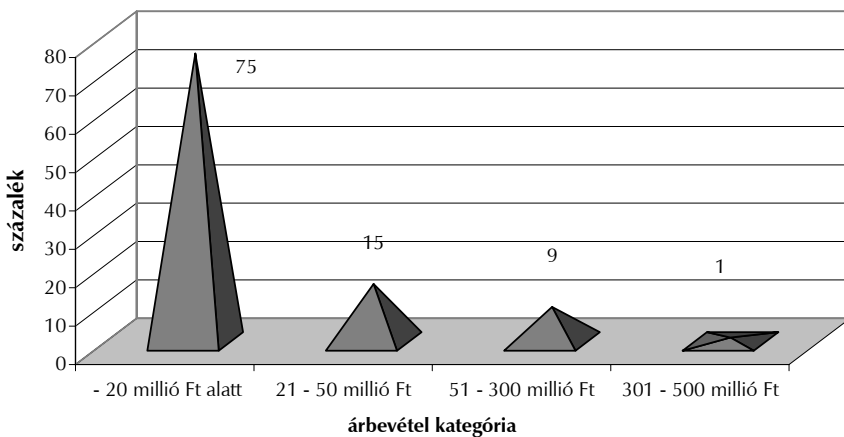
II.2. Az empirikus vizsgálat eredményeinek elemzése

Annak érdekében, hogy "első kézből" származó információkhoz jussunk, a vállalkozások vezetőit kerestük meg kérdőívünkkel. A válaszadók egyötöde tulajdonos, kétharmada pedig vezető (ügyvezető, cégvezető, vezető) beosztásban dolgozik.

II.2.1. A vizsgált mikrovállalati minta elemzése

Árbevétel

A vállalkozások $\frac{3}{4}$ -e 20 millió Ft-nál kevesebb árbevételt realizál évente, a cégek 90%-ának éves árbevétele pedig nem haladja meg az 50 millió Ft-ot. A vállalkozások kevesebb mint 0,5%-a éri el a 300 millió Ft-os éves árbevételt.

3. ábra

A mikro-vállalkozások árbevétel szerinti megoszlása

Gazdálkodási forma

A felkeresett cégek között a leggyakoribb gazdálkodási forma a **betéti társaság (két-harmad)** volt, amit a korlátolt felelősségű társaság követett kevesebb, mint egyharmados aránnyal. A mintában előfordul még Kkt., szövetkezet, egyéni vállalkozás, sőt (a legritkábban) Rt. is.

Tulajdonosi viszonyok

A tulajdonosi viszonyokat tekintve, a mikro-vállalkozások döntő többsége, csaknem 98%-a magyar (belföldi) tulajdonú. A cégek alig 1%-át jegyzi tisztán külföldi tulajdonos.

A kutatásból kiderült, hogy a regionális elhelyezkedés és a tulajdonosi viszonyok között nincs összefüggés. Az ország bármely régiójában hasonló a tulajdonosi struktúra a mikro-vállalkozások körében.

Meglepő módon **a tulajdoni viszonyoktól egyáltalán nem függ a mikrovállalkozások sikeressége**. Eddigi tapasztalataink szerint a közepes és nagyvállalatok esetében a

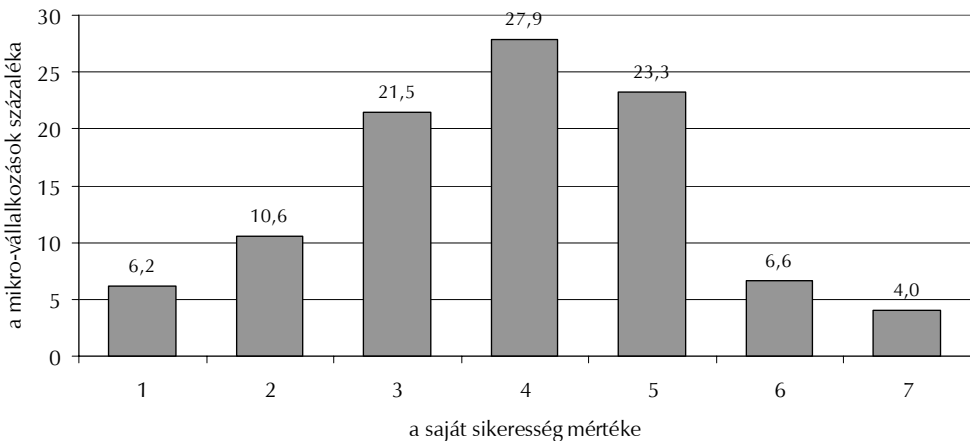
külföldi tulajdonossal rendelkező cégek általában sikeresebbek, mint a magyarok, ami tehát a mikro vállalkozásokra nem igaz.

Cégalakulás időpontja

A vállalkozások $\frac{3}{4}$ -e a rendszerváltás után és az azt követő 10 évben alakult. A cégek csaknem egyötödét létesítették 2000 után, és mintegy 5%-ukat alapították 1989 előtt. Ezek a rendszerváltozás előtt alakult vállalkozások alapvetően a kereskedelem, javítás ágazatban tevékenykednek.

Mennyire ítéli sikeresnek vállalkozását maga a cég

A megkérdezett mikro-vállalkozások átlagosan közepesen sikeresnek értékelik vállalkozásuk működését – 3,87-as érték a 7-es skálán. A cégek összesen csaknem $\frac{3}{4}$ -e minősítette vállalkozásának sikerességét 3-as (kevésbé sikeres), 4-es (közepesen sikeres), illetve 5-ös (viszonylag sikeres) értékkel – megközelítőleg egyenlő arányban. A felkeresett vállalkozások mintegy tizede tartja általában sikeresnek/nagyon sikeresnek (6/7 érték a skálán) cégét, ugyanakkor több mint tizede véli úgy, hogy az abszolút sikertelenül/néha sikeresen ($\frac{1}{2}$ érték a skálán) működik.

4. ábra

A vállalkozások sikerességének megítélése

A regionális elhelyezkedés és a sikeresség közötti összefüggést elemezve (11. tábla) azt tapasztaltuk, hogy két régióban a többihez képest is sikeresebbnek (magasabb osztályzattal) értékelik a mikro-vállalkozások saját cégüket. Ez a két régió a Dél-Alföld és a Nyugat-Dunántúl. Egy másik régióról, nevezetesen az Észak-Alföldről azonban épp az ellenkezője mondható el, vagyis a sikeresség saját megítélése itt az átlagnál jóval kedvezőtlenebb volt.

Régió megnevezése	Mennyire ítéli sikeresnek a vállalkozás működését (%-ban)						
	1	2	3	4	5	6	7
Nyugat-Dunántúl	6,0	10,3	16,4	24,1	26,7	7,8	8,6
Dél-Dunántúl	6,7	9,6	23,1	26	28,8	4,8	1,0
Közép-Dunántúl	4,0	7,3	21,0	35,5	21,0	9,7	1,6
Közép-Magyarország	7,2	10,8	21,7	28,2	21,4	7,4	3,2
Észak-Magyarország	5,6	15,0	23,4	27,1	21,5	2,8	4,7
Észak-Alföld	7,2	11,5	27,3	25,9	19,4	6,5	2,2
Dél-Alföld	3,6	9,4	17,3	27,3	29,5	4,3	8,6
Az alapsokaság átlaga	6,2	10,6	21,5	27,9	23,3	6,6	4,0

11. táblázat

A mikrovállalkozás sikerességének megítélése regionális elhelyezkedés szerint¹

A kereszt táblák vizsgálatakor az is kiderült, hogy a sikeresség megítélésében a cégek jelentős szerepet tulajdonítanak a vállalkozás árbevételének (12. tábla). **Minél magasabb egy mikrovállalkozás árbevétele, annál sikeresebbnek tartja működését.**

Árbevétel	Mennyire ítéli sikeresnek a vállalkozás működését? (%-ban)						
	1	2	3	4	5	6	7
20 millió Ft alatt	8,2	12,0	22,9	27,3	21,0	5,9	3,1
20 millió feletti	0	6,4	17,1	29,9	31,0	8,7	6,7
Az alapsokaság átlaga	6,2	10,6	21,5	27,9	23,0	6,6	4,0

12. táblázat

A mikrovállalkozás sikeressége az árbevételének nagysága szerint²

Gyakorlati képzőhely

A vállalkozások kevesebb mint 1/5-e (15%-a) működik gyakorlati képzőhelyként. A vállalkozások között a **gyakorlati oktatóhelyként való működés és a regionalitás kérdéseit összevetve nem találtunk szignifikáns összefüggést.** Ez azt jelenti, hogy az ország különböző régióiban, hasonló arányban működnek a mikrovállalkozások gyakorlati oktatóhelyként.

¹ 1-7 skálán, ahol 1=egyáltalán nem sikeres, 7=nagyon sikeres

² 1-7 skálán, ahol 1=egyáltalán nem sikeres, 7=nagyon sikeres

A kutatás során azonban kiderült (13. tábla), hogy **minél sikeresebbnek tartja magát egy vállalkozás, annál inkább vállalkozik arra, hogy gyakorlati képzőhelyként is funkcionáljon.**

Gyakorlati képzőhely	Mennyire ítéli sikeresnek a vállalkozás működését? (%-ban)							Az alapsokaság megoszlása
	1	2	3	4	5	6	7	
Igen	13,5	7,9	10,9	16,4	17,9	19,0	31,2	15,3
Nem	86,5	92,1	89,1	83,6	92,1	81,0	68,8	84,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

13. táblázat

A mikrovállalkozások sikerességének megítélése a gyakorlati képzőhelyként való működésük szerint³

A sikerességgel összefüggésben fény derült arra is (14. tábla): azt a tényt, hogy egy vállalkozás gyakorlati képzőhely-e, nagymértékben befolyásolja a cég árbevétele. **Minél magasabb az árbevétel, a cégek annál inkább vállalkoznak gyakorlati képzőhelyként való működésre is.**

Árbevétel	Gyakorlati képzőhely (%-ban)		Összesen
	Igen	Nem	
20 millió Ft alatt	12,6	87,4	100,0
20 millió feletti	23,2	76,8	100,0
Az alapsokaság megoszlása	15,3	84,7	100,0

14. táblázat

A mikrovállalkozások gyakorlati képzőhelyként való funkcionálása az árbevételük nagysága szerint

A vállalkozások közül a fiatalabb alkalmazottakkal rendelkezők (15. tábla) szívesebben válnak gyakorlati képzőhellyé, mint az idősebb (45. év felett) korosztály. Ennek oka abban keresendő, hogy a fiatalabbak jóval nyitottabbak az idősebb kollegáknál.

3 1-7 skálán, ahol 1=egyáltalán nem sikeres, 7=nagyon sikeres

A dolgozók átlagéletkora	Gyakorlati képzőhely (%-ban)		Összesen
	Igen	Nem	
Nincs alkalmazott	13,0	87,0	100,0
Fiatalok (30 év alatt)	27,8	72,2	100,0
Közepes korosztály (30 – 45 év)	16,0	84,0	100,0
Idősebb korosztály (45 év felett)	9,8	90,2	100,0
Az alapsokaság megoszlása	15,3	84,7	100,0

15. táblázat

A mikrovállalkozások gyakorlati képzőhelyként való funkcionálása a dolgozók átlagéletkora szerint

Életkor és a munkaerő fluktuációja

Az alkalmazottakat foglalkoztató cégek több mint fele középkorú (30-45 év közötti), negyede pedig 45 év feletti munkatársakkal dolgozik. A fiatal munkavállalók alkalmazása tehát a mikro-vállalkozások körében kisebbségben van (16,6%).

A kutatás során azt tapasztaltuk, hogy **összefüggés** mutatkozott **a dolgozók életkora és a cégek tevékenysége között**. Míg a szálláshely szolgáltatás, vendéglátás valamint az egyéb közösségi személyi szolgáltatás területén a fiatalabbak (30 év alattiak) aránya magasabb az átlagosnál, addig a kereskedelemben és a javításban alacsonyabb az arányuk.

A mikrovállalkozások közül az alkalmazottakkal működő cégek ¾-ét egyáltalán nem jellemzi a munkaerő fluktuációja. A vállalkozások közel egyötöde pedig úgy véli, hogy közepesen érintett a humán erőforrás cserélődésében. Az alacsony fluktuáció nagymértékben annak köszönhető, hogy a mikrovállalkozások kis létszámmal működnek és ilyen vállalkozásoknál a munkatársak – a közepes- és nagyvállalatoktól eltérően – jóval szorosabb kapcsolatban vannak egymással (erősebbek a kötődések).

Az egyes régiókban a vállalkozások fluktuációját vizsgálva azt tapasztaltuk, hogy nincs a térségek között jelentős eltérés e tekintetben. Ugyanakkor **a munkaerő cserélődése jelentős eltérést mutat az egyes ágazatok között** (16. tábla). Míg a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, valamint az építőipar területén magasabb a munkaerő mozgása, addig a feldolgozóiparban a fluktuáció alacsonyabb.

A különféle ágazatok közötti eltérések a fluktuáció mértékében elsősorban az egyes ágazatok (építőipar és szálláshely szolgáltatás, vendéglátás) szezonálisan hullámzó munkaerő igényeivel magyarázhatóak.

Nemzetgazdasági ág megnevezése	Mennyire jellemzi vállalkozását a munkaerő gyakori fluktuációja (%-ban)			
	Nincs alkalmazott	Egyáltalán nem	Közepesen	Gyakori
(D) – Feldolgozóipar	29	56,5	9,8	4,7
(F) – Építőipar	26,4	46,7	18,9	8,0
(G) – Kereskedelem, javítás	37,1	49,6	11,8	1,5
(H) – Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	33,9	34,8	23,2	8,0
(O) Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	35,2	51,5	9,7	3,6
Az alapsokaság megoszlása	33,3	49,1	13,5	4,1

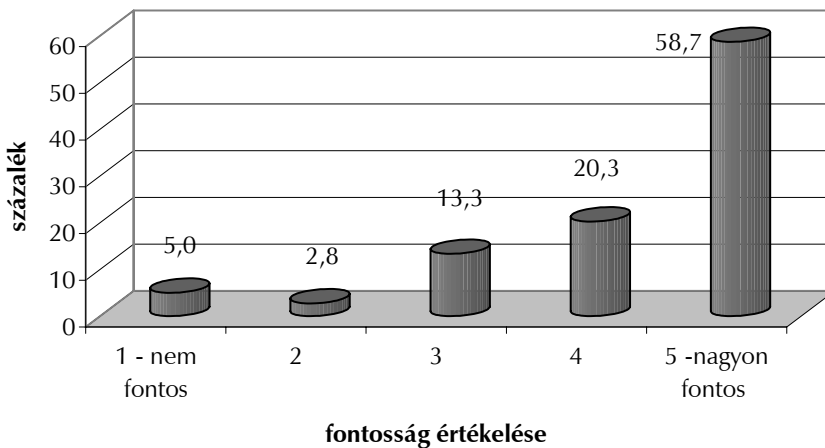
16. táblázat

A mikrovállalkozások munkaerejének fluktuációja a tevékenységük szerint

II.2.2. A felnőttképzésben való részvétel fontosságának motivációi, megítélése

Mennyire tartják a képzést fontosnak a vállalkozások

Arra a kérdésre, miszerint mennyire tartják fontosnak a folyamatos **tanulást és a képzést**, a felkeresett cégek 5-ös skálán, 4,25-ös átlaggal, **igen fontosnak ítélték** annak szerepét. A vállalkozások több mint fele voksolt a legmagasabb értékkel, ötöde 4-essel. Kevesebb, mint egytizedük tartotta elhanyagolhatónak vagy kevésbé fontosnak a képzés jelentőségét (lásd 5. ábra).

5. ábra

Mennyire fontos a képzés a mikro-vállalkozások szerint

Megvizsgáltuk, hogy az egyes régiókban mennyire tartják a cégek fontosnak a folyamatos, „az egész életen át tartó” képzést (17. tábla). Ennek eredményeként megállapíthatjuk, hogy a dél-dunántúli régióban a kérdés megítélése jóval negatívabb, mint a többi térségben. Ellenkező előjellel emelkedik ki a **közép-magyarországi régió**, ahol a tanulás jelentőségét felismerték, és éppen ezért **a képzést rendkívül fontosnak tartják a régió vállalkozásai**.

Régió megnevezése	A képzés fontossága (%-ban)				
	1	2	3	4	5
Nyugat-Dunántúl	4,3	2,6	13,8	18,1	61,2
Dél-Dunántúl	7,7	2,9	13,5	21,2	54,8
Közép-Dunántúl	6,5	1,6	21,0	20,2	50,8
Közép-Magyarország	4,9	1,7	11,0	21,7	60,7
Észak-Magyarország	9,3	1,9	9,3	25,2	54,2
Észak-Alföld	2,9	5,0	14,4	17,3	60,4
Dél-Alföld	1,4	5,8	15,8	15,8	61,2
Az alapsokaság átlaga	5,0	2,8	13,3	20,3	58,7

17. táblázat

A mikrovállalkozások vélekedése a képzés fontosságáról a regionális elhelyezkedésük szerint⁴

A további vizsgálódásaink során kiderült az is hogy a vállalkozások fő tevékenysége alapján (18. tábla) szintén különbség mutatkozik az egyes szegmensek között. Jellemzően – az átlagoshoz képest – **jóval fontosabbnak tartják a képzést az egyéb közösségi, személyi szolgáltatás területén tevékenykedő cégek, mint az építőiparban és a szálláshely-szolgáltatásban és vendéglátásban dolgozók**.

Fő tevékenység besorolása	A képzés fontossága (%-ban)				
	1	2	3	4	5
(D) – Feldolgozóipar	3,6	5,2	11,9	22,8	56,5
(F) – Építőipar	3,8	5,7	16,5	25,5	48,6
(G) – Kereskedelem, javítás	4,8	1,4	12,4	19,7	61,8
(H) – Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	10,7	0,9	19,9	22,3	48,2
(O) Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	4,8	1,8	10,9	10,9	71,5
Az alapsokaság átlaga	5,0	2,8	13,3	20,3	58,7

18. táblázat

A mikrovállalkozások vélekedése a képzés fontosságáról a fő tevékenységük szerint⁵

4 1-5 skálán, ahol 1 = nem fontos, 5 = nagyon fontos

5 1-5 skálán, ahol 1 = nem fontos, 5 = nagyon fontos

Képzések támogatása a vállalkozások részéről, és annak formái

A fenti kérdéssel összefüggésben, a vállalkozások túlnyomó többsége **(90%-a) szerint a cégeknek** valamilyen módon **támogatniuk kell dolgozóik képzését, továbbképzését**. Az ezzel egyetértők körében, a támogatás formáját tekintve,

- a legtöbben (40%) a külső forrásból történő finanszírozást,
- a cégek ötöde a vállalkozás által történő anyagi támogatást, illetve
- szintén ötöde a dolgozó munkabeosztásával, munkaidejének rugalmas kezelésével kapcsolatos segítségnyújtást nevezték meg.

Az ország különböző részein erről a kérdésről hasonlóan vélekednek, tehát nem mutatható ki szignifikáns regionális eltérés.

Az elemzés is igazolta (19. tábla) azt, az egyébként nyilvánvaló összefüggést, **miszerint a cégek minél inkább felismerik és vallják a képzés és tanulás jelentőségét, annál inkább támogatják dolgozóik képzését**.

Mennyire tartja fontosnak a képzést	Egyetért-e azzal, hogy a vállalkozásnak támogatni kell a képzést (%-ban)	
	Igen	Nem
1 – egyáltalán nem	81,7	18,3
2	60,6	39,4
3	85,0	15,0
4	89,3	10,7
5 – nagyon fontos	92,3	7,7
Az alapsokaság megoszlása	89,3	10,7

19. táblázat

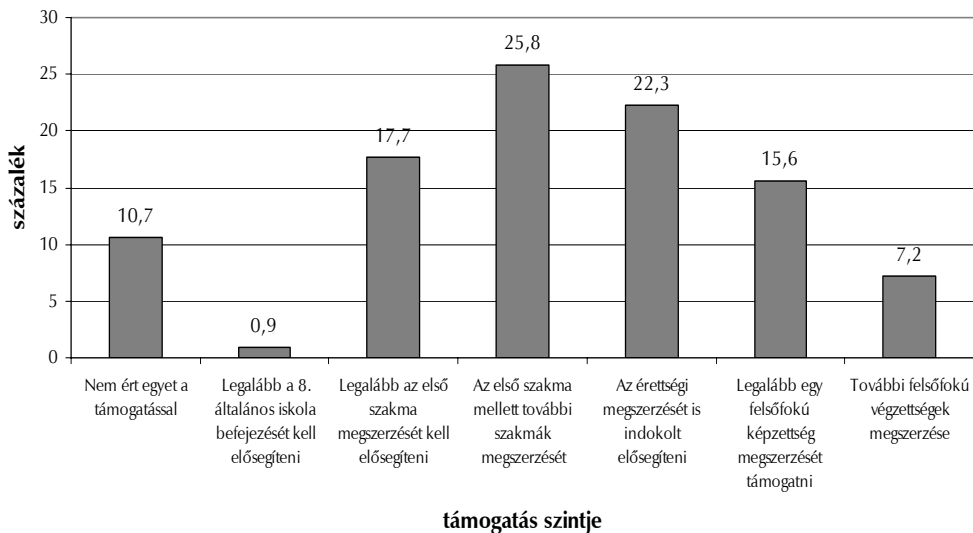
A mikrovállalkozások vélekedése a képzések támogatásáról azok fontosságának megítélése szerint

A képzési szintek támogatása

A képzés jelentőségét elismerő és azt támogató cégek a felnőttképzés különféle szint-jéig terjesztenék ki a támogatást:

- negyedük az első szakma melletti további szakmák elsajátítását,
- kevesebb, mint negyedük az érettségi megszerzését,
- több mint hatodik legalább az első szakma megtanulását, míg
- hatodik legalább egy felsőfokú képzettség megszerzését támogatná.

Ezt szemlélteti a következő, 6. ábra is.

6. ábra

A felnőttképzés támogatásának szintje

Ha megvizsgáljuk, hogy az **egyes régiókban a vállalkozások véleménye** szerint a felnőttképzés milyen szintjég kellene terjednie a támogatásoknak (20. táblázat), akkor **érdekes** képet kapunk.

Közép-Dunántúlon alapvetően az első szakma megszerzését támogatják, míg a felsőfokú képzettség megszerzése véleményük szerint nem olyan fontos.

Közép-Magyarországon viszont éppen ellenkezőleg, a felsőfokú végzettség megszerzését támogatják. Az észak-magyarországi régió vállalkozásai szerint az első szakma megszerzése helyett inkább az érettségi megszerzését kellene támogatni.

A képzési szintek és a vállalkozások alkalmazottainak száma közötti összefüggéseket tekintve (21. tábla) azt tapasztaltuk, hogy **minél kevesebb alkalmazottja van egy cégnek, annál inkább a magasabb szintű (felsőfokú egy és több) diploma megszerzése a cél.**

Régió megnevezése	A felnőttképzés milyen szintjéig kell terjednie a támogatásnak (%-ban)						
	Nem ért egyet	Legalább 8. általános	Legalább első szakma	További szakmák	Érettségi	Legalább egy felső fokú	További diploma
Nyugat-Dunántúl	8,6	2,6	16,4	30,2	22,4	16,4	3,4
Dél-Dunántúl	8,7	0	19,2	27,9	22,1	17,3	4,8
Közép-Dunántúl	8,9	0	25,0	28,2	21,0	9,7	7,3
Közép-Magyarország	11,5	0,6	16,1	22,3	19,5	20,4	9,6
Észak-Magyarország	12,1	1,9	11,2	28,0	28,0	12,1	6,5
Észak-Alföld	9,4	1,4	18,7	27,3	29,5	10,1	3,6
Dél-Alföld	12,9	0,7	20,1	26,6	20,9	10,8	7,9
Az alapsokaság átlaga	10,7	0,9	17,7	25,8	22,3	15,6	7,2

20. táblázat

A mikrovállalkozások vélekedése a támogatandó képzések szintjéről a regionális elhelyezkedésük szerint

Létszám kategória	A felnőttképzés milyen szintjéig kell terjednie a támogatásnak (%-ban)						
	Nem ért egyet	Legalább 8. általános	Legalább első szakma	További szakmák	Érettségi	Legalább egy felső fokú	További diploma
0 fős vállalkozás	8,5	0,8	21,3	23,3	19,0	18,3	9,0
1-9 fős vállalkozás	11,8	1,0	15,9	27,0	23,9	14,3	6,3
Az alapsokaság átlaga	10,7	0,9	17,7	25,8	22,3	15,6	7,2

21. táblázat

A mikrovállalkozások vélekedése a támogatandó képzések szintjéről az alkalmazottak létszáma szerint

Az elmúlt években képzésen, továbbképzésen való részvétel és ennek motivációi

A képzésekkel kapcsolatos támogatási hajlandóságot (90%) nem tükrözi vissza a cégek – 2003-2005 években megvalósult – szervezett képzéseken, továbbképzéseken történő részvétele. Csupán felük vett részt ugyanis ilyen jellegű rendezvényeken. Azon cégek közül, amelyek részesei voltak valamilyen képzésnek, csaknem 50%-ukat külső kényszer, valamilyen tudás, ismeret hiánya motiválta a részvételre, míg másik felüket belső, egyéni motiváció, az „egész életen át tartó tanulás” vezérelte.

A különböző területeken működő vállalkozások különböző mértékben (22. tábla) vettek részt az elmúlt években a képzéseken. A szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás az átlagtól negatív irányban, míg az egyéb közösségi, személyi szolgáltatás területén működő vállalkozások attól pozitív irányban tértek el.

Gazdasági ágazat megnevezése	Az elmúlt két évben részt vett-e képzésen (%-ban)	
	Igen	Nem
(D) – Feldolgozóipar	42,0	58,0
(F) – Építőipar	45,3	54,7
(G) – Kereskedelem, javítás	52,7	47,3
(H) – Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	38,4	61,6
(O) Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	57,0	43,0
Az alapsokaság átlaga	48,9	51,1

22. táblázat

A mikrovállalkozások képzésben való részvétele a fő tevékenységük szerint

A vállalkozások sikeressége és a képzéseken való részvétel összefüggéseit megvizsgálva (23. tábla) nem volt meglepő, hogy minél sikeresebb egy cég, annál inkább vállalkozott az elmúlt 3 évben képzésben, továbbképzésben részvételre.

Mennyire tartja sikeresnek a vállalkozását	Elmúlt két évben részt vett-e képzésen (%-ban)		Összesen
	Igen	Nem	
1 – egyáltalán nem	36,5	63,5	100,0
2	36,2	63,8	100,0
3	45,3	54,7	100,0
4	51	49	100,0
5	54,1	45,9	100,0
6	53,2	46,8	100,0
7 – nagyon sikeres	68,7	31,3	100,0
Az alapsokaság megoszlása	48,9	51,1	100,0

23. táblázat

A mikrovállalkozások képzésben való részvétele a sikerességük megítélése szerint

A vállalkozások alkalmazottainak korát és a képzéseken való részvételt összehasonlító (24.) táblából kiderül, hogy minél **fiatalabbak az alkalmazottak, annál inkább részt vesznek képzéseken**, azon belül leginkább a fő tevékenységhez kapcsolódókon.

A dolgozók átlagéletkora	Elmúlt két évben részt vett-e képzésen (%-ban)	
	Igen	Nem
Nincs alkalmazott	44,3	55,7
Fiatalok (30 év alatt)	60,9	39,1
Közepes korosztály (30 – 45 év)	51,6	48,4
Idősebb korosztály (45 év felett)	44,1	55,9
Az alapsokaság megoszlása	48,9	51,1

24. táblázat

A mikrovállalkozások képzésben való részvétele a dolgozók átlagéletkora szerint

II.2.3. A képzéseken résztvevők nagyságrendje, képzési idő és képzési területek

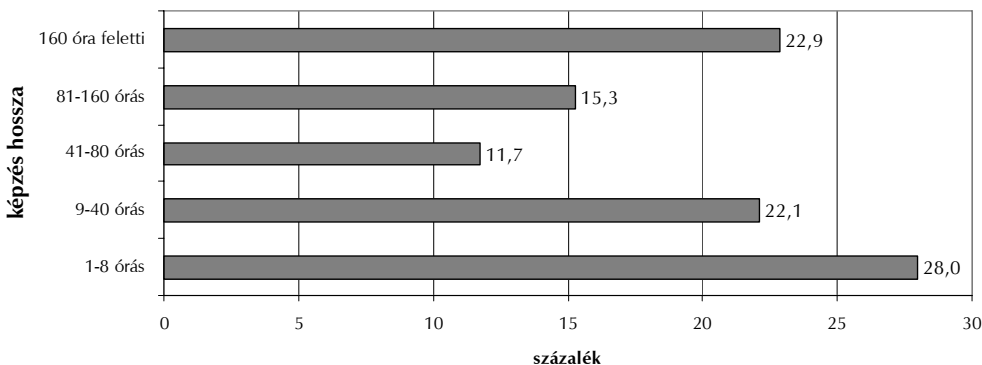
A képzésen résztvevők létszáma

A képzésben részesülő cégek esetében túlnyomórészt (90%) 1-4 fő vett részt oktatáson. A vállalkozások fele egyetlen főt, negyede 2 személyt, tizede pedig 3 dolgozót delegált képzési programra. Megjegyezzük, hogy egy dolgozó több képzésen, továbbképzésen is részt vehetett.

Kicsit meglepő, hogy míg azt gondolnánk, hogy a "fejlettebb" régiókban többen vettek részt az elmúlt években képzéseken, addig a valóság az ország egészére nézve homogén képet mutat. Az **ország különböző térségeiben hasonló a képzésen résztvevők száma**.

A képzések időtartama

A képzések időtartamával kapcsolatosan (7. ábra) elmondhatjuk hogy, a cégek közel 30%-a a legrövidebb, 1-8 órás (gyakorlatilag 1-3 napos) tanfolyamon vett részt, ezek voltak a legnépszerűbbek. Több mint egyötödös aránnyal a 160 óra feletti, illetve a 9-40 óra közötti hosszúságú képzések következnek. A legkevesebben, a vállalkozások tizede a 41-80 óra közötti időtartamú képzésekre járt.

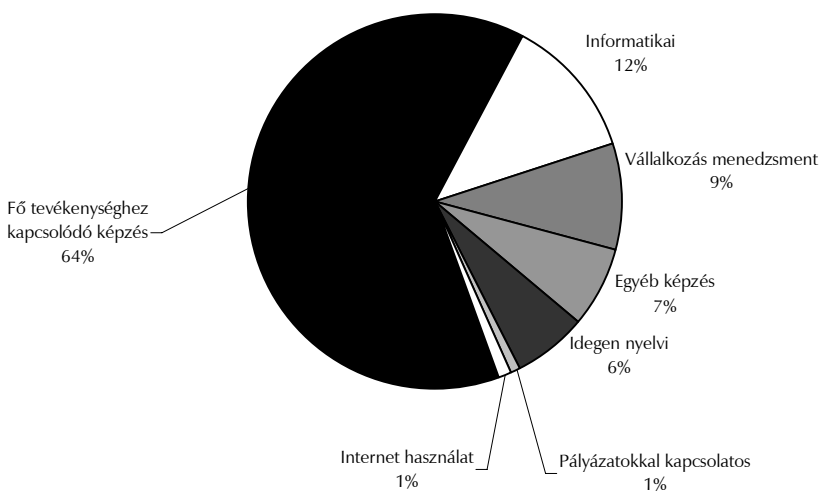

7. ábra

A képzések időtartamának megoszlása

Mely képzési területeken vettek részt

A képzés területére vonatkozóan, a legtöbben, – **a képzésen résztvevők csaknem 2/3-a – a vállalkozás fő tevékenységéhez kapcsolódó** tanulmányokat folytattak az elmúlt 3 évben (8. ábra). Ezt a számítógép-kezelési, informatikai képzések követik több mint egytizedes aránnyal, majd ennél is kisebb súllyal a vállalkozás vezetéséhez kapcsolódó képzések, utána pedig az idegen nyelvi tanfolyamok következnek. A legkevésbé népszerű képzési területek az Internet-használati és a pályázatfigyelésre- és írásra vonatkozó képzések voltak ebben az időszakban a mikrovállalkozások körében.

8. ábra

A képzéstípusok megoszlása

A regionalitás szerepét megvizsgálva nem derült fény a képzések megoszlásának eltérésére a különböző térségek között.

Ugyanakkor a gazdasági szektorokat tekintve (25. tábla), a **fő tevékenységhez kapcsolódó képzések az átlagnál nagyobb arányban fordultak elő az egyéb közösségi, személyi szolgáltatás vállalkozásainál**, és kisebb arányban jellemezték a feldolgozóipari cégeket.

Gazdasági ágazat megnevezése	A fő tevékenységhez kapcsolódóan részt vett -e képzésen (%-ban)	
	Nem vett részt	Részt vett
(D) – Feldolgozóipar	73,1	26,9
(F) – Építőipar	67,5	32,5
(G) – Kereskedelem, javítás	61,4	38,6
(H) – Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	72,3	27,7
(O) Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	53,9	46,1
Az alapsokaság megoszlása	64,3	35,7

25. táblázat

A mikrovállalkozások fő tevékenységhez kapcsolódó képzési részvétele a fő tevékenységük szerint

A fő tevékenységhez kapcsolódó képzéseken sokkal kevesebben vettek részt azok közül a cégek közül, amelyek kevésbé tartják magukat sikeresnek (26. tábla). A vállalkozás főtevékenységéhez kapcsolódó képzések vizsgálatakor az is kiderült, hogy **minél nagyobb árbevétellel rendelkezik egy mikrovállalat, annál inkább a fő tevékenységhez kapcsolódó képzéseket részesíti előnyben**. Ez a tény arra enged következtetni, hogy a növekedési szakaszban lévő mikrovállalkozások elsősorban a fő tevékenységüket, annak innovatív közelítését helyezik előtérbe.

Sikeresség mértéke	A fő tevékenységhez kapcsolódóan részt vett-e képzésen (%-ban)	
	Nem vett részt	Részt vett
1 – sikertelen	77	23
2	73,2	26,8
3	68,6	31,4
4	62,7	37,3
5	58,1	41,9
6	63,3	36,7
7 – nagyon sikeres	47,9	52,1
Az alapsokaság megoszlása	64,3	35,7

26. táblázat

A mikrovállalkozások fő tevékenységhez kapcsolódó képzési részvétele a sikerességük megítélése szerint

II.2.4. A képzési költségek nagyságrendje, finanszírozásának módja

A képzés költségének nagyságrendje

A képzés, továbbképzés költségei, az azon **részt vevő cégek kevesebb, mint kétharmada esetében nem haladta meg a 100 ezer Ft-ot – ezen belül minden második esetében az 50 ezer Ft-ot sem.** A vállalkozások további ötöde fordított 100-200 ezer Ft közötti összeget képzési programra. Kevesebb, mint ötödük áldozott ennél is többet képzési célokra.

Megvizsgáltuk azt is, hogy van-e összefüggés a képzés költsége és a regionális elhelyezkedés között. Azt tapasztaltuk, hogy gyenge kapcsolat figyelhető meg, amely szerint két régióban, Dél- és Közép –Dunántúlon az olcsóbb (50-200 ezer Ft) képzéseket részesítették előnyben. Ahol a **leginkább elterjedt a drágább** (100 ezer forint feletti) **képzéseken való részvétel** – nem meglepő módon – az **a közép-magyarországi régió** volt.

A kutatásunk természetesen azt is kimutatta (27. tábla), hogy **minél sikeresebbnek ítéli saját vállalkozását egy cég, annál költségesebb képzéseken is részt vesz**, hiszen a siker lehetővé teszi számukra, hogy a további fejlődés érdekében "a képzésbe fektessen".

Sikeresség mértéke	A képzés összes költségének nagyságrendje (%-ban)					
	Nem vett részt	- 50 eFt	51-100 eFt	101-200 eFt	201-500 eFt	500- eFt
1 – sikertelen	63,5	12,2	9,5	13,5	1,4	0
2	63,8	12,6	5,5	11,8	3,9	2,4
3	54,7	15,1	13,2	8,5	5,4	3,1
4	49	17,6	14,6	11,6	5,1	2,1
5	45,9	12,5	20,8	9,0	10,0	1,8
6	48,1	11,4	12,7	15,2	8,9	3,8
7 – nagyon sikeres	31,3	14,6	22,9	18,8	8,3	4,2
Az alapsokaság megoszlása	51,2	14,5	14,7	11,0	6,3	2,3

27. táblázat

A mikrovállalkozások képzési költségeinek alakulása a sikerességük megítélése szerint

Az is beigazolódott, miszerint **a pályázati lehetőségeket ismerők egyrészt nagyobb arányban vesznek részt képzéseken, másrészt a képzések közül a magasabb költségű tanfolyamokat is választják.**

A képzések finanszírozása

A képzések finanszírozását (28. tábla) illetően, a tanulmányok költségeit a vállalkozások több mint fele esetében teljes egészében a cég állta, míg negyedüknél teljességgel a képzendő egyén fizette. Az ezt követő leggyakoribb finanszírozási mód – a vállalkozások kevesebb, mint tizedénél – az alkalmazott és a vállalkozás közös költségviselése volt.

Finanszírozási módok	Megoszlás (%)
Teljes egészében maga az egyén	26,0
Teljes egészében a vállalkozás	57,0
Tanulmányi szerződés alapján teljes egészében a vállalkozás fedezte az alkalmazott valamilyen képzését	1,0
Teljesen ingyenes volt a résztvevők számára	4,0
Vegyes finanszírozás: alkalmazott – vállalkozás együtt	8,0
Vegyes finanszírozás: alkalmazott – képzést nyújtó (állami támogatással) együtt	1,0
Vegyes finanszírozás: vállalkozás – képzést nyújtó (állami támogatással) együtt	1,0
Egyéb	2,0
Összesen	100,0

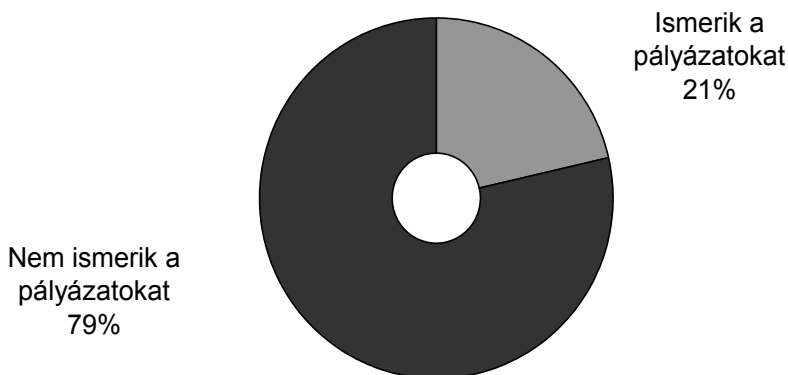
28. táblázat

A képzések finanszírozásának megoszlása

II.2.5. A pályázati gyakorlat értékelése

A pályázati lehetőségek ismerete, megítélése és nyomon követése

Megdöbrentő tapasztalat (9. ábra), hogy a megkérdezett vállalkozások – és feltehetőleg az egész sokaság – több mint $\frac{3}{4}$ -e nem ismeri a jelenleg rendelkezésre álló, a nekik szánt állami felnőttképzési pályázati lehetőségeket. A lehetőségeket ismerő cégek csaknem fele megfelelőnek, több mint harmada pedig alapvetően megfelelőnek, de átalakításra szorulónak tartja a mikrovállalkozásokat támogatni szolgáló pályázati eszközöket. Igazán nem meglepő, hogy az ország különböző régióiban egyaránt (hasonló mértékben) nem ismerik a pályázati lehetőségeket.

9. ábra

A pályázati lehetőségeket ismerők aránya

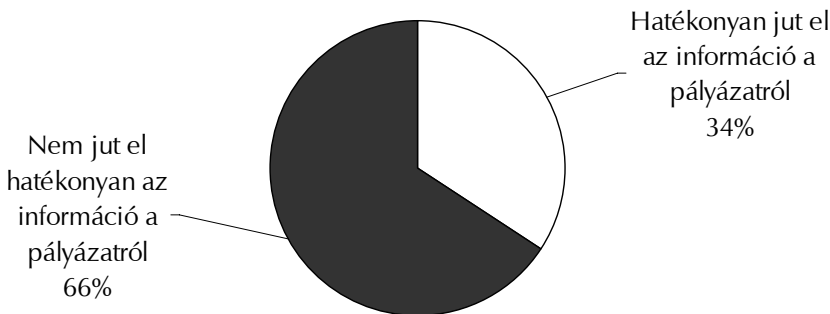
A cégek harmadának nincs módja követni a képzésekre vonatkozó pályázati lehetőségeket és azok változásait, vagy nem is akarja figyelemmel kísérni azokat. Egyharmaduk viszonylag rendszeresen követi a pályázati kiírásokat, negyedük néha-néha foglalkozik ezzel. Az előzőekhez hasonlóan itt sem találtunk összefüggést a különböző régiók szokásai között.

Azok körében, akik nem követik nyomon a pályázati kiírásokat, a cégek több mint harmada időhiányra hivatkozott, további egyharmada nem is akarja figyelemmel kísérni azokat. A nyomonkövetés hiányát a cégek 15%-a indokolta azzal, hogy nincs pénze külső cég által történő pályázat-figyeltetésre, tizede pedig a hozzáértés hiányával magyarázta azt.

A pályázatról szóló információk eljuttatásának megítélése

Arra a kérdésre, miszerint megfelelőnek, **hatékonynak tartja-e a pályázati lehetőségekről szóló információknak a vállalkozókhoz történő eljuttatását** (10. ábra), **a cégek kétharmada nemmel válaszolt**. A megkérdezett cégek kissé engedékenyebbek bizonyultak e kérdés kapcsán, mint a pályázati lehetőségek ismeretét illetően, ahol $\frac{3}{4}$ -es arányban voksoltak nemmel.

Megvizsgáltuk, hogy a vállalkozások az egyes régiókon belül (29. tábla) mennyire tartják megfelelőnek, hatékonynak a pályázati lehetőségekről szóló információk eljuttatását a cégekhez. Azt tapasztaltuk, hogy az észak-alföldi régióban jóval nagyobb arányban gondolják úgy, hogy megfelelő az információk eljuttatása, mint a többi térségben. Negatív értelemben kilóg a sorból Közép-Magyarország, ahol a vállalkozások az átlagnál jóval kevésbé tartják megfelelőnek a pályázati információkról való tájékoztatást.

10. ábra

A pályázati lehetőségekről szóló információk vállalkozókhoz történő eljuttatásának megítésgálása

Régió megnevezése	Megfelelő-e a pályázati információk eljuttatása (%-ban)		Összesen
	Igen	Nem	
Nyugat-Dunántúl	32,8	67,2	100,0
Dél-Dunántúl	40,4	59,6	100,0
Közép-Dunántúl	36,3	63,7	100,0
Közép-Magyarország	29,3	70,7	100,0
Észak-Magyarország	38,3	61,7	100,0
Észak-Alföld	44,6	55,4	100,0
Dél-Alföld	31,7	68,3	100,0
Az alapsokaság megoszlása	34,2	65,8	100,0

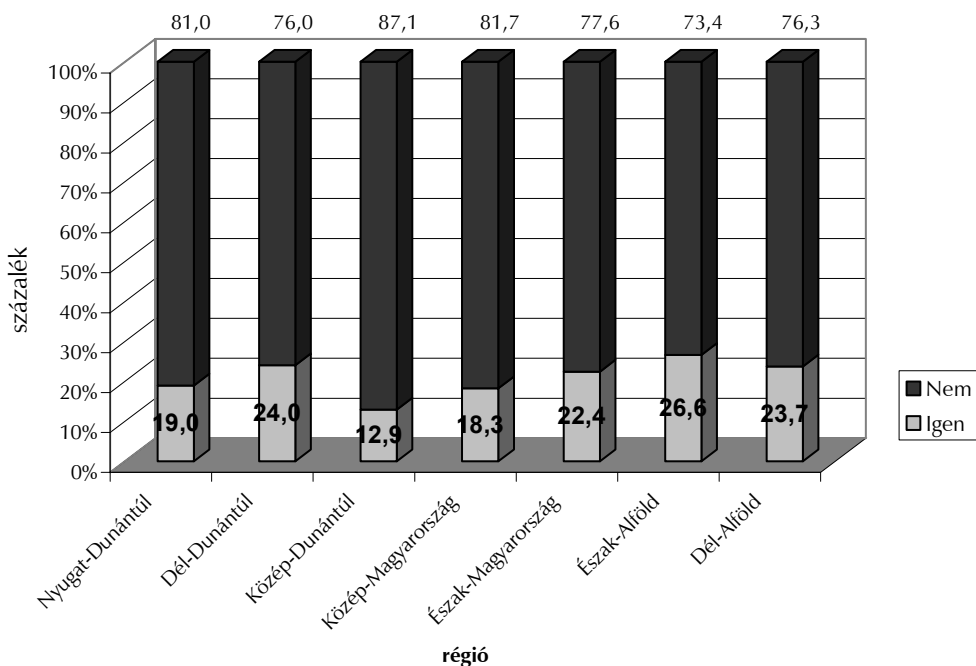
29. táblázat

A mikrovállalkozások elégedettsége a pályázati információk eljuttatásával kapcsolatban regionális megoszlásuk szerint

Nem meglepő, hogy a pályázati lehetőségekről szóló információk eljuttatását azon cégek tartják hatékonyabbnak, amelyek ismerik a pályázati lehetőségeket, hiszen ők legalább találkoztak már azokkal.

Állami szerepvállalás a képzések támogatásában

A **képzések**, továbbképzések **támogatásában** történő **állami szerepvállalás** megítélésének kérdésében nagyobb mértékű, **összességében 80%-os elégedetlenség**gel találkoztunk. Az ország különböző régióiban (11. ábra) nem egységes a kérdés megítélése. Két régióban, – a Dél-Dunántúlon és Észak-Alföldön – jóval magasabb az állami szerepvállalással elégedettek aránya, mint a többi térségben. Negatív értelemben kiemelkedik Közép-Dunántúl, ahol az állami szerepvállalást kifejezetten rossznak ítélik meg. Az **állami szerepvállalást** arányaiban **jobb**nak ítélik meg **azok a cégek, akik ismerik a pályázati lehetőségeket**.

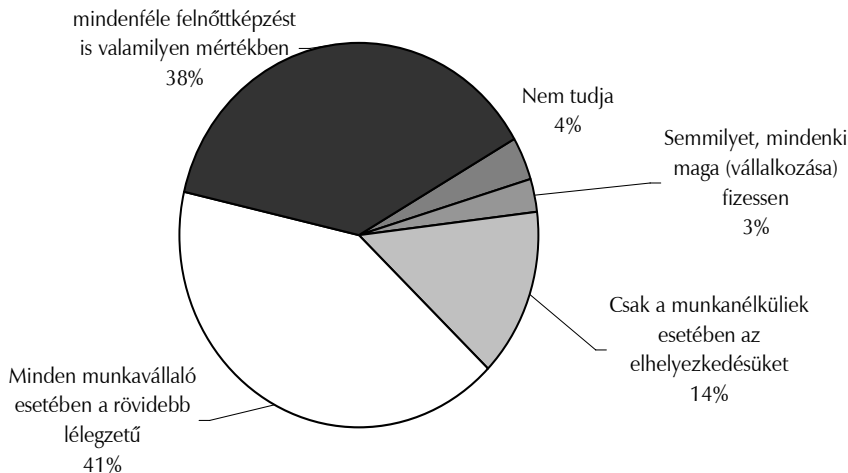

11. ábra

A régiók elégedettsége az állami szerepvállalással a képzések támogatásának terén

Az állam által támogatandó képzések típusa

Arra a kérdésre, hogy milyen típusú felnőttképzést kellene **az államnak támogatnia** (12. ábra), a cégek több mint 2/5-e minden munkavállaló esetében **a rövidebb lélegzetű** (1-2 napos), kimondottan **szakmai továbbképzéseket** nevezte meg, kevesebb mint 2/5-ük pedig mindenféle felnőttképzést valamilyen mértékben megtámogatna az állammal az „egész életen át tartó tanulás” érdekében. A vállalkozások több mint tizede csak a munkakeresők átképzését ösztönözné.

12. ábra

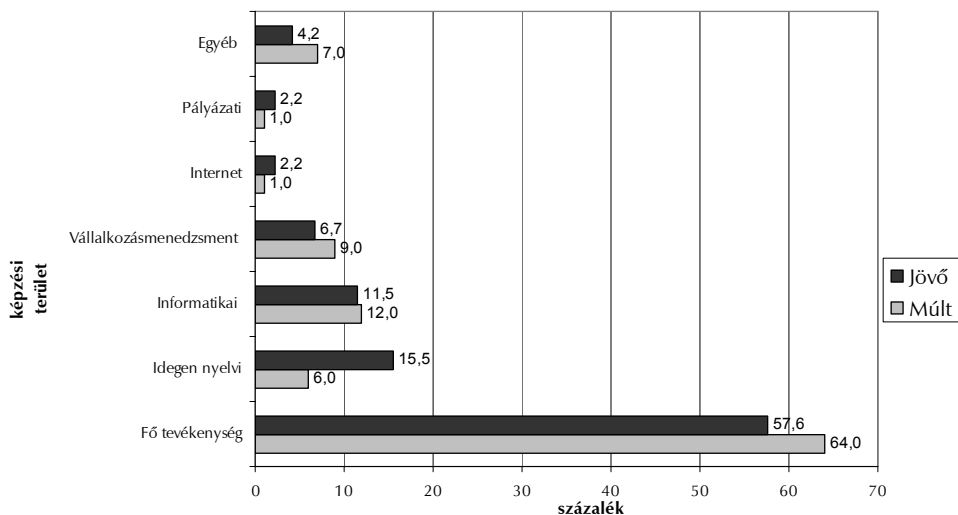
Az állam által támogatandó képzés típusai

Képzési tervek és annak területei

A közeli képzési **terveiket** illetően, a **vállalkozások fele** véli úgy, hogy 2005-ben vagy 2006-ban közülük valaki **részt vesz képzésen**, továbbképzésen. Azok a cégek, ahol talabbak a munkatársak, nagyobb hajlandóságot mutattak a jövőbeli képzések iránt.

A **képzési tervek több mint fele kapcsolódik a vállalkozás fő tevékenységéhez** (13. ábra), **ezt követően** a tervek 15%-a az **idegen nyelvi tanfolyamokat** jelenti, továbbá több mint tizede a **számítógép-kezelési, informatikai** képzéseket célozza meg. Egytized alatti gyakorisággal szerepel a tervek között a vállalkozás vezetéséhez, az Internet-használathoz kapcsolódó, illetve az egyéb képzések. Ha ezen képzési szándékokat az elmúlt évek képzésein való részvételéhez hasonlítjuk, akkor megállapítható, hogy a nyelvi képzések jelentős előretörése várható (nagy valószínűséggel az EU hatása), és a fő tevékenységhez kapcsolódó képzések kicsit visszaesnek – ezzel azonban még mindig a képzések több mint felét képviselve.

Az egyes ágazatok között némi különbség volt megfigyelhető a képzési terveket illetően (30. tábla). Jelentős volt az eltérés azonban az egyéb közösségi, személyi szolgáltatás területén tevékenykedők és a szálláshely szolgáltatás és vendéglátásban dolgozók között. Az előbbi pozitív értelemben, az utóbbi negatív értelemben tért el az átlagtól, vagyis a közösségi **szolgáltatások területén többen, a szálláshely szolgáltatásban és vendéglátásban pedig kevesebben szándékoznak képezni magukat a közeli jövőben.**

13. ábra

A képzések megoszlásának változása

Nemzetgazdasági ág megnevezése	Tervez-e a közeljövőben képzést (%-ban)		Összesen
	Igen	Nem	
(D) – Feldolgozóipar	49,2	50,8	100,0
(F) – Építőipar	47,6	52,4	100,0
(G) – Kereskedelem, javítás	50,0	50,0	100,0
(H) – Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	38,4	61,6	100,0
(O) Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	58,8	41,2	100,0
Az alapsokaság megoszlása	49,6	50,4	100,0

30. táblázat

A mikrovállalkozások közeljövőre vonatkozó képzési szándéka a főtevékenységük megoszlása szerint

A képzési tervek és a sikeresség keresztösszefüggéseit vizsgálva megállapíthatjuk, hogy **minél inkább sikeresnek érzi magát egy vállalkozás, annál inkább tervezi a közeljövőben képzésen való részvételét.**

A képzési tervek és a vállalkozások létszáma között is található összefüggés, mégpedig: **minél kevesebb alkalmazottja van egy cégnek, annál kevésbé valószínű, hogy a közeljövőben képzésen vesznek részt.**

II.2.6. Vélemények, kritikák, javaslatok a képzési és támogatási formákról

A képzéseket nem választók indítékai és az elvárt támogatás mértéke

Azt, hogy miért nem vettek részt a vállalkozás fő tevékenységéhez szorosan kötődő képzésen, a cégek **közel fele** annak **szükségtelenségével** indokolta. További magyarázatképpen – arányaiban az előzőtől jelentősen lemaradva (10-20% között) – a következőket nevezték meg az említés gyakoriságának sorrendjében:

- tudomásuk szerint nincs szakmai továbbképzés az adott szakmában,
- nem tudnak időt szakítani rá a munkájuk miatt,
- drága a képzés, amit a vállalkozás nem tud megfizetni.

Említésre került még 3-3 % erejéig:

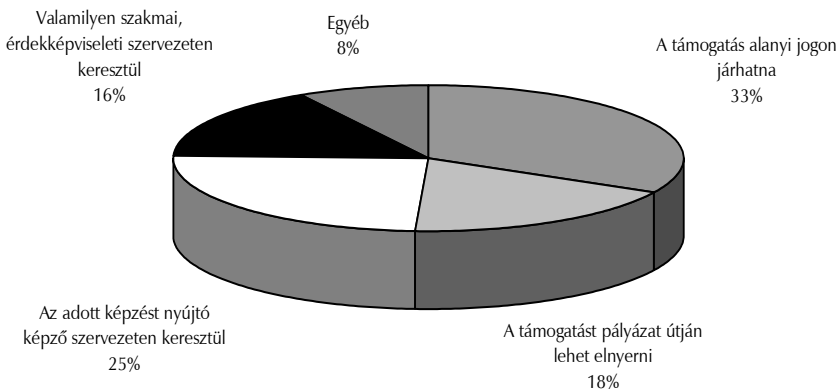
- a lakóhelyéhez közel nem indítanak olyan szakmai képzést, amelyet igényelne, és
- nincs információja arról, hogy hol folyik a szakmájához kapcsolódó képzés, továbbképzés.

A fentiekből látható, hogy a képzések finanszírozásának gondja (drága a képzés, a vállalkozás nem tudja megfizetni) összességében csak negyedik a rangsorban, erre a vállalkozások csak alig több mint tizede hivatkozott. Tehát **a fő tevékenységhez kapcsolódó képzések, továbbképzések „elutasításának” elsősorban nem pénzügyi korlátai vannak, sokkal inkább a jelenlegi mikrovállalkozói attitűddel magyarázható.**

Amely cégek finanszírozási okok miatt nem képezték alkalmazottaikat, azok csaknem $\frac{3}{4}$ -e a képzés jelentős mértékű – egyenlő arányban teljes, illetőleg 51-75%-os arányú – állami támogatottságához köti a részvételi hajlandóságát. A vállalkozások negyede szerényebb, a kiadások 26-50%-os mértékű átvállalásával is beérné.

A képzésekhez szükséges támogatási formára vonatkozó javaslatok

A legmegfelelőbb képzési támogatási formára vonatkozó kérdésre a felkeresett vállalkozások majdnem egyharmada azt válaszolta, hogy **a képzésben részt vevő egyén alanyi jogon kapjon támogatást** (14. ábra). Ezt a véleményt – a cégek csaknem egynegyedével – a válaszok gyakoriságában az az álláspont követi, miszerint az adott képzést nyújtó szervezeteken keresztül kapjanak támogatást a képzésben részt vevők. Szinte azonos arányban (15, illetve 17%) voksoltak a támogatás pályázati úton való elnyerésére, illetve a támogatásnak valamilyen szakmai, érdekképviselői szervezeten keresztül történő elérésére is. Az egyéb módot választók jelentős része a vállalkozásnak ítélné a képzési támogatást.

14. ábra

A képzés támogatási formájára vonatkozó javaslatok megoszlása

A legmegfelelőbb támogatási forma tekintetében az ország különböző régióiban hasonlóan vélekednek. Nincs tehát különbség az egyes térségek véleményében e tekintetben.

II.3. Összefoglalás az empirikus vizsgálat legfőbb eredményeiről

Az 1.200-as reprezentatív felmérésünk alapján, a tipikus magyarországi mikrovállalkozást a következő paraméterekkel jellemezhetjük: 20 millió Ft-nál kevesebb árbevételt realizál évente, bt., vagy kft. formájában működik és magyar tulajdonban van.

A megkérdezett mikrovállalkozások **többsége (3/4-e) közepesen sikeresnek** értékeli vállalkozása működését (3,87-as érték a 7-es skálán).

A mikrovállalkozások **nagyon fontosnak tartják** a folyamatos **tanulást és a képzést** (5-ös skálán, 4,25-ös átlaggal), ezzel szemben 1/6-uk funkcionál csupán gyakorlati képzőhelyként.

A vállalkozások túlnyomó többsége (90%-a) szerint a **cégeknek valamilyen módon támogatniuk kell dolgozóik képzését, továbbképzését**. Az ezzel egyetértők körében, a támogatás formáját tekintve, a **legtöbben (40%) a külső forrásból történő finanszírozást**, valamint (20%) a vállalkozás által történő anyagi támogatást, és szintén (20%) a dolgozó munkabeosztásával, munkaidejének rugalmas kezelésével kapcsolatos segítségnyújtást nevezték meg.

A képzésekkel kapcsolatos támogatási hajlandóságot (90%) nem tükrözi vissza a cégek – 2003-2005 években **megvalósult** – szervezett képzéseken, továbbképzéseken történő **részvétele. 50%-uk vett részt** ugyanis ilyen jellegű rendezvényeken.

A **képzések időtartamával** kapcsolatosan, a cégek közel 30%-a a legrövidebb, 1-8 órás tanfolyamon vett részt. Szintén jelentős még a (20%) a 160 óra feletti, illetve a 9-40 óra közötti hosszúságú képzéseken részt vettek aránya.

A **képzés területére vonatkozóan, a legtöbben (65%) a vállalkozás fő tevékenységéhez kapcsolódó** tanulmányokat folytattak az elmúlt 3 évben. Érdemes megemlíteni még a számítógép-kezelési, informatikai képzéseket, amelyeken a részvételi arány több mint 10% volt.

A **képzések finanszírozását** illetően, a tanulmányok költségeit a vállalkozások több mint fele esetében teljes egészében a cég állta, míg negyedüknél a kiadásokat a képzendő egyén fizette. A **képzések költsége** pedig a cégek 2/3-a esetében nem haladta meg a 100 ezer Ft-ot.

A kutatás megdöbbentő tapasztalata, hogy **a mikrovállalkozások több mint ¾-e nem ismeri a** jelenleg rendelkezésre álló állami **felnőttképzési pályázati lehetőségeket**. A lehetőségeket ismerő cégek csaknem fele megfelelőnek, több mint harmada pedig alapvetően megfelelőnek, de átalakításra szorulónak tartja a mikrovállalkozásokat támogató pályázatokat.

Hasonlóan **kedvezőtlen a pályázatokról szóló tájékoztatás hatékonyságának megítélése** is: a mikrovállalkozások 2/3-a szerint nem megfelelő a pályázati lehetőségeket tartalmazó információk vállalkozókhoz történő eljuttatása.

A képzések, továbbképzések támogatásában történő **állami szerepvállalásra** vonatkozó elégedettség kérdésében összességében kb. 80%-os elutasítással találkozunk, ami azt jelenti, hogy a mikrovállalkozások nem elégedettek e tekintetben az állami szerepvállalással.

A közeli **képzési terveiket** illetően, a vállalkozások fele véli úgy, hogy 2005-ben vagy 2006-ban valakit delegál képzésre, továbbképzésre. A képzési tervek **több mint fele a vállalkozás fő tevékenységéhez kapcsolódik**. Fejlődést mutat az idegen nyelvi tanfolyamok aránya (15%), és továbbra is számottevő a számítógép-kezelési, informatikai képzések aránya is (11%).

A legmegfelelőbb képzési támogatási formára vonatkozó kérdésre a felkeresett **vállalkozások** majdnem **egyharmada azt válaszolta, hogy a képzésben részt vevő egyén alanyi jogon kapjon támogatást**. A **képzési szintek** támogatásával kapcsolatosan, a mikrovállalkozások leginkább (26%) az első szakma melletti további szakmák elsajátítását, ezt követően az érettségi (22%), majd az első szakma megszerzését (18%) támogatnák a felnőttképzés keretében.

A kutatás során sem a mikrovállalkozások szektorális – ágazati – hovatartozása, sem azok regionális elhelyezkedése szerinti, kiemelkedően szignifikáns eltérést nem találunk egyetlen vizsgált témakör vonatkozásában sem.

III.

Két másik releváns felmérés tapasztalatai

III.1. A KISOSZ felmérés tapasztalatai

A KISOSZ évek óta, meghatározott tematikus kérdésekkel keresi meg vállalkozó tagjait, egyrésztől információszerzés, másrészt az érdekképviselői szervezet szakmai munkájának megalapozása céljából.

2005 tavaszán is elkészítettek egy kérdőíves felmérést (a kérdőívüket megjelentették a Kereskedelmi Élet c. újságban is, melynek kitöltése önkéntes volt), mely összesen 14 kérdéssorból állt. Ezek között volt két olyan kérdés is, amely a jelen kutatásunk szempontjából releváns információkat tartalmazhat. A felmérés semmilyen szempontból nem tekinthető reprezentatívnak (kb. 500 körüli kitöltött kérdés-sor érkezett vissza tagjaiktól).

Elérhetőnek tartja-e a kisvállalkozások fejlesztésére vonatkozó pályázati kiírásokat?

Korábbi KISOSZ anyagokban és a kérdés-sor egy másik kérdésének elemzésekor megállapították, hogy a KKV szektor (KISOSZ) vállalkozóinak jelentős a lemaradásuk informatikai téren, miközben a kormányzat, államigazgatás jelentős erőfeszítéseket tesz az elektronikus közigazgatás felé, és ennek részeként nem csak az államigazgatási anyagok és információk, hanem a pályázati lehetőségek is elsősorban az Interneten férhetők hozzá. Miután a KISOSZ álláspontja szerint az említett szakadék tágul, ezért kíváncsiak voltak ezzel a kérdéssel arra, hogy a vállalkozások egyáltalán hogyan jutnak pályázati információkhoz, mennyire érik el őket ezek a tájékoztatások.

A válaszadók 24,6%-a a különböző lehetőségekről nem tud, vagy azokat (számára) nem tartja elérhetőnek. További 46,9%-uk a nehéz elérhetőséget jelezte vissza a válaszában. Ezek szerint a válaszadó KISOSZ tagok mintegy $\frac{3}{4}$ -e önmagától nehezen jut pályázati kiírásokhoz és információkhoz. Mindössze a válaszok 2,3%-a ítélte ezt könnyű elérhetőségként.

Figyelembe véve a válaszokat, ez fontos jelzés lehet az államigazgatás felé, illetve a KISOSZ felé is, hiszen a hatékony információáramlásban ezek szerint a hagyományos módnak, illetve az érdekképviselői szervezetek szolgáltatásainak még mindig nagyon erős szerepe lehet/kell legyen.

Versenyképességének megőrzése és a vállalkozás bővítése céljából milyen szakmai továbbképzést igényelne?

Alternatívaként több válasz lehetőséget adtak meg azzal a megjegyzéssel, hogy a válaszadók egyidejűleg több választ is megjelölhetnek. A kapott válaszok között nem mutatkoztak jelentős nagyságrendi különbségek, minden típusú megadott képzésre valamilyen mértékben igény mutatkozott. A kapott válaszokon belüli arányaik szerinti sorrend a következők szerint alakult:

- számítástechnikai-informatikai képzés – 22,3%,
- pályázati képzés – 19,7%,
- nyelvi képzések – 18,6%,
- marketing és értékesítési továbbképzések 15,6%,
- pénzügyi vállalkozásfinanszírozási továbbképzések – 14,2%,
- kereskedelemtechnikai áruismereti továbbképzések – 9,6%.

A válaszok sokasága és sokszínűsége azt mutatja, hogy a KISOSZ tagvállalkozásai (kereskedők és vendéglátók) között nem idegen a dolgozók, alkalmazottak képzésében való részvétele, annak igénye, vagyis a humán erőforrás fejlesztése.

A KISOSZ az egész kérdőíves felmérés összefoglaló értékelésekor a következő kijelentést fogalmazza meg: „A magyar kisvállalkozó sok területen érzi szükségét a tudás gyarapításának, hajlandó tanulni, de ehhez is állami támogatással működő programok kellenek”.

III.2. Vállalkozások helyzetének felmérése – GKM

A vállalkozások helyzetének felmérésére 2005. szeptemberében összesen 2.000 db (budapesti, Borsod-Abaúj-Zemplén megyei, Csongrád megyei, Fejér megyei és Győr-Moson-Sopron megyei) mikro-, kis- és középvállalkozás körében végeztek kérdőíves felmérést (Forrás: A gazdasági versenyképesség tényezői – GKM, 2005), amely összesen 52 kérdést tartalmazott. Ezek között volt egy olyan kérdés, amely a jelenlegi kutatásunk szempontjából releváns információkat tartalmaz.

A 2.000-es minta reprezentatív volt a vállalkozások méretkategóriái szerint, vagyis a válaszok között 95%-os arányt (összesen 1.899 db) képviseltek a mikrovállalkozások. A következőkben a felmérésből számunkra fontos adatokat és információkat közöljük.

Kérdés: Az elmúlt évben Ön, vagy valamelyik munkatársa részt vett-e valamilyen Önök által szervezett illetve támogatott képzésen, vagy továbbképzésen? Ha igen: milyen képzésen/képzéseken?

Az 1.899 db **mikrovállalkozás alig több mint 1/5-e (22%) vett részt valamilyen képzésen, továbbképzésen az elmúlt esztendőben (2004-ben).**

A képzésen résztvevő mikrovállalkozások jogi formájának, illetve főtevékenységének megoszlása a következők szerint alakult:

Jogi forma szerint:

- egyéni vállalkozás – 41%,
- betéti társaság – 31%,
- korlátolt felelősségű társaság – 27%,
- egyéb (kkt, rt, szövetkezet) – 1%.

Főtevékenység szerint:

- ipar – 2%,
- építőipar – 5%,
- kereskedelem – 21%,
- szolgáltatás – 72%.

Az alábbiakban felsoroljuk azokat a képzési, továbbképzési területeket és a hozzájuk tartozó említési gyakoriságok szerinti megoszlást, amelyek a kérdőívben választási alternatívaként szerepeltek (egy vállalkozás több képzési területet is megjelölhetett, így a válaszok összesített aránya meghaladja a 100%-ot):

- iskolai rendszerű képzés (általános iskola, középiskola, főiskola vagy egyetem) – 13%,
- idegen nyelvi képzés – 14%,
- számítógép-kezelési képzés – 14%,
- internethasználati képzés – 7%,
- adózási, számviteli képzés – 22%,
- pénzügyi képzés – 14%,
- marketing képzés – 12%,
- vámügyi képzés – 3%,
- jogi képzés – 4%,
- logisztikai képzés – 4%,
- minőségbiztosítási képzés – 8%,
- egyéb képzések (főként a főtevékenységhez kötődő, szorosabban vett szakmai képzések, továbbképzések) – 50%.

A fenti adatok arról tanúskodnak, hogy a felmérésben és az elmúlt évben képzéseken részt vett **mikrovállalkozások képzési, továbbképzési irányultságában legfontosabb szerepet a vállalkozások főtevékenységéhez szorosan kötődő képzések jelentik.** Ezeken kívül jelentős még az adózási és számviteli, számítástechnikával kapcsolatos, idegen nyelvi, valamint pénzügyi és marketing területekkel kapcsolatos képzések részesedése is.

IV.

A kutatás keretében végzett szakmai interjúk eredményei

A mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésbe történő bevonásának akadályairól, a mikrovállalkozások részére indított pályázati programok tapasztalatairól, a továbblépés lehetőségeiről szakmai interjúk keretében kérdeztük meg a nagyobb vállalkozói érdekképviselői szervezetek, szakmai szövetségek, valamint a felnőttképzéssel foglalkozó szakmai háttérintézmények képviselőit.

A kutatás keretében kilenc szakmai interjú lebonyolítására került sor az alábbi szervezeteknél:

- Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium (FMM), Felnőttképzési Fejlesztési és Támogatási Főosztály, Bagó József főosztályvezető-helyettes;
- Nemzeti Felnőttképzési Intézet (NFI), Dr. Szívi József szakmai igazgatóhelyettes;
- Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK), Oktatási és Szakképzési Kollégium, Bihall Tamás elnök;
- Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara (BKIK), Oktatási Igazgatóság, Dr. Várhelyi András igazgató;
- Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége (VOSZ), Oktatási és Szakképzési szekció, Hajmási Béla elnök;
- Ipartestületek Országos Szövetsége (IPOSZ), Solti Gábor nemzetközi és oktatási igazgató;
- Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviselői Szövetsége (KISOSZ), Tóth János szakképzési igazgató;
- Építési Vállalkozók Országos Szövetsége (ÉVOSZ), Pete Zoltán ügyvezető igazgatóhelyettes;
- Felnőttképzési Vállalkozások Szövetsége (FVSZ), Borsi Árpád főtitkár.

A beszélgetéseken használt – a Nemzeti Felnőttképzési Intézettel egyeztetett – interjú tematikát a tanulmány 2. melléklete tartalmazza.

A továbbiakban kérdéscsoportonként összegezzük az interjúkon elhangzott véleményeket, megállapításokat.

A mikrovállalkozások fejlődését akadályozó tényezők

Az interjúalanyok egyértelműen úgy ítélték meg, hogy a képzésekkel szembeni alacsonyabb igény, részvétel nem sarkalatos pontja a KKV-k fejlődésének, megszűnésének. Ezt elsősorban a nem vállalkozóbarát pénzügyi és gazdasági környezetben (alultőkésítettség, megfelelő hitel- és garanciaprogramok hiánya, vállalati körbetartozás stb.), az

innováció alacsony szintjében, a relatíve alacsony fizetőképes keresletben, a piaci korlátokban látják. A vállalkozások részéről a vevői igényekre való affinitásra és versenyhajlandóság lenne szükség, de ennek megléte nem egy-két képzés vagy tanfolyam kérdése.

Az **interjúalanyok szerint** ugyanakkor **fontos lenne a KKV-k képzésekkel szembeni igényének növekedése, magasabb képzési részvételi aránya**. Az interjúalanyok megítélése szerint a hazai vállalkozások a piacképes ismeretek terén le vannak maradva az EU vállalkozásaihoz képest. A vállalkozások szakmai oldalról nagyjából tartják a lépést az EU-s vállalkozásokkal, az első vonalbeli technológiai ismeretek azonban már hiányoznak. A vállalkozásvezetési ismeretek terén viszont óriásiak a hiányosságok. Az IPOSZ tapasztalatai szerint a vállalkozások 80-90%-a nem is látja szükségesnek ezeket az ismereteket.

IV.1. A mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésbe történő bevonását akadályozó tényezők

A mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésbe történő bevonását akadályozó tényezők egyrészt

- a mikrovállalkozások jellemzőiből (melyeket a következőkben részletesen tárgyalunk) adódnak,

másrészt abból, hogy ezekre a jellemzőkre

- sem az érdekeltség megteremtésével,
- sem a jogszabályokkal,
- sem a képzési kínálattal,
- sem a pályázati feltételekkel, kiírásokkal nem sikerült jó választ adni.

A válaszok megtalálását nehezíti, hogy a felnőttképzésre és annak eredményeire, hasznosítására vonatkozóan nincs naprakész, releváns információ.

A mikrovállalkozások jellemzőiből adódó korlátok

Létszámkorlát

A jelen kutatással érintett mikrovállalkozások 57%-a 0 fős vagy ismeretlen létszámú, a maradék 43% többsége is inkább 5 fő alatti létszámmal működik. Minél kisebb egy cég, annál integráltabb egy munkakör, egy ember jellemzően több munkaterületet lát el. A cégek meghatározóan a napi gondokkal vannak elfoglalva, nem foglalkoznak az oktatással, képzéssel. Ahol pár fő dolgozik, gondot okoz, nyűgként jelentkezik a beiskolázás. A cégek örülnek, ha teljesítik a jogszabályok által előírt képzések teljesítését. A cégek gyakran olyan munkaerőt keresnek, akinek megvan a szükséges végzettsége.

Időkorlát

A kis cégek az előbbieken vázolt alacsony létszám miatt jellemzően nem bírják el a heti több napos, hosszan tartó, esetenként több száz órás képzéseket. Vannak olyan szakmák, ahol az időkorlát még erőteljesebben jelentkezik (pl. kiskereskedők, vendéglátók), vagy bizonyos időszakokra jellemző (pl. építőipar – tavasz, nyár, ősz). Ugyanakkor az is jellemző, hogy az időkorlátot nem lehet esti vagy hétvégi képzésekkel feloldani.

Tudati korlát

A mikrovállalkozói kör egyelőre távol van az EU vállalkozási gyakorlatától, gondolkodásától. A kis cégek attitűdjére jellemző a „nincs időm, mindent tudok” hozzáállás. A vezetők motiváltságától függ, hogy fontosnak tartják-e az alkalmazottak képzését, illetve a saját képzésüket, vagy sem. A cégvezetőnek kell továbbá olyan motiválást kitalálni, hogy a dolgozó elmenjen a képzésre.

Elérhetőségi korlát

Az információ eljuttatása a mikrovállalkozásokhoz nehéz feladat. A kis cégeket nem lehet hatásosan az újságokon keresztül elérni, ez igaz a szakmai lapokra is. Az Internet használata alacsony a mikrovállalkozások körében, becsléseink szerint csupán mintegy 30%, így ez az elérhetőség sem működőképes a vállalkozások nagy többségénél.

Az interjúalanyok egyöntetű véleménye szerint csak olyan embereken, szervezeteken keresztül lehet sikeresen elérni egy kis céget, akiket ismer, akiknek hisz és akikben bíz (pl. könyvelő, másik cég, szakmai szövetség, érdekképviselő stb.). Akiknek elhiszi, hogy a képzés fontos és hasznos a számára.

Finanszírozási korlát

A finanszírozás abban az esetben jelenthet nagyobb kötelezettséget a vállalkozások számára, ha nem csak a képzési költséget kell megfinanszírozniuk, hanem még a képzésen résztvevő dolgozó munkabérét és esetleg a helyettesítés költségét is. Ez a probléma elsősorban a kereskedelem és vendéglátás területén működő vállalkozásoknál jelentkezik erőteljesen.

Érdekeltségi és jogszabályi problémák

Érdekeltségi problémák

A vállalkozást az alkalmazottai képzésére leginkább az ösztönzi, ha ettől valamilyen piaci előnyre tesz szert, nő a versenyképessége (feltéve, ha ezzel tisztában van). A nagyobb vállalkozások, különösen a külföldi tulajdonúak, tudatában vannak ennek és aktív HR politikát folytatnak. A **mikrovállalkozások általában a meglévő tudásukkal is boldogulnak, így a piac által kiváltott képzési kényszer náluk nem, vagy csak mérsékelten jelentkezik.** A vállalkozás esetleg csak azt érzékeli, hogy az alkalmazott beiskolázása esetén nagy az idő- és teljesítmény kiesés, a finanszírozási kötelezettség is, ugyanakkor viszont nem látja, hogy ez miért érne meg neki.

A dolgozót a képzésre leginkább az ösztönzi, ha ettől magasabb bérkategóriába kerül, nő a fizetése. Az EU -ban bértarifa rendszer működik, csak az a dolgozó léphet előre, akinek megvan a szükséges papírja. A cégtulajdonos is csak mester lehet. Ebben a rendszerben az emberek érdekelte vannak téve a tanulásban. Magyarországon nem ellenőriz senki, hogy milyen papírja van egy iparosnak, így nincs is arra készítve, hogy különösebben képezze magát. A hazai vállalkozások továbbá attól is félnek, hogy a dolgozó elmegy a cégtől, miután kiképezték.

Jogszabályi problémák

A szakképzési hozzájárulásból képzésre visszaforgatható összeg – az éves bérköltség 0,5%-a – a kis cégek esetében nagyon alacsony, 10-30 ezer forint körül van. A kis cégeknél nem gyűlik össze annyi pénz a szakképzési hozzájárulásból, hogy számottevő legyen a dolgozók képzésében. (Egyébként is nehézkes, komplikált az elköltése: engedélyeztetni, elszámolni stb.). Az lenne a célszerű, ha a finanszírozási rendszer automatikusan működne.

Miután a kis cégek nem tudják leírni a szakképzési hozzájárulást, az önfejlesztő jelleg elveszti a generáló szerepet. A cég nem forgat vissza a képzésbe. Kérdés, hogy az állam a képzések tekintetében mennyivel támogatja meg ezeket a cégeket, illetve vannak-e olyan támogatási termékek (pl. pályázatok), amelyek elérik a céljukat. Az alaptámogatási rendszer nem hozza helyzetbe a kis cégeket, a kiegészítő pedig nem elég specifikus, hogy találkozzon ezzel a szférával. Azaz van termék, de nem jó.

A cégek esetében a foglalkoztatásra már kidolgozták az **adóvisszatérítés módozatát** (pályakezdő, munkanélküli bérjárulékaiknak elengedése), **a képzések esetében azonban** nincs ilyen. Hasznos lenne például, ha az állami támogatásból kiképzett foglalkoztatása után járhatna kedvezmény. Ez vélhetően segíthetné, az állami pénzből megszerzett tudás hasznosítását is.

Ha politikai cél a kis cégek képzésekbe történő bevonása, akkor ezt át kell vezetni a rendszeren (pl. szakképzési hozzájárulás). Önmagukban jók, de zártak (merevek, nem fogadókészek) a jogszabályok, a szakmapolitikai célokkal nem tudják megfeleltetni őket. Megoldás lenne a célok átvezetése a jogszabályokon: pl. nagyobb súly a szakképzési hozzájárulásból, leírás az adóból. Így a cég saját maga is benne lenne a rendszerben. Ez törvénymódosítást igényel, amit valakinek kezdeményezni kell.

A legszerencsésebb megoldás az egyén támogatása lenne, az egyéni képzési számlák bevezetésével, de ennek nincsenek meg sem a jogszabályi, sem az anyagi feltételei. Illetve kérdés, hogy egyáltalán ki legyen a támogatás középpontjában. Az egyén támogatásával az élethosszig tartó tanulás modelljét követjük, míg a munkáltató/munkavállaló/munkanélküli támogatásában a foglalkoztatási szempontok a meghatározóak. Magyarországon ez utóbbi támogatás jellemző.

A 30%-os SZJA visszaigénylési lehetőség kedvező, biztosítja, hogy a dolgozó is érdekelt legyen a képzésben, illetve, hogy ne kelljen hosszabb tanulmányi szerződést kötnie a céggel.

Az OKJ szakképzési jegyzék átalakítása miatt 2007.01.01-től nő az egyes szakmák kötelező minimális óraszám. A kis cégek esetében 8 hónap szakképzés hosszú. Számukra gyors, rugalmas rendszer kellene, különösen a hiányszakmákban. A KISOSZ szakértőjének megítélése szerint modulárisan felépített képzésekre lenne szükség, ez biztosítaná a részképzés megszerzésének lehetőségét, valamint a további tanulás lehetőségét. (Például egy falusi hurkasütőnek miért kell a szakácsképzést elvégeznie.)

Információhiány a rendszerben

A felnőttképzés rendszerének, hatékonyságának megítélését nagymértékben nehezíti, hogy a felnőttképzésre (és szakképzésre) vonatkozóan nem állnak rendelkezésre megfelelő információk, amit a megkérdezett szakemberek a rendszer alapvető problémájának tartanak. A rendszerből hiányoznak a szükséges adatbázisok és monitoringok. Nincs felhasználóbarát adatbázis, információs rendszer. A szabványos képzések nincsenek összegyűjtve. Nincs egy olyan adatbázis, amiből a vállalkozás láthatná, hogy milyen képzések közül választhat, amiben szerepelnének a képzésekre és a képzőkre vonatkozó paraméterek. Valószínűsíthetően az adatbázis hiányában fordulhat elő, hogy a képzési kínálat nincs koordinálva, az azonos képzések óraszám képző intézményenként jelentősen eltérhet. Hiányzik továbbá a munkaerőpiaci igények felmérése is (aktuális, jövőbeni).

Nincs alapos, informatív monitoring. Nincs visszajelzés a különböző képzési területek, programok eredményességéről, illetve eredménytelenségéről: mennyire hasznosak az elköltött milliárdok, a lebonyolított képzések, mennyiben változott a képzésen résztvevők munkaerőpiaci pozíciója. Egy az NFI által ismert felmérés szerint a képzésben résztvevők 40%-a tud a megszerzett szakképesítéssel elhelyezkedni.

Információk hiányában nehéz megítélni azt is, hogy milyen típusú felnőttképzéseket, továbbképzéseket kellene az államnak támogatnia. Ennek ellenére az interjúalanyok azért egyetértettek abban, hogy a fő tevékenységhez kapcsolódó szakmai képzésekre, továbbképzésekre, valamint a menedzsment ismeretek képzésére lenne célszerű fókuszálni. Az informatikai képzésnek akkor van értelme, ha a vállalkozás rendelkezik számítógéppel és használja az Internetet. Ma már az iskolákban, egyetemeken van számítógépes oktatás, a tömeges képzésnek a számítógép megjelenését követően, az iskolai képzés hiányában volt jelentősége. A kis cégek esetében az informatikai képzés részét képezhetné pl. a menedzsment ismeretek oktatásának. Az interjúalanyok megítélése szerint a nyelvi képzés a kis cégek esetében nem a legfontosabb területek közé tartozik.

Az interjúalanyok megítélése szerint azt, hogy az állami támogatás a felnőttképzés mely szintjéig terjedjen, illetve milyen szintjeire terjedjen ki, a munkaerőpiaci igények alapján kellene meghatározni. Az EU-ban az élethosszig tartó tanulást (25-64) hirdetik, amibe minden képzési szint belefér. Magyarországon, az FMM álláspontja szerint a felsőoktatás semmiképpen sem tartozik az iskolán kívüli felnőttképzésbe.

Friss kormányprogram a „lépj előre egyet”. Az interjúalanyok felhívták a figyelmet arra, hogy komoly problémák keletkeznének, ha ezt mindenki komolyan venné. Feltették továbbá a kérdést, hogy mi történne, ha annak a 960 ezer embernek akár csak egy kis része, akinek nincs meg a 8 általános végzettsége úgy döntene, hogy el akarja végezni az iskolát. Hol van erre kapacitás, illetve a végzettség miben javítaná a munkaerőpiaci pozíciójukat.

Képzési kínálat

Interjú partnereink véleménye szerint a gazdaság igényeihez igazított, gyorsabb, rugalmasabb képzések kellenek, a **képzési kínálat csak ritkán találkozik a KKV-k és (a gazdaság) igényeivel**.

A visszás helyzetet döntően a következő tényezők okozzák:

- a gazdaság kontrollja nem érvényesül a képzési kínálatban,
- a gazdaság ráhatása a képzésekre gyenge, az iskolafenntartónál van a döntés joga. A képzéseket inkább az határozza meg, hogy a képző intézmények mire képesek,
- a gazdaság igényeit egyik képző rendszer sem jeleníti meg, a **KKV-k alulrepresentálása** nagy probléma a **tanácsadói testületekben**. Az újonnan létrehozandó Térségi Integrált Szakképzési Központok (TISZK) esetében is alulrepresentáltak a gazdaság szereplői, és csak tanácsadói jogkörrel rendelkeznek.
- **nincs információ arról, hogy a képző intézmények milyen szinten elégitik ki a mikrovállalkozások igényeit.**

A helyzetten remélhetőleg belátható időn belül segít az MKIK által koordinált ROP 3.4.1 pályázati program megvalósítása, amely a „Regionális munkaerőpiaci igények, valamint a képzési kereslet és kínálat felmérését, elemzését, továbbá a képzési lehetőségek megismerését” támogatja.

Az érdekképviseltek pozícióján érdemben a Társadalmi Párbeszéd Törvény megjelenése segíthet. Ez után kezdeményezhetik a szakképzési és a felnőttképzési törvény olyan módosítását, amely lehetővé teszi, hogy beleszólhassanak a szakképzés és a felnőttképzés alakításába, a képzési kínálat kialakításában.

Az interjúalanyok megítélése szerint a **kis cégek esetében rövidtávú célképzések kellenének**, a technikai és módszertani innováció elsajátítását kellene segíteni. El kellene

szakadni az OKJ-s képzéstől, vagy akár az akkreditált képzési intézményektől. Ez biztosíthatja a képzési tevékenység kiterjesztését.

Összességében megállapítható, hogy egy rugalmatlan képzési kínálat találkozik a rugalmatlan kisvállalkozási attitűddel (működtetési kényszer). Ez nem is hozhat eredményt!

A felnőttképzés fontosságát és lehetséges irányainak meghatározását az építőipar (ÉVOSZ) példáján illusztráljuk. A felnőttképzés az építőiparon belül nagyon fontos, szakmunkás továbbképzés nem áll rendelkezésre.

Az építőiparban két típusú szakmai képzésre lenne szükség:

- hosszabb – szakmai (pl. művezető) képzés;
- rövidebb – szakmához kapcsolódó 1-2 napos, új technológiákat (pl. új építőanyag, építési eljárás; ácstechnika stb.) bemutató továbbképzés.

A szakmai képzésen kívül nagyon fontos a menedzsment ismeretek fejlesztése is.

Az EU-ban gyakorlat, hogy a téli hónapokban ilyen speciális technológiákat bemutató, 1-2 napos képzéseket rendeznek. Ezeket a képzéseket a szakiskolák gyakorlati műhelyeiben szervezik meg, így az iskolák oktatási központként is működnek.

A szakmai szövetségek sokat tehetnek a szakmai továbbképzésért, ha ismerik az EU metódusokat. Az EU-ban pl. az ácsszerkezet előkészítése más szinten történik, mint itthon: általános gyakorlat a számítógépes tervezés, méretre vágás, a helyszínen már csak a szerelés történik.

A képzések finanszírozása – önrész kérdése

A vállalkozói érdekképviseleti szervezetek, szövetségek képviselői egyetértettek abban, hogy a vállalkozásoknak maguknak is részt kell venniük a képzések finanszírozásában. A szakértők az önrész mértékét 20-30%-ban látják reálisnak. A VOSZ szakértője annak a véleményének adott hangot, hogy nem szabad a képzéseket ingyenesen adni, mert az már szociális juttatás. Szakmától, feladattól – és akár régióktól – függően a képzésekhez valamennyi önerőt a vállalkozások részéről is hozzá kell tenni.

Az önképzés és az informális képzés szerepe

Az önképzés szerepe jelentős lenne a vállalkozások fejlődésében, de ehhez áttörés kellene a támogató rendszerben és a vállalkozói mentalitásban. A cégek körében nincsenek megfelelő ismeretek sem az önképzés szükségességéről, sem a formáiról, lehetőségeiről.

Az **önképzéshez meg kellene teremteni a fórumokat**. Nem biztos, hogy a felnőttképzésben, hanem **pl. az érdekképviselleteken, szakmai szövetségeken keresztül**.

Az informális képzéssel az a probléma, hogy nem szabályozott tevékenység, így nehéz berakni egy szabályozott rendszerbe. A támogatási rendszer csak a formális képzést szereti támogatni, mert ez papírt ad. A támogatói logika ezt teszi természetessé. Magyarországon az államigazgatásban nem erős az a gondolat, hogy a nem formális képzéseket is támogassák.

Az informális képzés akkor lehet sikeres, ha jól ki van találva. (Az informális képzés egy része nem biztos, hogy célba ér, pl. TV sorozat délelőtt vagy délután a gazdasági ismeretekről). A KISOSZ szakértőjének véleménye szerint az informális képzést is lehet finanszírozni, de elsősorban csak akkor, ha vizsgával zárul, mert ettől lesz súlya.

Mikrovállalkozások információval való ellátottsága

A **mikrovállalkozások képzési információval való ellátottsága nem megfelelő**. Ugyan a pályázati kiírások az Interneten rajta vannak, megjelennek az újságokban, de nem biztos, hogy a cégekig eljut az információ. **A mikrovállalkozások számítógéppel való ellátottsága (40%) és Internet használata (30%) még nem tart azon a szinten, hogy az Internet igazán hatékony eszköz lehessen**. A vállalkozói érdekképviselői szervezetek, szövetségek képviselői szerint a napilapok és a szakmai újságok sem hatékony információhordozók. A kis cégek nagy része nem veszi, nem olvassa ezeket.

Nincsenek releváns ismeretek arról, hogy miként lehet sikeresen megszólítani a vállalkozásokat, hogyan lehet az információt hatékonyan eljuttatni hozzájuk. **Vállalkozói attitűdkutatásra lenne szükség**.

A megkérdezett szakemberek biztosak abban, hogy az információáramlás hatékonyságán javítana, ha a rendszerben lennének olyan emberek, szervezetek, akik tudnak multiplikálni, akik eljuttatnák az érdekeltekhez az információt.

Központi kampány szükségessége

Az interjúalanyok egyetértettek abban, hogy a szakképzés, a felnőttképzés és a fizikai munka fontosságát állami szinten kell propagálni. Növelni szükséges a gazdálkodó-szervezetek társadalmi felelősségét magukkal és munkavállalóikkal szemben. Egy jól átgondolt, hosszabb időre tervezett, az egész országban egységesen megjelenő kampány a képzési igényt jelentősen generálhatja. Az állami támogatások lehetőségét is hatékonyabban kellene propagálni. (Pl. adókedvezmény a képzések után.)

Az NFI pályázati kiírásaiból látható, hogy 2004-2005-ben mintegy 650 millió forint pályázati támogatás állt rendelkezésre a felnőttképzés és az egész életen át tartó tanu-

lás népszerűsítésére. Célszerű lenne megvizsgálni, hogy a támogatásokból megvalósult programok milyen eredményt hoztak. Tartunk tőle, hogy a sok szereplő és az a pályázati kitétel, hogy az MTV2 „Válaszd a tudást” hétköznapi délelőtti műsorában szerepel az elkészült mű, nem segítette a hatékony propagandát.

IV.2. A pályázati programokkal kapcsolatos vélemények

A meghirdetett pályázati programok eredményessége

A pályázatok eredményességét alapvetően az határozza meg, hogy hogyan sikerül kiírni a pályázatot, megtalálni és bevonni a célcsoportot. Mind az OFA, mind a HEFOP pályázatokról általánosságban elmondható, hogy az előbbi feltételeket nem sikerült jól teljesíteni.

A szakemberek megítélése szerint a 2003-ban meghirdetett OFA pályázat komplikált, nehézkes, bürokratikus volt, nem tudta felkelteni a vállalkozások pályázási kedvét, illetve el sem jutott a célcsoporthoz. Az OFA a „sikertelen” első és második pályázat után a pályázatot az érdekképviseleti szervezetek és az akkreditált felnőttképzési intézmények számára nyitotta meg. **A pályázatból a szakmai szövetségek ki voltak zárva.** A cél az volt, hogy az érdekképviseleti szervezetek aktivizálják tagjaikat, megfelelő információval, reklámmal segítsék a képzésen való részvételt. A szervezetek a pályázott összeg 10%-át használhatták fel szervezési költségeire.

A HEFOP 3.4 esetében is hasonlóan rossz a tapasztalat. A pályázatok olyan megkötéseket tartalmaznak, amelyek nagymértékben gátolják a sikerességet, a rendelkezésre álló pénzek felhasználását (pl. csak nyertes GVOP pályázat után adható be, a vállalkozások működését segítő szakmai képzéseket jóval alacsonyabb mértékben támogatja, mint az általános – OKJ – képzéseket.). Információink szerint a jelenleg futó (2005-ös) HEFOP 3.4.1 esetében is az OFA pályázatnál bevált megoldást kívánják alkalmazni, azaz közvetítő szervezetek bevonását.

Véleményünk szerint az **érdekképviseleti, szakmai szervezetek és a képzési intézmények azért lehetnek sikeresebbek, mert van egy olyan „holdudvaruk”, adatbázisuk, amely alapján tudják mozgósítani a cégeket.** A képzők az OFA pályázatra valószínűleg azért is tudták rászervezni a cégeket, mert nem volt benne önrész. **Valószínűsíthető, hogyha a piaci igényeket ténylegesen tükröző képzések indulnának, akkor alacsonyabb támogatási intenzitás mellett is lenne megfelelő érdeklődés.**

Kijelenthető, hogy a **„mikrovállalkozások szakmailag nem tudják kezelni” a pályázatokat.** Nem képesek a pályázatok, és különösen az EU társfinanszírozású pályázatok elkészítésére. (De ezért nem is lehet neheztelni rájuk!) Arról nem is beszélve, hogy a vállalkozások nem engedhetik meg maguknak, hogy 1-2 ember 2 hétig pályázatot írjon és utánajárjon a szükséges papíroknak.

Az érdekeltség körébe tartozik, hogy a fejkvótákat tekintve pályázni csak több főre éri meg, a pályázati összegek nagyságrendjüket illetően így sem teszik lehetővé profi szervezet bevonását a pályázatírásba. A pályázatírás költsége nem számolható el, ezt a vállalkozásnak kell finanszírozniuk.

A vállalkozói érdekképviselői szervezetek, szövetségek képviselői egyetértettek abban, hogy a **pályázás egyszerűbbé tétele nagymértékben javítaná a hatékonyságot. A mikrovállalkozásoknak szánt pályázatok esetében a formai és adminisztratív kötelezettségeket a szükséges minimumra kellene redukálni**, illetve nem kellene előzetesen túlbiztosítani a rendszert. Utólagos szankciókat kellene bevezetni a csalókkal szemben. Ehhez viszont hatékony monitoring tevékenységre lenne szükség.

Az MKIK képviselője a sikeresen megvalósított konstrukcióra pozitív példaként a Széchenyi kártyát említette. A Széchenyi kártyát a vállalkozások felé a kamara és a VOSZ közvetíti. Kivetették a legrosszabb feltételt, a garanciát, ami után nagyon sikeres lett a termék. Ilyen technikát kell alkalmazni a pályázatok esetében is.

A képzési pályázatokkal alapvető probléma, hogy sok esetben mire beindul és lezajlik a képzés, a gazdaság igényei megváltoznak. Az NFI tapasztalata, hogy nem egyszer a cégek a képzés indítása előtt kérvényezik egészen más képzés engedélyezését.

Az érdekképviselői szervezetek részéről megkérdezett szakértők véleménye szerint **a munkaadói oldalt már a pályázatok előkészítésébe, kidolgozásába is be kellene vonni**. Az kevés, hogy a Felnőttképzési Tanácsban már kész tények elé állítják ezeket a szervezeteket, ahol elmondhatják, hogy miért nem jó egy pályázat. Megítélésük szerint az érdekképviselőket be kellene vonni a pályázatok lebonyolításába is. Fel kellene használni a szervezeteket, pl. ügynöki munkára (a költségek 3%-ért). Elhangzott továbbá, hogy a közreműködő szervezeteket is érdekeltté kell tenni a munkában. (pl. gondot jelent hogy, alacsony, vagy nem elszámolható a rezsiköltség, sokára fizet a támogató, túl sok az adminisztráció).

Pályázatok esetében kérdés, hogy mi a sikeresebb, a támogatottak közvetlen finanszírozása, vagy, a képzők finanszírozása. Az interjúalanyok egyöntetű megítélése szerint a mikrovállalkozások esetében szükség van egy generáló, érdekegyeztető, lebonyolító szervezetre. Szükséges azonban annak a vizsgálata, hogy az adott szervezet mennyire legitim, mennyire van köze a vállalkozásokhoz, az élethez.

IV.3. Az interjú partnerek javaslatai

Az interjúalanyok egyetértettek abban, hogy **szükség van a mikro- és kisvállalkozások részére további pályázati lehetőségekre**. Megítélésük szerint egy **sikeres pályázathoz a következőket kell figyelembe venni**:

- olyan programot kell indítani, amely nagyon sok vállalkozást, embert elér,
- olyan feltételek kelljenek, amelyek nem riasztják el a vállalkozásokat, arányban vannak az elnyert összeg nagyságával. A pályázati követelményeknek összhangban kell lennie az adott támogatás nagyságrendjével (400-800 ezer Ft-ért nem vállal egy cég nagy nehézségeket),
- a pályázati procedúrák enyhítésére, az elszámolás-visszaigénylés egyszerűsítésére lenne szükség,
- olyan közreműködő szervezet kell, amely képes a vállalkozások elérésére, a toborzásra, az érdemi tanácsadásra és hálózatszerűen tudja menedzselni a feladatot,
- a pályázati programok tervezésébe az államigazgatás, kormányzat vonja be a szakmai, érdekképviselői szervezeteket,
- a programok kialakításánál vegyék figyelembe a kis cégek képzési igényeit és a szakmacsoportok időkorlátait. Tehát a kkv-k körében szükség van további méret szerinti szegmentációra, más az igénye és a képzési hajlandósága egy pár fős mikrovállalkozásnak, mint egy százfős középvállalkozásnak.

V. Javaslatok

A kutatásunk során (megvalósult pályázati programok elemzése, empirikus mikro-vállalkozói felmérés, szakmai interjúk) felhalmozódott adatok, információk elemzése alapján egyértelműen megállapítható, hogy szükség van a mikrovállalkozások részére további képzési pályázati lehetőségek biztosítására is, azonban ez nem lehet kizárólagos, egyedüli, biztos sikereket garantáló megoldás. Véleményünk szerint a **téma sokrétű megközelítése szükséges**, amelyek közül az egyik nagyon jelentős megoldási alternatíva a képzési pályázatok támogatása. Azonban azt **nem szabad elvárni, hogy** minden célcsoport (mikrovállalkozások, kisvállalkozások, középvállalkozások) igényének egyformán megfelelő támogatási feltételeket és módokat **egy pályázat keretében „univerzálisan” és hatékonyan meg lehet oldani.**

A pályázatokkal kapcsolatos javaslataink bemutatása előtt azonban ki kell emelnünk olyan **további területeket** is, melyek szintén igénylik a kormányzati intézkedéseket, és a mikrovállalkozások (dolgozói) képzési hajlandóságára – vélhetően pozitív irányba – hatnak:

- A felnőttképzések formális keretei – különböző képző szervezetek által megvalósított képzések, tanfolyamok, oktatások – mellett nem szabad megfeledkezni az informális úton történő tanulás lehetőségéről sem. Ennek egyik nagyon fontos formája lehet az önképzés. Az állam nemcsak a formálisan megvalósuló képzések támogatásával nyújthat jelentős segítséget – ösztönzést – a vállalkozásoknak, hanem az **önképzés feltételeinek** megteremtésével, az ehhez szükséges feltételek biztosításának **elősegítésével** is. Az önképzéshez meg kell teremteni a szükséges kereteket, fórumokat. Ezek megteremtésében és működtetésében **támaszkodni kellene a szakmai szervezetekre, szövet-ségekre, érdekképviselői szervezetekre.** Ezek kellő állami támogatás mellett megteremthetik a különböző mikrovállalkozók szakmai önképzéséhez szükséges feltételeket (helyiség, szakmai anyagok, tananyagok, ismertető, egyéb segédeszközök, szakmai konzultációk biztosítása, a szakmán belüli fontosabb technikai, technológiai és egyéb változások követése, erre figyelemfelhívás, külföldi tapasztalatok bemutatása és ismertetése, stb.).
- A vállalkozásoknál a **szakképzési hozzájárulás** jelenlegi mértéke az éves bérköltségek 1,5%-a. Ennek 1/3-a a képzésre visszafordítható, amely a mikrovállalkozások esetében nem jelentős összeg (csak néhány tízezer forint körül mozog). Így a mikrovállalkozások esetében a szakképzési hozzájárulásból nem gyűlik össze olyan mértékű összeg, hogy az számottevően elősegítse az alkalmazottak képzését. Véleményünk szerint a jelenlegi mérték változtatása (1/3-ról 50%-ra vagy még magasabb szintre emelése) indokolt lehet a mikrovállalkozások esetében, ezáltal hozzájárulhatna ezen

vállalkozások képzési, továbbképzési hajlandóságának fokozottabb ösztönzéséhez.

- A szakképzési járulék fenti módosítása mellett elképzelhető lenne – a kettős könyvvitelű mikroállalkozások esetében – a társasági **adóalap csökkentő tényező**ként figyelembe venni a **dolgozók képzésére fordított kiadásokat** is.
- Joggal vetődik fel az **egyéni képzési számlák** bevezetésének gondolata, mely a szervezetek helyett vagy mellett az egyén támogatását jelenthetné. Ennek azonban Magyarországon még nincsenek meg sem az anyagi, sem a jogszabályi feltételei. Emellett további kérdés, hogy ki van a támogatás központjában, hiszen az egyén esetleges támogatásával az élethosszig tartó tanulás modelljéhez igazodnánk, míg a munkáltató/munkavállaló/munkanélküli támogatásban a foglalkoztatási szempontok az elsődlegesen meghatározóak. Hazánkban egyelőre ez utóbbi támogatási forma a jellemző.

A mikroállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésének – **pályázati támogatások** útján történő – **továbbfejlesztése érdekében** a pályázatokkal kapcsolatos következő észrevételeinket, javaslatainkat foglalmazzuk meg:

- A felnőttképzési támogatások esetében is – más állami kkv fejlesztési támogatásokhoz hasonlóan – célszerűbb lenne **a vállalkozások mérete szerinti differenciáltabb megközelítés**. Olyan pályázati konstrukciók kerüljenek kidolgozásra, amelyek a KKV körön belül **csak a mikroállalkozásoknak** szólnak.
- A munkaadói oldalt, **érdekképviselőket, szakmai szövetségeket** már a **pályázatok előkészítésébe, kidolgozásába is be kellene vonni**.
- A pályázatadás egyszerűsítése, egyszerűbbé tétele nagyban javítaná a hatékonyságot. A **mikroállalkozások szakmailag „nem tudják kezelni” a pályázatokat**. Nem képesek önállóan elkészíteni, nincs rá idejük, nincs rá pénzük, hogy pályázatírókat alkalmazzanak, illetve az elérhető támogatás nagysága folytán nem éri meg külön pénzt áldozni a pályázat elkészíttetésére. Amennyiben a pályázói célcsoport közvetlenül a mikroállalkozások köre marad, akkor **a pályázatok formai és adminisztratív terheit** a minimális szintre kellene **csökkenteni**.
- A kutatásunk keretében elvégzett és a bemutatott többi felmérés eredményei is azt igazolják, hogy a **legnagyobb és leghangsúlyosabb igény a mikroállalkozások főtevékenységeihez kapcsolódó szakmai képzések, továbbképzések iránt mutatkozik**, majd ezeket a nyelv és az informatika követi. Ezeket célszerű figyelembe venni és támogatni a pályázati keretek között.
- A kis cégek, **mikroállalkozások esetében rövidtávú** (rövid ideig tartó) **célképzésekre van leginkább igény**, tehát ezeket célszerű pályázati úton is támogatni. A képzési, továbbképzési kínálat és a mikroállalkozások, illetve a gazdaság igényei nincsenek összhangban. A képzéseket inkább az jellemzi (nemcsak az iskolarendszerűt, hanem a többi tanfolyami, stb. képzést is), hogy a képző intézmény, szervezet mire képes, mit tud oktatni. Jelenleg a viszonylag rugalmatlan képzési kínálat találkozik a rugalmatlan kisvállalkozói attitűddel, ami a pályázati támogatási rendszerben is fellelhető.

- A **pályázati támogatás útján megvalósuló képzések finanszírozásában** a vállalkozásoknak (munkavállalóknak) maguknak is részt kellene vállalniuk, a **szükséges önrész** mértéke – szakmai szövetségek, szakértők, érdekvédelmi szervezetek egyöntetű véleménye szerint – 20-30% körül reális. Az önrész létjogosultságát látszik alátámasztani a felmérésünk eredménye is, miszerint azon vállalkozások között, ahol elutasítják a képzésen való részvételt, a képzések finanszírozásának (nincs pénzük rá, túl drága) problémája csak a negyedik a rangsorban, a döntő többség szerint nincs szükség a fő tevékenységhez kapcsolódó képzésekre. Tehát a mikrovállalkozói attitűd sokkal inkább gátló tényező, mint a teljes mértékű állami támogatás hiánya. Emellett az önrész szükségességét támasztja alá az az elfogadott széleskörű vélemény is, hogy az „ingyen dolgoknak nincs becsülete”, mert nem vehető elég komolyan, ha a vállalkozás részéről nem kíván némi erőfeszítést, áldozatvállalást.
- A **pályázati lehetőségekről szóló információk továbbításának, a mikrovállalkozásokhoz történő hatékony eljuttatásának kiemelkedő szerepe van** és lesz a jövőbeni **pályázati lehetőségek sikerességében** (A felmérésünk szerint a mikrovállalkozások több, mint $\frac{3}{4}$ -e nem ismeri a lehetőségeket, $\frac{2}{3}$ -uk szerint nem jut el hozzájuk az erről szóló információ). A hatékony információáramlás biztosítása érdekében kiemelt szerepet kapnak azok a szervezetek, személyek, intézmények, akik gyakori (esetleg napi) kapcsolatban vannak a mikrovállalkozásokkal (érdekvédelmi, szakmai szervezetek, bankok, könyvelők, vállalkozásfejlesztési szervezetek és intézmények). Ezek közbeiktatásával sokkal hatékonyabban lehetne „elérni, megszólítani” a célcsoportot. Tehát a „**közvetítő**” **szervezetek, személyek** megfelelő informálása elsőrendű feladat a mikrovállalkozások elérésében.
- Természetesen a közvetítő szervezet funkciója leginkább az információ továbbítására, a figyelem felkeltésére kell hogy szorítkozzon, meghagyva a **mikrovállalkozás szabad választási lehetőségét** az általa szükségesnek ítélt képzések és a képző szervezetek kiválasztásában. Ezzel ellentétes volt az OFA 2004-es pályázati programja, ahol a nyertesek az érdekvédelmi szervezetek és a képzéseket megtartó intézmények voltak, és csak az általuk megtartott képzéseken, továbbképzéseken részt vevő mikrovállalkozások juthattak ezáltal képzési támogatáshoz.

Az eddig bemutatott javaslatokon kívül még vannak olyan további nagyon fontos területek, amelyek véleményünk szerint a probléma – mikrovállalkozások hatékony képzési támogatása – még mélyebb megismeréséhez és ezáltal további javaslatok, részintézkedések megalapozásául szolgálhatnak. Ezek a következők:

- Nincs semmilyen lényegi visszajelzés a különböző képzési területek, pályázati programok eredményességéről, a megvalósult képzések hatékonyságáról. Ezáltal arról sincs információ, hogy a pályázati támogatások milyen eredményt értek el, a megvalósított képzések hatékonyak voltak-e. Jelenleg arról vannak információk, adatok, hogy a pályázati kereteket sikerült elkölteni. Szükség lenne a **programok nyomon követésére**. A pályázatok támogatási keretének meghatározásakor figyelembe kellene venni, hogy az utólagos ellenőrzés, mérés, felmérés (résztevők empirikus fel-

mérése) költségeire legyen megfelelő forrás. Véleményünk szerint ennek szükséges költsége a pályázati keretek mindössze 2-3%-át tenné ki, és minden pályázati támogatás esetében célszerű lenne a vizsgálatokat elvégezni. Ezáltal fontos és kellő mélységű információ állna rendelkezésre a további pályázatok kiírásához.

- A **felnőttképzésre vonatkozó adatbázis hiányzik**, nincs monitoring, ellenőrzés, nincsenek kellő információk. Nincs egy olyan országos (regionális) adatbázis, amiből egy vállalkozás láthatná, hogy miből választhat, és amiben szerepelnének a képzésre vonatkozó alap paraméterek is (képző szervezet, képzés tematikája, ideje, költsége, stb.) Ez összehasonlításra adna lehetőséget, megkönnyítené a szabad választás jogát és megteremtené annak a lehetőségét.

Végül meg kell jegyezzük, hogy a rendelkezésre álló támogatási keretek nagysága erősen behatárolhatja azt, hogy a sokféle támogatási mód közül melyik a leghatékonyabb, legcélravezetőbb. A végső cél: a mikrovállalkozásoknál is minél inkább tudatosodjon, illetve a gyakorlatban is megvalósuljon a képzésekben, továbbképzésekben való részvétel, akár közvetlen (pl. pályázati támogatás, adójóváírás stb.) akár közvetett (pl. informálás, felvilágosítás) állami segítség útján.

Irodalomjegyzék

A kis- és középvállalkozások helyzete. Éves jelentések 1998-2002. (Kisvállalkozás-fejlesztési Intézet, illetve Magyar Gazdaságelemző Intézet)

Berde Éva – Scharle Ágota: A kisvállalkozók iskolai végzettsége és részvételük a felnőttoktatásban. Statisztikai Szemle 2004. szeptember.

Dezsériné dr. Major Mária: A kézműiparban tevékenykedő mikro-, kis- és középvállalkozások EU felkészültségének vizsgálata. (Piacgazdaság Alapítvány, 2004. április – a tanulmány a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium megbízására készült)

Éppen félidőben.... Hol tart a lisszaboni döntések megvalósítása? Új Pedagógiai Szemle 2005. március.

Halász Gábor: Az oktatási és képzési rendszerek minőségének és eredményességének célja az Európai Unió új oktatási programjában. Új Pedagógiai Szemle 2003. május.

Harangi László: Az élethosszig tartó tanulás minőségi követelményei az európai oktatásban. Új Pedagógiai Szemle 2004. június.

Horváth H. Attila – Vass Vilmos: Az európai oktatási programok hazai adaptációs lehetőségei. Új Pedagógiai Szemle 2002. január.

Helyzetkép az egész életen át történő tanulásról. OM munkaanyag, 2004.

Kiss Attila: A Széchenyi Vállalkozásfejlesztési Programban a mikro-, kis- és középvállalkozásoknak – pályázat keretében – nyújtott állami támogatások hatása a vállalkozások foglalkoztatottságának alakulására. OFA kutatás, 2005. április.

Kiss Attila: A vállalkozók képzése, vállalkozási ismeretek oktatása EU összehasonlításban és a fejlesztésre vonatkozó javaslatok. (Piacgazdaság Alapítvány, 2005. június 27. – a tanulmány a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium megbízására készült)

Kiss Attila – Kállay László: A mikro-, kis és középvállalkozások támogatása hasznosulásának vizsgálata. (Ipargazdasági Kutató és Tanácsadó Kft., 2004. – a tanulmány a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium megbízására készült)

Magyar Vállalatgazdasági Kutatásokért Alapítvány, GKI Gazdaságkutató Rt. Az EU tagországok innováció- és kkv-politikájának kapcsolódása, 2004. augusztus.

Román Zoltán: A vállalkozás az Európai Unióban és Magyarországon. Európai Tükör 2004/7.

Román Zoltán: A lisszaboni stratégiai célok és a kis- és középvállalatok a jelölt országokban. Közgazdasági Szemle, L. évf., 2003. július-augusztus (691-701. o.)

Szógyártó Gyöngyi: Az iskolarendszeren kívüli szakképzés statisztikai adatai-2002. Bp, 2003. július 3. (www.fmm.gov.hu).

Szűcs István: Áttörés a vállalkozók képzésében. Új Pedagógiai Szemle – 2001. június.

Zachár László: A felnőttképzés rendszere és főbb mutatói. (OKI: Felnőttoktatás és –képzés az iskolarendszerben és azon kívül)

Commission Staff Working Paper – Report on the candidate countries’ measures to promote entrepreneurship and competitiveness. Volume I – II. (Brussels, 20.12.2001)

http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/charter/charter_hu.pdf
Kisvállalkozások Európai Chartája

http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/sme_envoy/pdf/sec_2005_170_en.pdf The activities of the European Union for small and medium-sized enterprises (SMEs) SME Envoy Report {COM(2005) 30 final} Brussels, 8.2.2005. SEC(2005) 170

http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/charter/2005_charter_docs/com_2005_30/com_30_hu.pdf Jelentés a Kisvállalkozások Európai Chartájának végrehajtásáról Brüsszel, 8.02.2005 COM(2005) 30 végleges

http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/charter/charter2004.htm 2004 Implementation Report of on the European Charter for Small Enterprises

http://europa.eu.int/comm/employment_social/news/2002/feb/ap_en.pdf
Commission’s Action Plan for skills and mobility Brussels, 13.2.2002. COM(2002)72

http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/cnc/2003/com2003_0449en01.pdf Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004 – 2006. Brussels, 24.07.2003. COM(2003) 449 final

http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2002/c_163/c_16320020709en00010003.pdf Council Resolution of 27 June 2002 on lifelong learning (2002/C 163/01)

http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2004/c_073/c_07320040323en00330037.pdf Opinion of the Committee of the Regions on the 'Communication from the Commission on Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004-2006. (2004/C 73/06)

http://www.fmm.gov.hu/upload/doc/200412/nap_final_hu_041208.pdf Nemzeti Foglalkoztatási Akcióterv Magyarország 2004

Mellékletek

1. Melléklet: Kérdőív az empirikus felméréshez

KÉRDŐÍV

A Nemzeti Felnőttképzési Intézet és a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium támogatásával készülő, „A feldolgozóipari, építőipari, kereskedelmi és szolgáltató mikrovállalkozások részére indított állami finanszírozású felnőttképzési pályázati programok tapasztalatainak felmérése és a továbblépés lehetőségei” című kutatás elvégzéséhez

Kérjük, hogy az alternatívákat felkínáló kérdésekre a megfelelő szám megjelölésével, a nyílt kérdésekre pedig értelemszerűen a kért adat illetve néhány szavas információ megadásával szíveskedjenek válaszolni. Köszönjük!

I. Céghatár

1. A vállalkozás pontos neve, címe (csak a település): .....

2. A válaszadó neve, beosztása:.....

3. A vállalkozás regionális elhelyezkedése:

Régió megnevezése	Kód
Nyugat-Dunántúl (Győr-M-S., Vas, Zala megye)	1
Dél-Dunántúl (Somogy, Tolna, Baranya megye)	2
Közép-Dunántúl (Veszprém, Fejér, Komárom-E. megye)	3
Közép-Magyarország (Budapest, Pest megye)	4
Észak-Magyarország (Nógrád, Heves, Borsod-A-Z. megye)	5
Észak-Alföld (Jász-N-SZ., Hajdú-Bihar, Szabolcs-SZ-B. megye)	6
Dél-Alföld (Bács-Kiskun, Csongrád, Békés megye)	7

4. A vállalkozás által végzett főtevékenység besorolása (TEÁOR szerint):

Nemzetgazdasági ág megnevezése	Kód
(D) – Feldolgozóipar	1
(F) – Építőipar	2
(G) – Kereskedelem, javítás	3
(H) – Szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás	4
(O) Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	5

5. A mikrovállalkozás létszám kategóriája:

Létszám kategória	Kód
0 fős (alkalmazott nélküli)	1
1-9 fős létszámú	2

6. A mikrovállalkozás árbevétel kategóriája

Árbevétel kategória (éves árbevétel mértéke 2003-ban)	Kód
Ismeretlen	9
– 20 millió Ft alatt	1
21 – 50 millió Ft	2
51 – 300 millió Ft	3
301 – 500 millió Ft	4

7. A mikrovállalkozás gazdálkodási formája:

Gazdálkodási forma	Kód
Egyéni vállalkozás	1
Kkt. (Közkereseti társaság)	2
Bt.	3
Kft.	4
Rt.	5
Szövetkezet	6

8. A vállalkozás tulajdoni viszonyai:

	Kód
100%-ban magyar (belföldi) tulajdon	1
Többségi magyar (belföldi) tulajdon	2
50%-50% a magyar és a külföldi tulajdon aránya	3
Többségi külföldi tulajdon	4
100%-ban külföldi tulajdon	5

9. Mióta működik a vállalkozás (alapítás éve): .....

Mellékletek

10. Mennyire ítéli sikeresnek a vállalkozás működését?

Skála: 1 – 7; ahol 1 = abszolút sikertelen, 7 = nagyon sikeres						
1	2	3	4	5	6	7

11. A vállalkozás gyakorlati képzőhelyként működik-e?

	Kód
Igen	1
Nem	2

12. A vállalkozás alkalmazottainak jellemző átlagéletkora?

Becsült átlagéletkor az összes dolgozóra vonatkozóan	Kód
Fiatalok (30 év alatt)	1
Közepes korosztály (30 – 45 év)	2
Idősebb korosztály (45 év felett)	3

13. Mennyire jellemzi a vállalkozását a munkaerő gyakori fluktuációja?

	Kód
Egyáltalán nem (mindenki már régóta itt dolgozik)	1
Közepesen	2
Gyakori a munkaerő cserélődése (hosszabb ideig senki nem marad a vállalkozásnál)	3

II. A felnőttképzési hajlandóság, igények, finanszírozás

14. Mennyire tartja fontosnak, hogy vállalkozása alkalmazottai, vagy saját maga „folyamatosan, egész életén át” tanuljanak, képezzék magukat?

Skála: 1 – 5; ahol 1 = egyáltalán nem fontos, 5 = nagyon fontos				
1	2	3	4	5

15. Egyetért-e azzal, hogy a vállalkozásoknak valamilyen módon támogatniuk kell/kellene a dolgozóik képzését, továbbképzését?

	Kód
Igen, egyetért	1
Nem ért egyet	2

16. Ha a 15. kérdésre igen a válasz (egyetért), akkor a támogatásnak véleménye szerint miben kellene megnyilvánulnia?

	Kód
Nem ért egyet	0
Az erkölcsi, elvi támogatás elegendő	1
Az anyagi támogatás külső forrásból (pályázati lehetőség, állami támogatás) legyen fedezve, a vállalkozásnak legyen ingyenes	2
Segítségnyújtás – ha szükséges – a dolgozó munkabeosztásával, munkaidejének rugalmas kezelésével	3
Anyagi támogatás a vállalkozás részéről (a képzés költségének teljes vagy részbeni átvállalásával) – tanulmányi szerződés alapján	4
Egyéb	5

17. Ha a 15. kérdésre igen a válasz (egyetért), akkor a támogatásnak a felnőttképzés milyen szintjéig kellene terjednie?

	Kód
Nem ért egyet	0
Legalább a 8. általános iskola befejezését kell elősegíteni	1
Legalább az első szakma megszerzését kell elősegíteni	2
Az első szakma mellett további szakmák megszerzését is indokolt elősegíteni	3
Az érettségi megszerzését is indokolt elősegíteni	4
Legalább egy felsőfokú képzettség megszerzését indokolt támogatni	5
További felsőfokú végzettségek megszerzésének (még egy felsőfokú tanfolyam, másoddiploma, Phd: stb.) támogatása is indokolt	6

Mellékletek

---

18. Az elmúlt 2 évben (2003-2004), illetve idén vett-e részt Ön, vagy valamelyik alkalmazottja valamilyen szervezett képzésen, továbbképzésen?

	Kód
Igen	1
Nem	2

19. Ha részt vett(ek), akkor mi motiválta ebben:

Motivációk	Kód
Nem vett részt	0
Belső – egyéni – motiváció „egész életen át tartó tanulás”	1
Külső kényszer – valamilyen tudás, ismeret hiánya akadályozta a munkája jobb ellátását, a vállalkozása fejlődését (Pl. a cégnél kötelezték valamilyen képzésen való részvételre, stb.)	2
Egyéb	3

20. Ha **részt vettek**, akkor hányan: .....fő

21. Ha **részt vett(ek)**, akkor milyen területre vonatkozott a képzés?:

(Több válasz megjelölése is lehetséges!)

Képzési terület megnevezése	Kód
Nem vett részt	0
Fő tevékenységéhez kötődő szorosan vett szakmai képzés, továbbképzés	1
Idegen nyelvi	2
Számítógép-kezelési, informatikai	3
Internet-használat	4
Vállalkozás vezetéséhez, menedzseléséhez kapcsolódó (adózás, számvitel, pénzügy, jogszabályi ismeretek, marketing, logisztika, minőségbiztosítás, stb.)	5
Pályázatfigyelés, pályázattíráshoz kapcsolódó	6
Egyéb	7

22. Ha a 21. kérdésre a válasz egyéb, akkor annak megnevezése: .....

23. Ha részt vett(ek), akkor a képzés, továbbképzés összes költségének nagyságrendje az alábbi volt:

(Több válasz megjelölése is lehetséges!)

Képzési költség(ek) nagyságrendje	Kód
Nem vett részt	0
50 ezer Ft alatt	1
51 – 100 ezer Ft	2
101 – 200 ezer Ft	3
200 -500 ezer Ft	4
500 ezer Ft felett	5

Mellékletek

24. Ha **részt vett(ek)**, akkor a képzés, továbbképzés költségeit ki finanszírozta?

(Több válasz megjelölése is lehetséges!)

Finanszírozási módok	Kód
Nem vett részt	0
Teljes egészében maga az egyén (az alkalmazott maga, vagy az egyéni vállalkozó saját maga, de nem a vállalkozása keretében)	1
Teljes egészében a vállalkozás	2
Tanulmányi szerződés alapján teljes egészében a vállalkozás fedezte az alkalmazott valamilyen képzését	3
Teljesen ingyenes volt a részt vevők számára (a képzést nyújtó szervezet valamilyen forrásból, támogatásból fedezte a képzési költségeket)	4
Vegyes finanszírozás: alkalmazott – vállalkozás együtt	5
Vegyes finanszírozás: alkalmazott – képzést nyújtó (állami támogatással) együtt	6
Vegyes finanszírozás: vállalkozás – képzést nyújtó (állami támogatással) együtt	7
Egyéb	8

25. Ha részt vett(ek), akkor a képzés hossza:

(Több válasz megjelölése is lehetséges!)

Képzés(ek) hossza	Kód
Nem vett részt	0
1 – 8 órás tanfolyam (1 – 3 nap alatt megtartva)	1
9 – 40 órás	2
41 – 80 órás	3
81 – 160 órás	4
161 óra felett	5

26. Ha **nem vett(ek) részt** a vállalkozás **fő tevékenységéhez szorosan kötődő** szakmai képzésen, továbbképzésen, akkor **miért nem?**

Indokok	Kód
Részt vettek	0
Nem tartotta szükségesnek	1
Tudomása (információi) szerint nincs szakmai továbbképzés abban a szakmában, amiben tevékenykedik	2
Drága a képzés, nem tudja finanszírozni a vállalkozása	3
Lakóhelyéhez közel (könnyű fizikai elérhetőség) nem indítanak olyan szakmai képzést, amelyet igényelne	4
Mert nincs információja arról, hogy hol folyik a szakmájához kapcsolódó képzés, továbbképzés	5
Nem tud a munkája miatt időt szakítani rá (a képzéseket általában munkanapokon, munkaidőben szervezik meg)	6
Egyéb	7

27. Ha a 26. kérdésre egyéb a válasz, akkor annak megnevezése:

.....

28. Ha nem vett(ek) részt finanszírozási okok miatt, akkor milyen (reális) mértékű segítségre (állami támogatásra) lenne szükségük ahhoz, hogy részt vehessenek?

Igényelt támogatási mérték	Kód
Részt vettek, vagy nem finanszírozási okai voltak	0
A képzési költségek legalább 25%-ának mértékéig	1
A képzési költségek 26 -50%-ának mértékéig	2
A képzési költségek 51 – 75%-ának mértékéig	3
A teljes képzési költség mértékéig	4

29. A képzések igénybevételéhez szükséges, az Ön véleménye szerinti legmegfelelőbb támogatási forma

Támogatási forma	Kód
Nem tudja	0
Közvetlenül a képzésben részt vevő egyén kapjon támogatást – a támogatás alanyi jogon járhatna (az egyén dönti el, hogy hol használja fel ezt a lehetőséget)	1
Közvetlenül a képzésben részt vevő egyén kerüljön támogatásra – a támogatást pályázat útján lehet elnyerni	2
Ne közvetlenül a képzendő egyén, hanem az adott képzést nyújtó képző szervezeten keresztül kapjanak támogatást az ottani képzéseken résztvevők. (Ez által az állam közvetlenebbül befolyásolhatja a támogatandó képzési területeket, a képzések hatékonyságát)	3
Valamilyen szakmai, érdekképviselői szervezeten keresztül lennének csak elérhetők a támogatott képzések	4
Egyéb	5

30. Ha a 29. kérdésre egyéb a válasz, akkor annak meghatározása:

.....

31. Ismeri a jelenleg rendelkezésre álló, a mikrovállalkozások részére is elérhető állami (felnőtt)képzési pályázati lehetőségeket?

	Kód
Igen	1
Nem	2

32. Ha a 31. kérdésre a válasz igen, akkor milyennek tartja ezeket?

	Kód
Nem ismeri	0
Megfelelőek	1
Alapvetően megfelelőek, de átalakításra, kiegészítésre szorulnának	2
Nem megfelelőek	3

33. Ha a 32. kérdés válasz kódja =2, vagy 3; akkor szöveges magyarázat röviden:

.....

34. Van-e módja nyomon követni a képzésekre vonatkozó pályázati lehetőségeket, azok változását?

	Kód
Nem is akarja nyomon követni	0
Igen, viszonylag rendszeresen	1
Igen, de csak néha-néha	2
Nem	3

35. Ha a 34. kérdésre nem a válasz, akkor miért nem?

	Kód
Nyomon követi, vagy nem is akarja nyomon követni	0
Nincs rá ideje, az alkalmazottaknak sincs ideje erre	1
Nem tudja, hogy hol lehet ezekről információt elérni	2
Nincs olyan alkalmazott, aki értene hozzá	3
Nincs meg a technikai háttér hozzá (nincs számítógép, internet elérhetőség, stb.)	4
Nincs arra pénze, hogy külső céggel, vagy valamilyen szakértővel figyeltesse	5
Egyéb	6

36. Ha a 35. kérdésre a válasz egyéb, akkor a konkrét megnevezés:

.....

37. Megfelelőnek, hatékonynak tartja-e a pályázati lehetőségekről szóló információknak a vállalkozókhoz történő eljuttatását?

	Kód
Igen	1
Nem	2

Mellékletek

---

38. Elégedett-e az állami szerepvállalással a képzések, továbbképzések támogatása (annak finanszírozása) terén?

	Kód
Igen	1
Nem	2

39. Véleménye szerint milyen típusú felnőttképzéseket, továbbképzéseket kellene az államnak támogatnia?

Vélemény	Kód
Nem tudja	0
Semmilyen, mindenki maga (vállalkozása) fizessen, ha felnőttként is tanulni akar.(Mindenkinek saját érdeke is a szakmai továbbképzése)	1
Csak a munkanélküliek esetében az elhelyezkedésüket elősegítő átképzéseket, továbbképzéseket (munkaerőpiaci reintegráció érdekében!)	2
Minden munkavállaló esetében a rövidebb lélegzetű (max. 1-2 napos) kimondottan szakmai jellegű továbbképzéseket	3
Az „egész életen át tartó tanulás” ösztönzése érdekében mindenféle felnőttképzést is valamilyen mértékben (harmadik, negyedik szakma, másoddiploma, stb.)	4

40. Tervezi (szükségesnek tartja) az idén, vagy a jövő évben (2006-ban) az Ön, vagy valamelyik alkalmazottja képzését, továbbképzését?

	Kód
Igen	1
Nem	2

41. Ha a 40. kérdésre igen a válasz, akkor annak területe?

(Több válasz megjelölése is lehetséges!)

Képzési terület megnevezése	Kód
Nem tervezi	0
Fő tevékenységéhez kötődő szorosan vett szakmai képzés, továbbképzés	1
Idegen nyelvi	2
Számítógép-kezelési, informatikai	3
Internet-használat	4
Vállalkozás vezetéséhez, menedzseléséhez kapcsolódó (adózás, számvitel, pénzügy, jogszabályi ismeretek, marketing, logisztika, minőségbiztosítás, stb.)	5
Pályázatfigyelés, pályázatíráshoz kapcsolódó	6
Egyéb:	7

42. Ha a 41. kérdésre egyéb a válasz, akkor annak megnevezése:

.....

43. Amennyiben vannak egyéb észrevételei a témával kapcsolatban, kérjük tegye meg röviden:

.....

Köszönjük szépen türelmét és segítőkészségét!

2. Melléklet: Interjú tematika

A Nemzeti Felnőttképzési Intézet és a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium támogatásával készülő, „A feldolgozóipari, építőipari, kereskedelmi és szolgáltató mikrovállalkozások részére indított állami finanszírozású felnőttképzési pályázati programok tapasztalatainak felmérése és a továbblépés lehetőségei” című kutatás elvégzéséhez

1. Véleménye szerint milyen főbb tényezők akadályozzák a mikrovállalkozások fejlődését?
2. Akadályozó tényező-e a formális képzésekkel szembeni alacsonyabb igény, részvétel?
3. A KKV-k megszűnésének okai között lényegi szempont lehet-e a képzésbeli hiányosság?
4. Véleménye szerint, milyen érdekeltségi problémák akadályozzák a mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésbe történő bevonását?
5. Véleménye szerint, milyen finanszírozási problémák akadályozzák a mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésbe történő bevonását?
6. Véleménye szerint, milyen jogszabályi problémák akadályozzák a mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésbe történő bevonását?
7. Mi a véleménye a jelenlegi finanszírozási rendszerről? Véleménye szerint milyen fajta képzési támogatás lenne hatékony? Indokolja meg a véleményét!
8. Az állami támogatásnak a felnőttképzés mely szintjéig kellene terjednie? Mire alapozza a véleményét?

Például:

Legalább a 8. általános iskola befejezését kell elősegíteni
Legalább az első szakma megszerzését kell elősegíteni
Az első szakma mellett további szakmák megszerzését is indokolt elősegíteni
Az érettségi megszerzését is indokolt elősegíteni
Legalább egy felsőfokú képzettség megszerzését indokolt támogatni
További felsőfokú végzettségek megszerzésének (még egy felsőfokú tanfolyam, másoddiploma, Phd: stb.) támogatása is indokolt

9. Véleménye szerint milyen típusú felnőttképzéseket, továbbképzéseket kellene az államnak támogatnia és milyen mértékben? Szükség lenne-e bizonyos képzési területek preferálására?

Például:

Fő tevékenységéhez kötődő szorosan vett szakmai képzés, továbbképzés
Idegen nyelvi
Számítógép-kezelési, informatikai
Internet-használat
Vállalkozás vezetéséhez, menedzseléséhez kapcsolódó (adózás, számvitel, pénzügy, jogszabályi ismeretek, marketing, logisztika, minőségbiztosítás, stb.)
Pályázatfigyelés, pályázatíráshoz kapcsolódó
Egyéb

10. Megítélése szerint a mikrovállalkozásoknak maguknak milyen szinten kellene részt venniük a képzések finanszírozásában? (A képzési költségek %-ban.) Nemzetközi összehasonlítás alapján mit mondana?
11. Véleménye szerint az önképzés szerepe, jelentősége milyen a mikrovállalkozások esetében? Illetve milyen lehetne?
12. Hogyan lehetne eldönteni, hogy adott esetben a formális vagy az informális (ön)képzést kellene-e inkább támogatni?
13. Véleménye szerint a mikrovállalkozások képzési lehetőségekre vonatkozó információval való ellátottsága megfelelő-e? Hogyan lehetne az információáramlás hatékonyságán javítani?
14. Ismeretei szerint hány, a mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzését támogató pályázati program volt az elmúlt 3 évben? Mik voltak ezek?
15. Milyen eredményességgel valósultak meg ezek a programok? Mi befolyásolta alapvetően az eredményességet? Történt-e nyomon-követés?
16. Mi a véleménye a mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzését támogató pályázati programokról? (Irányultság, rendelkezésre álló források, folytonosság)
  - Mire irányultak ezek a programok? Mi alapján határozták meg az irányultságot? Jól sikerült-e meghatározni az irányultságot? Véleménye szerint milyen irányultságú (tartalmú) pályázati képzésekre lenne szükségük a mikrovállalkozásoknak?
  - A rendelkezésre álló források elégségesnek bizonyultak-e?
  - Egyszeri vagy folyamatos pályázati lehetőséget jelentenek-e ezek a programok?
    - Amennyiben egyszeri akciókról volt szó, szükség lenne-e további, hasonló programokra?

17. Milyen problémák merültek fel ezekkel a pályázati programokkal kapcsolatban? Milyen tartalmi, szervezési és technikai javaslatokat lehetne tenni a problémák feloldására?
18. Véleménye szerint hogyan, milyen módon lehetne a mikrovállalkozás célcsoportot elérő állami támogatású képzési pályázatokat meghirdetni (útja, módja, tartalma)?
19. Milyen kormányzati intézkedéseket tartana szükségesnek a mikrovállalkozások tulajdonosai és alkalmazottai képzésének fejlesztése érdekében? Ha nem a kormányzattól, akkor kitől várna intézkedést, illetve lépéseket, miért?